

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ

О ПОСЛОВАЊУ И РЕЗУЛТАТИМА РАДА

Народна банка Србије

2014

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ
О ПОСЛОВАЊУ И РЕЗУЛТАТИМА РАДА

2014

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

Београд, Краља Петра 12

Тел. 011/3027-100

Београд, Немањина 17

Тел. 011/333-8000

www.nbs.rs

Тираж: 100 примерака

ISSN 2217-6284

Уводна напомена

Годишњи извештај о пословању и резултатима рада Народна банка Србије подноси Народној скупштини најкасније до 30. јуна наредне године.¹

Статутом Народне банке Србије² утврђено је да тај извештај садржи податке о остварењу циљева и обављању функција Народне банке Србије, и то функција које се односе на монетарну и девизну политику, управљање девизним резервама, мере и активности ради очувања и јачања стабилности финансијског система, контролу банака, контролу обављања делатности осигурања, односно надзора над том делатношћу, надзор над обављањем делатности друштава за управљање добровољним пензијским фондовима, надзор над обављањем послова лизинга, издавање новчаница и кованог новца и управљање токовима готовине, као и платни систем.

Извештај такође садржи финансијске извештаје о пословању Народне банке Србије у којима су исказани приходи и расходи по најважнијим позицијама, као и имовина, обавезе и капитал, затим податке о институционалном оквиру Народне банке Србије, о законодавно-правној активности, о међународној сарадњи, о заштити корисника финансијских услуга, о платним картицама, о интерној ревизији и информационој технологији, о унутрашњој организацији и кадровској политици, о људским ресурсима, о раду филијала и Завода за израду новчаница и кованог новца – Топчидер, као и податке о осталим активностима Народне банке Србије.

Годишњи извештај о пословању и резултатима рада у 2014. размотрен је и усвојен на седници Извршног одбора Народне банке Србије 11. јуна 2015. године.

Извршни одбор Народне банке Србије:

Јоргованка Табаковић, гувернер

Ана Глигоријевић, вицегувернер

Веселин Пјешчић, вицегувернер

Диана Драгутиновић, вицегувернер

Ђорђе Јевтић, директор Управе за надзор над финансијским институцијама

¹ Закон о Народној банци Србије, „Службени гласник РС“, бр. 72/2003, 55/2004, 85/2005 – др. закон, 44/2010, 76/2012, 106/2012 и 14/2015.

² „Службени гласник РС“, бр. 12/2013 и 18/2015.

Уводна реч гувернера

Доношење тешких одлука ради обезбеђивања одрживих јавних финансија, економске последице катастрофалних поплава које су у мају погодиле Србију, заоштравање геополитичких тензија и променљиви токови капитала у условима повећане неизвесности на међународном финансијском тржишту – само су неки од бројних изазова који су обележили претходну годину. И поред таквог неповољног међународног и домаћег окружења, Народна банка Србије је успела да обезбеди ниску и стабилну инфлацију и инфлациона

очекивања у оквиру циља, да очува поверење у финансијски сектор Србије, одржи релативну стабилност девизног курса, али и да знатно допринесе изради бројних реформских закона и оствари успешну сарадњу с међународним финансијским институцијама.

Те резултате Народна банка Србије је постигла у години која није била економски лака за Србију. Економска активност у 2014. смањена је за 1,8%, доминантно под утицајем поплава које су највише оштетиле производне капацитете у рударству и енергетици. Додатан негативан допринос у прерађивачкој индустрији потицао је од успореног економског опоравка наших главних спољнотрговинских партнера. Ипак, крајем године започет је опоравак индустријске производње, што се позитивно одразило и на укупну економску активност. Годину су карактерисала и неповољна фискална кретања, нарочито у првој половини, што је пре свега било последица нижих прихода од првобитно планираних. То је подстакло доношење додатних мера фискалне консолидације и структурних реформи, попут смањења плата у јавном сектору и пензија од новембра, како би се обезбедила одрживост јавних финансија. Уз то, за разлику од 2013. када су раније инвестиције у аутомобилску и нафтну индустрију достигле свој пуни ефекат на извоз, спољнотрговинска кретања у 2014. била су под великим утицајем поплава. Упркос ефектима поплава, учешће дефицита текућег рачуна у процењеном бруто домаћем производу ниже је него у 2013. и износи 6,0%.

Прошла година је друга година заредом коју смо завршили са инфлацијом на нивоу од око 2% и на путу смо да постигнемо њену трајну стабилизацију на ниском нивоу. Иако се инфлација већи део године налазила испод доње границе дозвољеног одступања од циља, који износи $4 \pm 1,5\%$, на то су у највећој мери утицали фактори с привременим дезинфлаторним дејством – ниске цене примарних пољопривредних производа, пад цена нафте у другој половини године, али и неуобичајен изостанак раста регулисаних цена. Правовременим реакцијама Народне банке Србије и ублажавањем монетарне политике ти притисци су смањени, захваљујући чему је Србија, за разлику од већине осталих земаља у региону, избегла дефлацију.

Ублажавање монетарне политике настављено је у 2014, али опрезном динамиком, што су налагали ризици из међународног окружења и неповољна фискална кретања, додатно оптерећена потребом санирања последица поплава. Референтна каматна стопа смањена је за укупно 150 базних поена, на ниво од 8,0%. Смањење референтне стопе определили су присутни дезинфлаторни ефекти пре свега по основу агрегатне тражње, као и ниски трошковни притисци. Доношење додатних кредитбилних мера фискалне консолидације крајем године, које доприносе смањењу изложености домаће привреде ризицима из међународног окружења, отворило је додатни простор монетарној политици да у већој мери пружи подстрек економској активности. Ради подршке кредитној, а тиме и економској активности, Народна банка Србије је крајем године смањила и стопе девизне обавезне резерве.

Народна банка Србије је успела да очува релативну стабилност домаће валуте, па је у 2014. слабљење динара било на нивоу већине валута земаља са истим режимом девизног курса. Отвореност српске привреде и укљученост у међународне токове капитала наглашавају утицај међународних фактора на домаће девизно тржиште, а у прошлој години дешавања у међународном окружењу углавном су условљавала депрецијацијске притиске. Управо захваљујући правовременим и адекватним мерама у оквиру режима циљања инфлације, девизни курс смо могли да користимо као амортизер екстерних поремећаја, уз задржавање девизних резерви на високом и адекватном нивоу, не доводећи ниједног тренутка у питање остваривање основних циљева – очување ценовне и финансијске стабилности. Утицај на кретање вредности домаће валуте имали су и домаћи фактори, пре свега већа тражња увозника енергената за девизама, неизвесност у погледу мера фискалне консолидације и структурних реформи и повећана тражња банака за девизама услед тежње за одржавањем валутне усклађености потраживања и обавеза при смањењу валутно индексираног кредитирања привреде и грађана. Настојећи да ублажи прекомерне краткорочне осцилације девизног курса, Народна банка Србије је интервенисала у оба смера и у прошлој години продали смо 1.880 милиона евра и купили 260 милиона евра.

Стабилизација инфлације на ниском нивоу и релативна стабилност девизног курса допринеле су продужењу рочности и повећању учешћа динарских хартија од вредности у хартијама од вредности државе, снижењу каматних стопа по којима се држава, привреда и грађани задужују на домаћем тржишту, као и расту учешћа динарских кредита привреде и грађана, чиме се повратно делује и на већу ефикасност монетарне политике у наредном периоду. Због тога ће наставак спровођења стратегије динаризације бити један од приоритета Народне банке Србије.

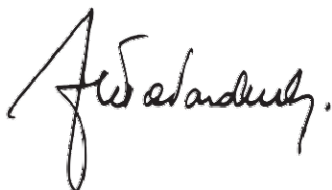
Својим активностима Народна банка Србије је дала знатан допринос и постизању стендбај аранжмана с Међународним монетарним фондом, који ће Србији омогућити успостављање стабилнијег макроекономског оквира, чиме ће бити обезбеђена подршка започетим реформским процесима. Јачање финансијског сектора и повећање његове отпорности на поремећаје стављено је у први план, као један од три стуба усаглашеног економског програма. Међународни монетарни фонд, али и друге међународне институције, попут Европске централне банке и Европске комисије, похвалили су у својим саопштењима и извештајима досадашње напоре Народне банке Србије на решавању питања проблематичних кредита и јачању надзорног и регулаторног оквира за банке, охрабривши нас да и у наредном периоду наставимо своје активности у том правцу.

И поред бројних изазова финансијски сектор је остао стабилан и отпоран на поремећаје из домаћег и међународног окружења, што потврђују стрес-тестови које спровode Народна банка Србије и релевантне међународне финансијске институције. Домаћи банкарски систем је изузетно ликвидан, а адекватност капитала (20,0%) знатно је изнад нивоа прописаног како међународним, тако и домаћим регулаторним оквиром. За разлику од претходне године, банкарски сектор је у 2014. забележио позитиван финансијски резултат. Прекинута је и тенденција раста учешћа проблематичних кредита у укупним кредитима, највише по основу раста кредитне активности у другој половини године под утицајем програма субвенционисаног кредитирања привреде. Захваљујући високој покривености резервама за процењене губитке, проблематични кредити, на постојећем нивоу, не угрожавају пословање системски значајних банака, а тиме ни финансијску стабилност, али захтевају активан приступ на решавању овог проблема. Током године интензивно је рађено на унапређењу функције финансијске стабилности и развоју макропруденцијалне политике. У том циљу је припремљен документ који представља основу за оквир макропруденцијалне политике у Србији, унапређени су макропруденцијални стрес-тестови, а дефинисан је и нацрт стратегије за решавање питања проблематичних кредита, у сарадњи с међународним финансијским институцијама.

На предлог Народне банке Србије донет је сет реформских закона којима се унапређује пословни амбијент у Србији – Закон о осигурању, Закон о изменама и допунама Закона о заштити корисника финансијских услуга, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о банкама и Закон о платним услугама. Новим Законом о осигурању стварају се бољи и ефикаснији механизми за заштиту грађана и истовремено се уводи ред у тај сегмент финансијског тржишта, а начин обављања делатности осигурања приближава европским стандардима. Слично је и са Законом о изменама и допунама Закона о заштити корисника финансијских услуга, којим се обезбеђује већа заштита права корисника тих услуга. Нацртом закона о изменама и допунама Закона о банкама унапређен је и правни оквир за реструктурирање банака и уведен свеобухватан сет правила чији је циљ остваривање континуитета у обављању критичних функција банке, обезбеђивање стабилности финансијског система, заштита депонената и инвеститора, новчаних средстава и друге имовине клијената, као и заштита буџетских и других јавних средстава. На крају, Законом о платним услугама унапређује се и модернизује платни промет у земљи и са иностранством.

Народна банка Србије имала је значајну улогу у преговарачком процесу приступања Србије Европској унији. Учествовала је у изради стратешких докумената које припремају све земље кандидати за чланство, оцени усклађености националног законодавства с правним тековинама Европске уније, тј. скринингу, а преузела је и одговорност и водећу улогу у два преговарачка поглавља. Потписано је и неколико важних споразума о билатералној сарадњи.

Јачање ценовне и очување финансијске стабилности, као кључан неспоран допринос економском просперитету земље, остају и даље главни задаци Народне банке Србије, у чијем успешном остваривању нам у великој мери помаже и опредељеност Владе да спроведе фискалну консолидацију и структурне реформе. На добром смо путу да обезбедимо ценовну стабилност на средњи рок и инфлациона очекивања одржимо на нивоу средњорочног инфлационог циља од 4,0%. У области финансијске стабилности, у наредном периоду посебна пажња биће усмерена на решавање проблема проблематичних кредита и превенцију сличних кретања у будућности.

Др Јоргованка Табаковић, гувернер

**СКРАЋЕНИЦЕ КОРИШЋЕНЕ
У ОВОМ ИЗВЕШТАЈУ**

BIS – Банка за међународне обрачуне

БДП – бруто домаћи производ

б.п. – базни поен

ЕВБРД – Европска банка за обнову и развој

ЕЦБ – Европска централна банка

ЕИБ – Европска инвестициона банка

ФЕД – Систем федералних резерви Сједињених Америчких Држава

ННИ – Херфиндал–Хиршманов индекс

ХоВ – хартије од вредности

ИПЦ – индекс потрошачких цена

мг. – међугодишњи

МДТ – међубанкарско девизно тржиште

млн – милион

млрд – милијарда

ММФ – Међународни монетарни фонд

NPL – проблематични кредити

П – полугодиште

ПАК – показатељ адекватности капитала

п.п. – процентни поен

ROA – принос на активу

ROE – принос на капитал

RTGS – обрачун у реалном времену по бруто принципу

SDR – специјална права вучења

Т – тромесечје

Не наводе се друге општепознате скраћенице.

САДРЖАЈ

I. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР И ОРГАНИЗАЦИЈА

НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ	11
I.1. Уставно одређење и Закон о Народној банци Србије	11
I.2. Органи Народне банке Србије	14
I.2.1. Извршни одбор	14
I.2.2. Гувернер и вицегувернери	15
I.2.3. Савет гувернера	16
I.3. Организација пословања Народне банке Србије	17

II. СТАБИЛНОСТ ЦЕНА И СТАБИЛНОСТ ФИНАНСИЈСКОГ СИСТЕМА

II.1. Монетарна политика	23
II.2. Регулација и супервизија финансијских институција	33
II.2.1. Банке	33
II.2.2. Сектор осигурања	47
II.2.3. Добровољни пензијски фондови	54
II.2.4. Финансијски лизинг	57
II.2.5. Супервизија информационих система финансијских институција	61
II.2.6. Стање у финансијском сектору на крају 2014. године	62
II.3. Стабилност финансијског система	67
II.3.1. Функција финансијске стабилности	67
II.3.2. Оцена стабилности финансијског система	67
II.3.3. Унапређење финансијског система	69

III. ОСТАЛЕ ФУНКЦИЈЕ И АКТИВНОСТИ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ

III.1. Управљање девизним резервама	73
III.2. Емисија новца и управљање токовима готовине	81
III.2.1. Издавање новчаница и готовог новца	81
III.2.2. Управљање токовима готовине	84
III.2.3. Активности филијала Народне банке Србије	86
III.3. Платни систем	91
III.3.1. Активности у области платног система	91
III.3.2. Принудна наплата	97
III.3.3. Платне картице	98
III.4. Остале активности	100
III.4.1. Економска истраживања и статистика	100

III.4.2. Међународна сарадња	105
III.4.3. Законодавно-правни послови	114
III.4.4. Комуникација с јавношћу	118
III.4.5. Заштита и едукација корисника финансијских услуга	119
III.4.6. Друштвена одговорност	122
III.5. Управљање	124
III.5.1. Управљање људским ресурсима	124
III.5.2. Интерна ревизија и управљање ризицима	129
III.5.3. Информациона технологија	130
 IV. ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈИ	 135
IV.1. Финансијски положај и резултат Народне банке Србије	135
IV.2. Рачуноводствени принципи и стандарди	138
IV.3. Изложеност и управљање ризицима	142
IV.4. Извештај независног ревизора	147
IV.5. Годишњи финансијски извештаји	148
IV.6. Пословање Завода за израду новчаница и кованог новца – Топчидер	153
 ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ	 156
Публикације Народне банке Србије	156
Списак графикана и табела	157

I. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР И ОРГАНИЗАЦИЈА НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ

I.1. Уставно одређење и Закон о Народној банци Србије

Основе институционалног положаја Народне банке Србије постављене су у делу Устава Републике Србије посвећеном економском уређењу и јавним финансијама. Наиме, чланом 95. Устава утврђено је да је Народна банка Србије централна банка Републике Србије, да је самостална и подлеже надзору Народне скупштине, којој и одговара, да њеним радом руководи гувернер, те да ће се о њој донети закон.

У члану 107. став 2. Устава додатно је потврђена зајамчена самосталност Народне банке Србије прописивањем да ова банка има право предлагања закона из своје надлежности.

Закон о Народној банци Србије

Законом о Народној банци Србије („Службени гласник РС”, 72/2003, 55/2004, 85/2005 – др. закон, 44/2010, 76/2012, 106/2012 и 14/2015) уређени су положај, организација, овлашћења и функције Народне банке Србије, као и однос Народне банке Србије према органима Републике Србије, међународним организацијама и институцијама.

Циљеви

Основни циљ Народне банке Србије јесте постизање и одржавање стабилности цена.

Народна банка Србије, не доводећи у питање остваривање свог основног циља, доприноси очувању и јачању стабилности финансијског система.

Народна банка Србије, не доводећи у питање остваривање претходно наведених циљева, подржаће спровођење економске политике Владе Републике Србије, послујући у складу с начелима тржишне привреде.

Функције

Народна банка Србије обавља следеће функције:

- утврђује и спроводи монетарну и девизну политику;
- управља девизним резервама;
- утврђује и спроводи, у оквиру своје надлежности, активности и мере ради очувања и јачања стабилности финансијског система;
- издаје и одузима банкама дозволе за рад, врши контролу бонитета и законитости пословања банака и обавља друге послове, у складу са законом којим се уређују банке;
- издаје и одузима дозволе за обављање делатности осигурања, врши контролу ове делатности, односно надзор над обављањем те делатности, издаје и одузима овлашћења за обављање појединих послова из делатности осигурања и обавља друге послове, у складу са законом којим се уређује осигурање;
- издаје и одузима дозволе за обављање послова финансијског лизинга, врши надзор над обављањем ових послова и обавља друге послове, у складу са законом којим се уређује финансијски лизинг;
- издаје и одузима друштвима за управљање добровољним пензијским фондовима дозволе за рад и дозволе за управљање тим фондовима, врши надзор над овом делатношћу и обавља друге послове, у складу са законом којим се уређују добровољни пензијски фондови;
- обавља послове заштите права и интереса корисника услуга које пружају банке, даваоци финансијског лизинга, друштва за осигурање и друштва за управљање добровољним пензијским фондовима, у складу са законом;
- издаје новчанице и ковани новац и управља токовима готовине;
- уређује, контролише и унапређује несметано функционисање платног промета у земљи и са иностранством, у складу са законом;
- обавља законом, односно уговором утврђене послове за Републику Србију, не угрожавајући при томе своју самосталност и независност.

Изменама и допунама Закона о Народној банци Србије из фебруара 2015. године Народној банци Србије су, у складу са Законом о платним услугама и Законом о изменама и допунама Закона о банкама, поверене следеће функције: издавање и одузимање платним институцијама дозвола за пружање платних услуга, издавање и одузимање институцијама електронског новца дозвола за издавање овог новца, надзор над пружањем платних услуга и издавањем електронског новца, те заштита корисника услуга које ће пружати поменуте нове финансијске институције; издавање и одузимање операторима платног система дозвола за рад овог система, као и надзор над њиховим пословањем; утврђивање испуњености услова за покретање поступака реструктурирања банака, односно чланова банкарске групе и спровођење тих поступака; одлучивање о инструментима и мерама које ће предузети у реструктурирању и обављање других послова у вези с реструктурирањем банака.

Положај Народне банке Србије

У складу с међународним правилима и стандардима, Законом о Народној банци Србије ближе је уређено уставно начело самосталности Народне банке Србије тако што је прописано да је Народна банка Србије самостална и независна у обављању функција утврђених овим и другим законом, те да органи Народне банке Србије и чланови ових органа у обављању својих функција не примају нити траже упутства од државних органа и организација, као ни од других лица, односно да државни органи и организације, као ни друга лица, не могу угрожавати самосталност и независност Народне банке Србије, нити могу вршити утицај на Народну банку Србије, органе Народне банке Србије и чланове ових органа у обављању њихових функција.

Народна банка Србије има својство правног лица *ex lege* и не уписује се у регистар правних лица. Народна банка Србије има Статут, који се објављује у „Службеном гласнику РС”.

Народна банка Србије, у извршавању својих функција, сарађује с Владом и другим државним органима и у оквиру своје надлежности, а не угрожавајући остваривање својих циљева, предузима мере за унапређење те сарадње.

Народна банка Србије може бити чланица међународних финансијских организација и институција и може сарађивати са страним централним банкама, регулаторним телима и финансијским и кредитним институцијама, о чему Народну скупштину обавештава достављањем редовних шестомесечних извештаја, а по потреби и чешће, ради извршавања свог основног циља и својих функција. Народна банка Србије, не угрожавајући остваривање својих циљева, може заступати Републику Србију у међународним финансијским организацијама и институцијама и другим облицима међународне сарадње, уз сагласност Владе.

Народна банка Србије не може одобравати кредите, позајмице, прекорачења по рачуну или друге видове кредитних олакшица Републици Србији, аутономној покрајини или јединици локалне самоуправе, јавним предузећима и другим правним лицима чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, односно у којима Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе имају контролно учешће, не може давати гаранције за измирење обавеза тих субјеката или на други начин обезбеђивати измирење њихових обавеза, нити може непосредно куповати ХоВ од ових субјеката. Изузетак од забране монетарног финансирања представљају дневни кредити и кредити који се одобравају ради измиревања обавеза по основу чланства у ММФ-у. Што се тиче банака у којима контролно учешће имају Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе – ове банке имају приступ кредитима и кредитним олакшицама Народне банке Србије под истим условима као и друге банке.

I.2. Органи Народне банке Србије

Органи Народне банке Србије су:

- Извршни одбор Народне банке Србије (у даљем тексту: Извршни одбор);
- гувернер Народне банке Србије (у даљем тексту: гувернер);
- Савет гувернера Народне банке Србије (у даљем тексту: Савет).

Извршни одбор, гувернер и директор Управе за надзор над финансијским институцијама одговорни су за остваривање циљева Народне банке Србије у оквиру својих надлежности утврђених Законом о Народној банци Србије.

I.2.1. Извршни одбор

Извршни одбор чине гувернер, директор Управе за надзор над финансијским институцијама и вицегувернери.

Извршни одбор утврђује монетарну и девизну политику, као и активности ради очувања и јачања стабилности финансијског система, а посебно утврђује:

- програм монетарне политике Народне банке Србије;
- начин утврђивања каматних стопа Народне банке Србије и начин обрачуна, наплате и плаћања камате на пласмане и друга потраживања Народне банке Србије, као и на средства на која Народна банка Србије плаћа камату;
- услове и начин издавања ХоВ Народне банке Србије;
- услове под којима и начин на који Народна банка Србије спроводи операције на отвореном тржишту и обавља дисконтне послове;
- политику одобравања краткорочних кредита;
- политику курса динара;
- основице за обрачунавање обавезне резерве и стопе обавезне резерве, као и начин, услове и рокове издвајања и коришћења средстава обавезне резерве банака;
- политику управљања девизним резервама, као и смернице за управљање тим резервама;
- друге инструменте и мере монетарне и девизне политике;
- мере за одржавање ликвидности банака;
- мере и активности, у оквиру надлежности Народне банке Србије, ради очувања и јачања стабилности финансијског система.

Извршни одбор утврђује референтну каматну стопу и друге каматне стопе које Народна банка Србије примењује у спровођењу монетарне политике.

Поред тога, Извршни одбор има знатна овлашћења у области супервизије финансијских институција. Извршни одбор, на предлог Управе за надзор над финансијским институцијама, доноси прописе Народне банке Србије из области контролне и надзорне функције, у складу са законом, а такође одлучује о давању и одузимању финансијским институцијама (банкама, друштвима за осигурање, даваоцима финансијског лизинга и друштвима за управљање доброволним пензијским фондовима) дозвола за рад, односно обављање делатности.

Изменама и допунама Закона о Народној банци Србије из фебруара 2015. године утврђене су нове надлежности Извршног одбора у вези с надзором над пословањем нових финансијских институција (платних институција и институција електронског новца), и то да одлучује о давању и одузимању платним институцијама дозвола за пружање платних услуга, а институцијама електронског новца дозвола за издавање тог новца, као и да доноси прописе и друге опште акте у области контролне и надзорне функције над новим финансијским институцијама. Поред тога, Извршни одбор је орган коме је поверено доношење прописа и других општих и појединачних аката у области реструктурирања банака, а нарочито одлучивање о усвајању плана реструктурирања, отклањању препрека за реструктурирање, отпису и конверзији капитала, избору лица које врши независну процену вредности имовине и обавеза, покретању поступка реструктурирања, инструментима и мерама које се предузимају у реструктурирању.

Извршни одбор утврђује јединствену тарифу по којој Народна банка Србије наплаћује накнаду за извршене услуге.

Седнице Извршног одбора одржавају се по потреби, а најмање једном месечно, и то ако су присутна најмање три члана Извршног одбора. Седницама Извршног одбора председава гувернер. Извршни одбор доноси одлуке већином гласова свих чланова, а у случају изједначеног броја гласова, одлучује глас гувернера. Члан Извршног одбора не може се уздржати од гласања. На седнице Извршног одбора позива се министар надлежан за послове финансија, који на њима учествује без права гласа. Извршни одбор доноси пословник о раду, којим се нарочито уређују начин сазивања и одржавања седница, питања која се разматрају на седницама и друга питања у вези с радом Извршног одбора.

1.2.2. Гувернер и вицегувернери

Гувернер:

- заступа и представља Народну банку Србије;
- руководи пословањем Народне банке Србије и организује њен рад;
- спроводи одлуке Извршног одбора и Савета;
- доноси прописе, опште и појединачне акте из надлежности Народне банке Србије који законом нису стављени у надлежност Извршног одбора, Савета и Управе за надзор над финансијским институцијама;
- предлаже прописе, опште и појединачне акте које доносе Извршни одбор и Савет, ако Законом о Народној банци Србије није друкчије уређено;
- уређује унутрашњу организацију Народне банке Србије и систематизацију радних места у Народној банци Србије, као и радне односе запослених у Народној банци Србије;
- именује и разрешава запослене који руководе организационим јединицама у Народној банци Србије;
- обавља и друге послове утврђене законом на начин који није у супротности с циљевима утврђеним Законом о Народној банци Србије.

Гувернера бира Народна скупштина на предлог председника Републике Србије. Гувернер се бира на шест година, с правом поновног избора.

Сагласно одредбама Закона о Народној банци Србије, Народна банка Србије има од два до четири вицегувернера. Вицегувернере бира Народна скупштина, на предлог гувернера, на шест година, с правом поновног избора. На избор, неспојивост функција и сукоб интереса вицегувернера сходно се примењују одредбе Закона о Народној банци Србије које се односе на гувернера. Поједини послови које гувернер може поверити вицегувернерима ближе се уређују Статутом Народне банке Србије.

I.2.3. Савет гувернера

Савет чине пет чланова, укључујући и председника, које бира Народна скупштина на предлог одбора Народне скупштине надлежног за послове финансија. Чланови Савета бирају се на пет година, с правом поновног избора. Чланови Савета нису запослени у Народној банци Србије. На избор, неспојивост функција и сукоб интереса чланова Савета сходно се примењују одредбе Закона о Народној банци Србије које се односе на гувернера. Најмање један члан Савета мора имати најмање десет година искуства на пословима рачуноводства или ревизије.

Савет:

- доноси Статут Народне банке Србије, на предлог Извршног одбора;
- утврђује режим курса динара, на предлог Извршног одбора, уз сагласност Владе;
- доноси стратегију управљања девизним резервама, на предлог Извршног одбора;
- одлучује о чланству у међународној организацији и институцији;
- доноси финансијски план Народне банке Србије;
- усваја годишње финансијске извештаје Народне банке Србије;
- бира спољног ревизора, разматра извештај спољног ревизора и прати примену препорука тог ревизора у Народној банци Србије;
- врши надзор над системом финансијског извештавања, управљања ризицима и унутрашњих контрола у Народној банци Србије;
- оцењује да ли су рачуноводствене политике и процедуре које су усвојене у Народној банци Србије одговарајуће;
- усваја годишњи план о обављању интерне ревизије у Народној банци Србије и периодично разматра извештаје о обављеној интерној ревизији;
- врши надзор над обављањем интерне ревизије и обављањем усклађености пословања у Народној банци Србије;
- доноси стратегију развоја Народне банке Србије, коју предлаже Извршни одбор, и прати њено спровођење.

Савет по потреби, а најмање два пута годишње, Народној скупштини подноси извештај о свом раду.

Седнице Савета одржавају се по потреби, а најмање једном у два месеца, и то ако су присутна најмање три члана Савета. Савет доноси одлуке већином гласова од укупног броја чланова. Члан Савета не може се уздржати од гласања. Савет доноси пословник о свом раду, којим се нарочито уређују начин сазивања и одржавања седница, питања која се разматрају на седницама и друга питања у вези с радом Савета.

I.3. Организација пословања Народне банке Србије

Послови Народне банке Србије обављају се у основним организационим јединицама Народне банке Србије, Управи за надзор над финансијским институцијама, Заводу за израду новчаница и кованог новца – Топчидер и филијалама Народне банке Србије (Београд, Нови Сад, Ниш, Крагујевац и Ужице).

Седиште Народне банке Србије је у Београду, Краља Петра 12.

У складу с принципима садржаним у правним актима Европске уније и препорукама међународних финансијских институција, предвиђено је да се послови који се односе на надзор над финансијским институцијама и послови који се односе на реструктурирање банака обављају у Народној банци Србије на начин којим се обезбеђују њихова самосталност и организациона раздвојеност у односу на друге функције и послове Народне банке Србије и којим се спречава сукоб интереса. Поред тога, обављање ових послова који се односе на реструктурирање банака организовано је на начин којим се обезбеђује одвојено руковођење и њихова организациона раздвојеност од послова које обавља Управа за надзор над финансијским институцијама како би се спречио потенцијални сукоб интереса.

РУКОВОДСТВО НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ (на дан 31. 12. 2014)

ГУВЕРНЕР Јоргованка Табаковић				
ВИЦЕГУВЕРНЕР Веселин Пјешчић	ВИЦЕГУВЕРНЕР Ана Глигоријевић	ВИЦЕГУВЕРНЕР Диана Драгутиновић	ДИРЕКТОР УПРАВЕ ЗА НАДЗОР НАД ФИНАНСИЈСКИМ ИНСТИТУЦИЈАМА Ђорђе Јевтић	ГЕНЕРАЛНИ СЕКРЕТАР Наташа Тањевић

КООРДИНИРАЊЕ РАДОМ У НАРОДНОЈ БАНЦИ СРБИЈЕ (на дан 31. 12. 2014)

ГУВЕРНЕР Јоргованка Табаковић					
Вицегувернер Веселин Пјешчић	Вицегувернер Ана Глигоријевић	Вицегувернер Диана Драгутиновић	Генерални секретар Наташа Тањевић	Директор Управе за надзор над финансијским институцијама Ђорђе Јевтић	
Сектор за монетарне операције	Сектор за девизне послове	Сектор за финансијску стабилност	Дирекција за рачуноводство и финансије	Сектор за контролу послова банака	Сектор за послове с готовином
Директорат за економска истраживања и статистику	Сектор за међународну сарадњу		Људски ресурси	Сектор за надзор над обављањем делатности осигурања	Национални центар за платне картице
Сектор за платни систем			Дирекција за опште послове	Центар за супервизију информационих система	Кабинет гувернера
Принудна наплата			Центар за набавке	Центар за заштиту и едукацију корисника финансијских услуга	Интерна ревизија
			Филијала у Београду (општи послови)		Дирекција за законодавно- правне послове
			Филијала у Новом Саду (општи послови)		Сектор за информационе технологије
					Центар за контролинг
					Филијала у Београду (послови с готовином)
					Филијала у Новом Саду (послови с готовином)
					Филијала у Нишу
					Филијала у Крагујевцу
					Филијала у Ужицу
					Завод за израду новчаница и кованог новца - Топчидер

ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ (на дан 31. 12. 2014)

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ							
Организационе јединице							Специјализована организација
Основне организационе јединице	Управа за надзор над финансијским институцијама	Филијала у Београду	Филијала у Новом Саду	Филијала у Нишу	Филијала у Крагујевцу	Филијала у Ужицу	Завод за израду новчаница и кованог новца - Топчидер
Сектор за монетарне операције	Сектор за контролу пословања банака	Група за едукацију корисника финансијских услуга	Група за едукацију корисника финансијских услуга	Група за едукацију корисника финансијских услуга	Група за едукацију корисника финансијских услуга	Одељење за трезорско и благајничко пословање	Центар за развој и квалитет
Сектор за девизне послове	Сектор за надзор над обављањем делатности осигурања	Одељење за трезорско и благајничко пословање	Одељење за трезорско и благајничко пословање	Одељење за трезорско и благајничко пословање	Одељење за трезорско и благајничко пословање	Одсек за опште послове	Дирекција за припрему
Сектор за финансијску стабилност	Центар за супервизију информационих система		Одсек за опште послове	Одсек за опште послове	Одсек за опште послове		Дирекција за производњу новчаница
Директорат за економска истраживања и статистику	Центар за заштиту и едукацију корисника финансијских услуга						Дирекција за производњу кованог новца
Сектор за међународну сарадњу							Дирекција за вредносне и заштићене папире
Сектор за платни систем							Центар за производњу и персонализацију
Сектор за послове с готовином							Дирекција за одржавање и енергетику
Национални центар за платне картице							Дирекција за продају
Принудна наплата							Одељење за економске послове
Кабинет гувернера							Одељење за опште послове
Интерна ревизија							
Дирекција за законодавно-правне послове							
Дирекција за рачуноводство и финансије							
Сектор за информационе технологије							
Људски ресурси							
Дирекција за опште послове							
Центар за набавке							
Центар за контролинг							

Транспарентност пословања Народне банке Србије

Јачање независности и самосталности централне банке увећава и њену одговорност за донете одлуке и предузете мере при остваривању њених циљева и обављању функција. Самосталност централне банке стога повлачи за собом потребу за већом транспарентношћу у раду, што се пре свега изражава у обавези извештавања Народне скупштине и јавности.

Народна банка Србије, најкасније до 15. децембра текуће године, доставља Народној скупштини, ради информисања, програм монетарне политике за наредну годину.

Народна банка Србије, најкасније до 30. јуна наредне године, подноси Народној скупштини годишњи извештај о монетарној политици, уз образложење свих фактора који су утицали на спровођење те политике, као и годишњи извештај о стабилности финансијског система. Народна банка Србије, најкасније до 30. септембра текуће године, подноси Народној скупштини полугодишњи извештај о монетарној политици, уз образложење свих фактора који су утицали на спровођење те политике.

Народна банка Србије, најкасније до 30. јуна наредне године, подноси Народној скупштини годишњи извештај о свом пословању и резултатима рада.

Садржина наведених извештаја утврђена је Статутом Народне банке Србије.

Народна банка Србије је дужна да програм монетарне политике без одлагања објави у „Службеном гласнику РС”. Гувернер у Народној скупштини образлаже програм монетарне политике и извештаје Народне банке Србије. Народна скупштина не може Народној банци Србије давати било каква упутства на основу достављеног програма монетарне политике и поднетих извештаја.

Народна банка Србије има финансијски план којим се утврђују планирани приходи и расходи Народне банке Србије за наредну годину. Финансијски план за наредну годину Народна банка Србије, ради информисања, доставља Народној скупштини најкасније до 31. децембра текуће године.

Годишњи финансијски извештаји Народне банке Србије сачињавају се у складу са законом којим се уређују рачуноводство и ревизија и Међународним рачуноводственим стандардима, односно Међународним стандардима финансијског извештавања. Годишње финансијске извештаје, са извештајем овлашћеног ревизора, Савет доставља, ради информисања, Народној скупштини до 30. јуна наредне године.

Народна банка Србије је дужна да годишње финансијске извештаје објави у „Службеном гласнику РС” у року од месец дана од дана њиховог достављања Народној скупштини.

Ревизија годишњих финансијских извештаја врши се на начин утврђен законом којим се уређује ревизија финансијских извештаја и Међународним стандардима ревизије. Народна банка Србије бира спољног ревизора у складу са законом којим се уређују јавне набавке, на период од најмање три пословне године.

II. СТАБИЛНОСТ ЦЕНА И СТАБИЛНОСТ ФИНАНСИЈСКОГ СИСТЕМА

II.1. Монетарна политика

Монетарна политика у 2014. години

Ублажавање монетарне политике настављено је у 2014. години опрезном динамиком. Референтна каматна стопа је смањена за укупно 150 б.п., на 8,0%.

С обзиром на то да мере монетарне политике делују с временским помаком, доносећи одлуке о висини референтне каматне стопе, Извршни одбор Народне банке Србије имао је у виду пројектовану, а не текућу инфлацију. Стога је референтна каматна стопа у **прва четири месеца 2014. задржана на непромењеном нивоу од 9,5%**. На такву одлуку Извршног одбора утицала је неизвесност на међународном финансијском тржишту изазвана пре свега геополитичким тензијама које су настале због кризе у Украјини и одлуком ФЕД-а да након шест година стимулисања америчке привреде започне постепено смањење обима квантитативних олакшица. То је за последицу имало повећану неизвесност на финансијским тржиштима и повишен ризик за токове капитала према земљама у успону, пре свега оних с највећим дефицитом текућег рачуна.

До седнице Извршног одбора у мају, негативан утицај геополитичких тензија и смањења обима квантитативних олакшица ФЕД-а на премију ризика Србије и спољнотрговинске токове је изостао. Узимајући то у обзир, као и чињеницу да је финансијско тржиште позитивно реаговало на најављене мере фискалне консолидације Владе, Извршни одбор је у **мају смањио референтну каматну стопу на 9,0%**. **Даље смањење референтне каматне стопе на 8,5% уследило је у јуну**, непосредно после катастрофалних поплава које су погодиле Србију. Извршни одбор је констатовао да ће, упркос поплавама, инфлаторни притисци и убудуће остати ниски. Поред ниске агрегатне тражње, очекивало се да ниски инфлаторни притисци буду резултат смањења и стабилизације инфлационих очекивања у кратком и средњем року и релативне

стабилности девизног курса. Уз то, повећана је експанзивност монетарне политике ЕЦБ-а, која је требало позитивно да делује на повећање ликвидности на међународном тржишту и тако смањи ризике из међународног окружења. Том приликом је оцењено да ће поплаве имати негативан ефекат на економску активност, посебно у енергетици, рударству и пољопривреди. Платнобилансна кретања била су неповољнија него што се очекивало, али је учешће текућег дефицита у БДП-у у 2014. било ниже него претходне године. Позитиван утицај на економску активност у наредном периоду очекивао се од започетог програма субвенционисаних кредита, радова на отклањању штета од поплава и постепеног опоравка наших главних спољнотрговинских партнера. Од Владе се очекивао наставак фискалне консолидације и структурних реформи, као и постизање аранжмана с ММФ-ом.

Због све веће неизвесности у међународном и домаћем окружењу, референтна каматна стопа је **до новембра задржана на непромењеном нивоу од 8,5%**. Будући да су и даље биле присутне, очекивало се да ће геополитичке тензије изазване кризом у Украјини негативно утицати на токове капитала, енергетске токове и брзину опоравка зоне евра, али и да ће подстаћи раст цена на светским робним тржиштима. Због јаким трговинских веза, сматрало се да би продужавање периода спорог опоравка зоне евра могло имати негативан утицај на раст домаћег извоза и економске активности. Нижа екстерна тражња водила би слабијим извозним резултатима и нешто већем спољнотрговинском дефициту у односу на очекивани.

Поред тога, неизвесност на међународном тржишту капитала била је повећана због процеса смањења експанзивности монетарне политике ФЕД-а. Одлука о завршетку програма квантитативних олакшица донета је у октобру, а прво повећање референтне каматне стопе ФЕД-а требало би да уследи у П2 2015. године. С друге стране, ЕЦБ је повећала експанзивност монетарне политике, али су ефекти на раст ликвидности банака зоне евра изостали.

Деловање екстерних фактора, заједно с неизвесношћу у погледу домаћих фискалних кретања, определили су Извршни одбор да у посматраном периоду заустави даље ублажавање монетарне политике. Висина референтне стопе није мењана упркос јаком дезинфлаторном дејству ниске агрегатне тражње, за које се очекивало да ће бити појачано новим мерама фискалне консолидације. Неповољна фискална позиција земље додатно је погоршана потребом да се отклоне штете и последице поплава, што је, уз одлагање доношења мера фискалне консолидације за крај године, повећало величину потребног фискалног прилагођавања.

Анализе макроекономских података током јесени указивале су на то да се економска активност даље успорава због негативних ефеката поплава, али и споријег од очекиваног опоравка зоне евра и наших осталих важних спољнотрговинских партнера, као и додатних мера фискалне консолидације.

На новембарској седници референтна каматна стопа је смањена за 50 б.п., на 8,0%. При доношењу такве одлуке Извршни одбор је имао у виду да се м.г. инфлација од марта 2014. године креће испод доње границе дозвољеног одступања од циља, што ће се наставити и у наредном периоду, с обзиром на то да ће већина фактора и даље деловати дезинфлаторно. Извршни одбор је истакао да очекује да ће започето спровођење мера фискалне консолидације и структурних реформи умањити негативан утицај спољних фактора који проистиче из неизвесности у погледу различитих монетарних политика ФЕД-а и ЕЦБ-а. Очекивано постизање аранжмана с ММФ-ом представљаће додатну потврду кредибилитета економске политике.

Ради подршке економској активности, Извршни одбор је најпре на седници у новембру, а затим и у децембру одлучио да смањи стопе по којима банке обрачунавају девизну обавезну резерву. Истовремено, измењена је и структура девизне обавезне резерве тако што је повећан део који се издваја у динарима. Смањењем девизне обавезне резерве смањени су трошкови по том основу и ослобођен део кредитног потенцијала банака с циљем стимулisaња њихове кредитне активности.

Инструменти монетарне политике

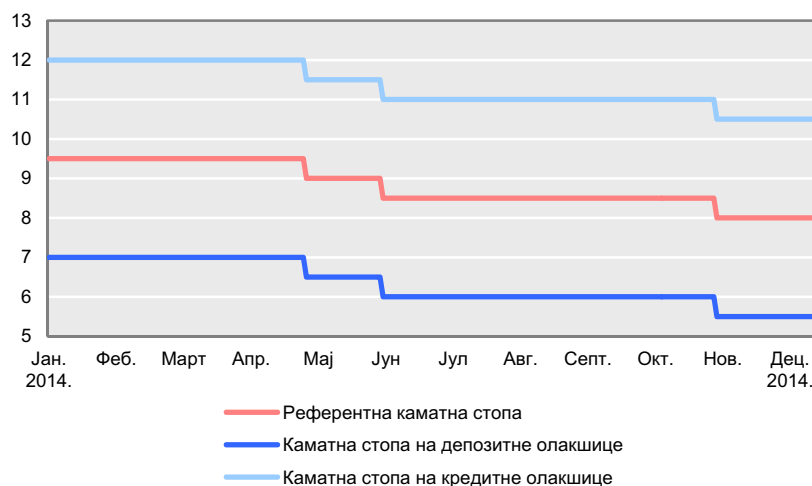
Основни инструмент монетарне политике Народне банке Србије је референтна каматна стопа, тј. каматна стопа која се примењује у спровођењу главних операција на отвореном тржишту. Улога референтне каматне стопе подржана је коридором каматних стопа на депозитне и кредитне олакшице и другим операцијама на отвореном тржишту. Поред основног инструмента, Народна банка Србије у спровођењу монетарне политике користи и друге инструменте монетарног регулисања, пре свега обавезну резерву и операције на девизном тржишту.

Операције на отвореном тржишту

Главне операције на отвореном тржишту Народне банке Србије током 2014. године биле су једнонедељне реверзне репо трансакције, тј. репо трансакције продаје ХоВ (повлачење ликвидности).

Репо трансакције Народна банка Србије је спроводила својим ХоВ. За потребе репо продаје у 2014. години емитована је једна серија благајничких записа, у укупној номиналној вредности од 500,0 млрд динара. Емисија једне серије

Графикон II.1.1. Референтна каматна стопа и коридор
каматних стопа
(дневни подаци, на годишњем нивоу, у %)

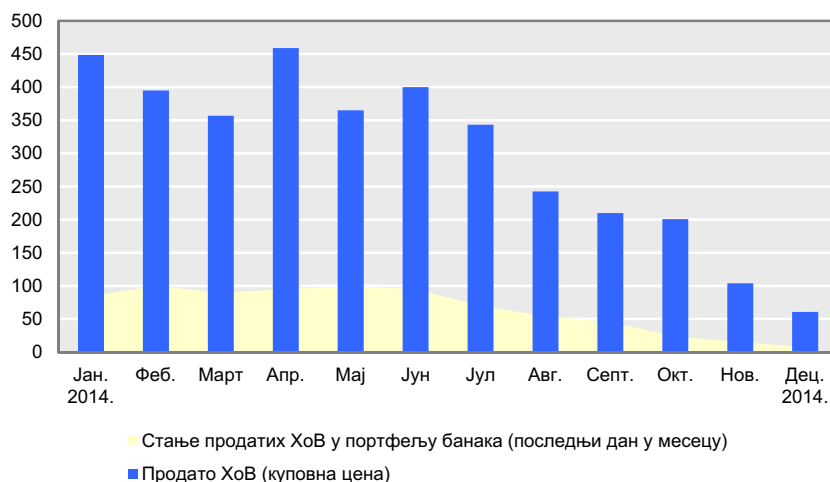
Извор: НБС.

благајничких записа високе номиналне вредности наставак је праксе из претходних година која банкама омогућава да адекватније располажу хартијама у оквиру исте серије и једноставније управљају ликвидношћу.

Током 2014. године организоване су 52 аукцијске репо продаје ХоВ. Аукције су организоване једном недељно по моделу варијабилне вишеструке каматне стопе. Укупна продаја ХоВ износила је 3.585,8 млрд динара. Остварени обим продаје био је нижи него у 2013. години (4.247,2 млрд динара).

Просечно стање ХоВ Народне банке Србије у портфељу банака током 2014. године је износило 70,8 млрд динара. У односу на крај 2013. године, стање тих ХоВ је крајем децембра смањено за 102,5 млрд динара, на 7,5 млрд динара.

Графикон II.1.2. Репо продаја и стање продатих ХоВ
(у млрд RSD)

Извор: НБС.

За разлику од кретања 2013. године, обим продаје ХоВ постепено се смањивао током 2014. године, а посебно у П2. Укупна продаја ХоВ у П1 је износила 2.424,5 млрд динара, а у П2 1.161,3 млрд динара. Пад продаје ХоВ био је резултат смањења вишкова ликвидности банака, чему су у највећој мери допринеле интервенције Народне банке Србије на МДТ-у.

Депозитне и кредитне олакшице

У складу са Одлуком о условима и начину депоновања вишкова ликвидних средстава банака код Народне банке Србије, банке су и у 2014. години наставиле с преконоћним депоновањем средстава код Народне банке Србије. Поменута одлука није мењана у 2014. години.

Просечно дневно стање депонованих средстава банака код Народне банке Србије у 2014. години је износило 15,2 млрд динара, што је за 19,5 млрд динара мање него у 2013. години, када је износило 34,7 млрд динара. Максимално просечно месечно стање депонованих средстава забележено је у јануару (27,6 млрд динара), а минимално у децембру (6,6 млрд динара).

Народна банка Србије је током 2014. године наставила да примењује Одлуку о условима и начину одобравања кредита за одржавање дневне ликвидности банака на основу залоге ХоВ, којом су уређене кредитне олакшице.

У посматраном периоду банке су користиле кредитне олакшице као дневни и као преконоћни кредит. Дневни кредит је коришћен у укупном износу од 74,7 млрд динара, од чега 46,5 млрд динара у Т4. Преконоћни кредит су користиле четири банке, у укупном износу од 27,6 млрд динара, и то само крајем децембра.

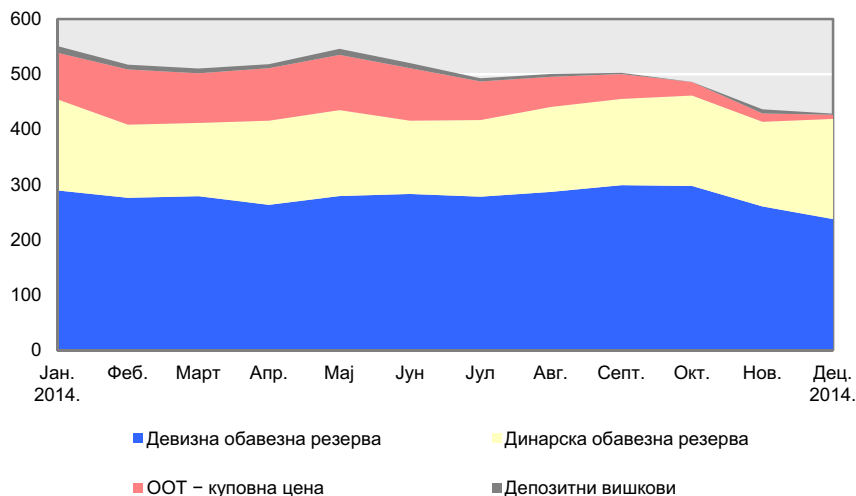
Обавезна резерва

Народна банка Србије је и у 2014. наставила с применом Одлуке о обавезној резерви банака код Народне банке Србије, која је усвојена у јануару 2011. године. Током 2014. године поменута одлука је измењена два пута – у новембру и децембру.

На новембарској седници Извршног одбора Народна банка Србије је смањила стопе девизне обавезне резерве – са 29% на 28% за обавезе рочности до две године и са 22% на 21% за обавезе рочности преко две године, при чему је истовремено повећала стопе динарског издвајања девизне обавезне резерве са 32% на 34%, односно са 24% на 26%, зависно од рочности обавеза. Циљ те мере био је да се у условима ниске инфлације додатним смањењем девизне обавезне резерве, смањењем трошкова по том основу и ослобађањем дела кредитног потенцијала стимулише кредитна активност банака. У складу с наведеним мерама, а ради подршке ефектима смањења стопе девизне обавезне резерве, уведена је и обавеза банака да на износ позитивне разлике између оствареног просечног дневног стања издвојене и обрачунате девизне обавезне резерве у обрачунском периоду плаћају камату Народној банци Србије.

Ради додатног подстицаја кредитној активности банака, стопе девизне обавезне резерве су и у децембру смањене за по 1 п.п., на 27%, односно 20%, у зависности од рочности обавеза, док је стопа динарског издвајања девизне обавезне резерве повећана за по 2 п.п., на 36%, односно 28%, зависно од рочности извора финансирања. Поступајући тако, Народна банка Србије није одступила од опредељења да стимулише банке да се у већој мери ослањају на динарске и дугорочне изворе финансирања.

Графикон II.1.3. Обим стерилизације инструментима
монетарне политике
(у млрд RSD)

Извор: НБС.

Обрачуната обавезна резерва која се издваја у динарима у 2014. години је повећана за 13,1 млрд динара (на 158,1 млрд динара), пре свега као последица повећања динарског издвајања девизне обавезне резерве услед наведене промене прописа и депрецијације динара. Такође, раст обрачунате динарске обавезне резерве подстакнут је и порастом динарске штедње становништва и

динарских депозита привреде код банака. Обрачуната обавезна резерва која се издваја у девизама смањена је за 364,8 млн евра (на 2,0 млрд евра), чему је, поред смањења стопа девизне обавезне резерве, допринело и раздуживање банака према иностранству и смањење девизних обавеза банака према правним лицима.

Операције на девизном тржишту

У складу с Програмом монетарне политике за 2014. годину, Народна банка Србије је наставила да спроводи режим руковођено пливајућег девизног курса. Интервенције на девизном тржишту користила је ради ублажавања прекомерних краткорочних осцилација девизног курса, очувања ценовне и финансијске стабилности и одржавања адекватног нивоа девизних резерви.

У 2014. години динар је номинално депрецирао према еврџ за 5,2%. Народна банка Србије је на МДТ-у интервенисала нето продајом 1.620,0 млн евра, при чему је продала 1.880,0 млн евра и купила 260,0 млн евра. Девизне интервенције су реализоване искључиво по тржишним условима, прихватањем курсева које су нудиле банке (улога *price taker-a*).

Депрецијацијски притисци, који су од почетка године до друге половине марта слабили динар, били су подстакнути сезонски појачаном тражњом домаћих предузећа за девизама, пре свега увозника енергената, као и турбулентним кретањима на међународном финансијском тржишту услед смањења програма квантитативних олакшица ФЕД-а. У последњим данима марта, упоредо с падом премије ризика, динар је почео да јача и Народна банка Србије је у том периоду интервенисала куповином девиза. Током Т1 Народна банка Србије је интервенисала продајом 820,0 млн евра и куповином 20,0 млн евра. У односу на крај 2013. године, динар је на крају Т1 номинално био слабији према еврџ за 0,6%.

Повећана ликвидност у зони евра, као последица повећане експанзивности монетарне политике ЕЦБ-а, пад премије ризика земље и већа понуда девиза од стране нерезидената обележили су Т2. Народна банка Србије је у Т2 интервенисала куповином 170,0 млн евра. Ипак, појава негативних вести о макроекономским и фискалним перспективама земље крајем јуна условила је нешто већу тражњу нерезидената за девизама и депрецијацијске притиске. У поређењу с крајем Т1, динар је током Т2 благо номинално депрецирао према еврџ (0,3%).

На јачање депрецијацијских притисака у П2 деловали су глобални и домаћи фактори. Геополитичка дешавања и променљива очекивања у вези с будућом монетарном политиком ФЕД-а и економским опоравком у зони евра повећали су неизвесност на међународном финансијском тржишту. Поред тога, одлагање ребаланса буџета и доношења додатних мера фискалне консолидације због поплава и раст тражње за девизама, у највећој мери услед већих плаћања по основу увоза енергената, утицали су на осетнија померања курса у овом периоду. Смањење стања кредита индексираних валутном клаузулом додатно је појачало депрецијацијске притиске због потребе банака да куповином девиза ускладе показатеље девизног ризика³. Најзад, крајем године депрецијацијски притисци на динар били су узроковани и куповином девиза ради исплате дивиденди и дела добити успешних домаћих предузећа

³ Приликом смањења валутно индексиране активе банке скраћује се девизна позиција банке у валути индексације, па банка, ради уравнотежења девизне позиције, односно показатеља девизног ризика, купује одговарајући износ девиза на девизном тржишту, што може да резултира депрецијацијским притисцима.

чији су већински власници страни инвеститори. У овом периоду динар је према еврџ ослабио за 4,3%, а Народна банка Србије је, како би ублажила прекомерне краткорочне осцилације курса, интервенисала продајом 1.060,0 млн евра и куповином 70,0 млн евра.

Девизни своп

Народна банка Србије је у 2014. години наставила са организовањем редовних тромесечних и двонедељних аукција своп продаје и своп куповине девиза за динаре, чији циљ је стимулисање развоја међубанкарске своп трговине и омогућавање банкама да ефикасније управљају својом ликвидношћу. Тромесечне своп аукције су организоване једном недељно, по тржишним условима и са ограниченим количинама. Двонедељне своп аукције, као додатна мера подршке у управљању ликвидношћу банкарског система, организоване су такође једном недељно, по тржишним условима и без унапред одређеног износа девиза који ће бити продат, односно купљен на аукцији.

У току 2014. године Народна банка Србије је организовала 100 тромесечних и 100 двонедељних своп аукција. На тромесечним аукцијама је своп продала и своп купила по 55,0 млн евра, док су на двонедељним аукцијама своп продаја и своп куповина девиза износиле по 125,0 млн евра. На крају 2014. године стање девизних потраживања и стање девизних обавеза Народне банке Србије по основу тромесечних своп аукција износили су по 24,0 млн евра, док по основу двонедељних своп аукција Народна банка Србије није имала девизне обавезе нити девизна потраживања.

Аукцијски краткорочни динарски кредити

Као меру за одржавање ликвидности банака, Народна банка Србије је до маја 2014. године једном месечно организовала аукције краткорочних динарских кредита на основу залоге ХоВ. На аукцијама није било тражње банака за кредитима, па је Народна банка Србије почев од јуна престала са организовањем тих аукција.

Остале каматне стопе

Народна банка Србије је током 2014. године наставила с применом Одлуке о каматним стопама које Народна банка Србије примењује у поступку спровођења монетарне политике и Одлуке о начину обрачуна, наплате и плаћања камате Народне банке Србије, које су донете 2011. године.

Поменуте одлуке допуњене су у новембру 2014. године, тако што је прописана каматна стопа (трмесечни *Euribor* који важи на дан обрачуна камате увећан за 5 п.п.) по којој Народна банка Србије наплаћује камату на износ више издвојене од просечног дневног стања обрачунате девизне обавезне резерве у обрачунском периоду.

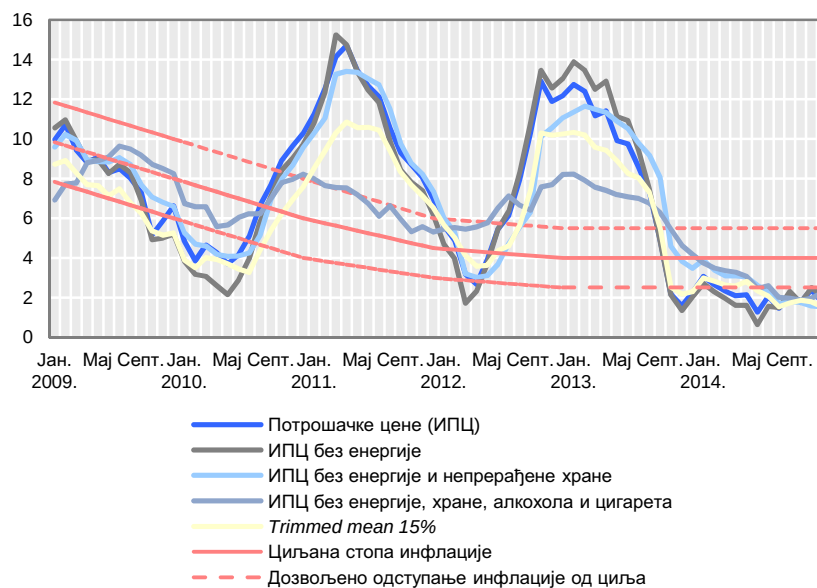
Остварење циљане инфлације у 2014. години

Ниски инфлаторни притисци, који су карактерисали 2013, додатно су ослабили у току 2014. године. Просечна месечна стопа инфлације у 2014. била је двоструко нижа него у 2013. и износила је 0,1%. Поред мера монетарне политике и агрегатне тражње, ниским инфлаторним притисцима допринели су и фактори с привременим дејством – неуобичајено низак раст регулисаних цена, пад цена примарних пољопривредних производа и снажан пад цене нафте на међународном тржишту у П2. Наведени фактори су у највећој мери и утицали на то да се мг. инфлација већи део године креће испод доње границе циља ($4 \pm 1,5\%$).

Посматрано на мг. нивоу, **инфлација је у 2014. години смањена са 3,7% у јануару на 1,7% у децембру**. Пад мг. инфлације био је посебно изражен у П1, да би се у П2 мг. инфлација кретала око нивоа од 2%. Након привременог повратка у границе циља у јануару, услед повећања посебне стопе ПДВ-а и редовног годишњег усклађивања акциза, мг. инфлација се у марту спустила испод доње границе дозвољеног одступања од циља и ту се задржала до краја године. У јуну је мг. инфлација забележила најнижи ниво у последњих 50 година (1,3%).

Изузев цена енергије, чији је допринос био негативан, допринос осталих компоненти инфлацији у 2014. био је позитиван. Највећи допринос имале су цене услуга и непрерађене хране.

Графикон II.1.4. Кретање цена
(мг. раст, у %)

Извор: РСЗ и прерачун НБС.

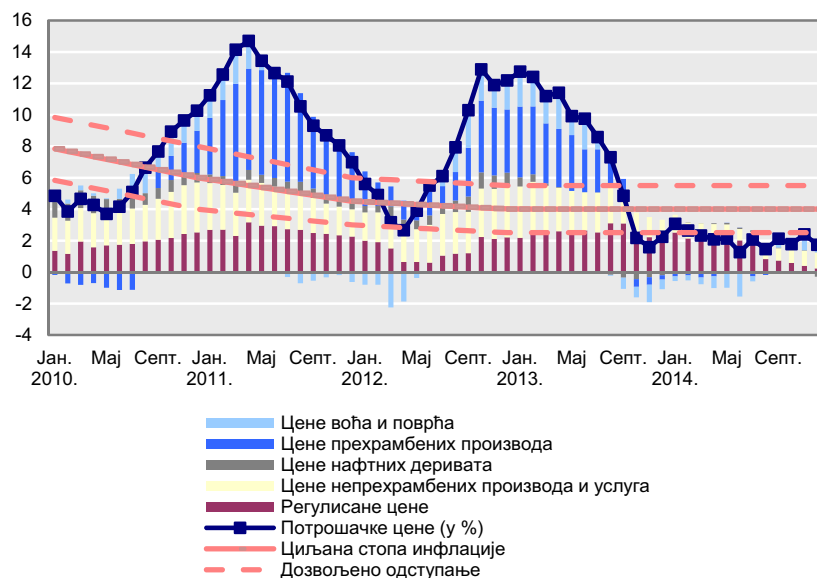
Цене услуга су у 2014. порасле за 3,9% (допринос инфлацији 0,8 п.п.), пре свега због повећања цена туристичких пакет-аранжмана и финансијских услуга.

Цене хране су у 2014. порасле за 2,2% (допринос инфлацији 0,8 п.п.). Иако су у П1 биле у паду, **цене непрерађене хране** су у П2 забележиле израженији раст и он је у децембру износио 5,4% мг. (допринос инфлацији 0,7

п.п.). При томе су ове цене биле доминантно под утицајем кретања цена воћа и поврћа – њихов раст је крајем године, услед ефекта ниске базе из претходне године, достигао 10,0% м.г., чиме су допринеле инфлацији са 0,8 п.п. С друге стране, **цене прерађене хране** су све до пред крај године биле у благом м.г. паду. На такво њихово кретање деловали су ниски трошкови сировина, пре свега услед снажног пада цена примарних пољопривредних производа (првенствено пшенице и кукуруза) на светском и домаћем тржишту од средине маја до октобра.

Позитиван допринос инфлацији по основу раста цена непрерађене хране у П2 био је у одређеној мери компензован успоравањем раста **цене енергије**. Наиме, са изласком поскупљења електричне енергије у августу 2013. из обрачуна м.г. инфлације, м.г. раст ових цена снижен је са око 5%, колико је просечно износио у првих седам месеци, на око 1% у просеку до краја године. Штавише, у децембру су ове цене, први пут откако се мере, исказале м.г. пад (0,3%). Поред изостанка поскупљења електричне енергије прошле године (услед чега је изостао допринос инфлацији од око 0,8 п.п., под претпоставком да би поскупљење износило 15%, како је било најављено), на успоравање раста цена енергије деловао је и снажан пад цена нафте на светском тржишту од средине године, који се одразио и на пад цена домаћих нафтних деривата. Међутим, због слабљења динара према америчком долару, пад цена деривата нафте био је мање изражен него пад светске цене сирове нафте и у децембру је износио 6,2% м.г. (допринос инфлацији –0,3 п.п.).

Графикон II.1.5. Доприноси компоненти ИПЦ-а м.г. инфлацији
(у п.п.)

Извор: РЗС и прерачун НБС.

Успоравање м.г. раста **цена индустријских производа без хране и енергије** настављено је и у 2014. години – тај раст је снижен са 7,1% у јануару на свега 0,6% у децембру (допринос инфлацији 0,2 п.п.). На такво кретање доминантно су утицале цене цигарета, које су крајем године снижене за 8,0% по основу веће конкуренције међу произвођачима услед пада промета на тржишту дуванских производа. Тиме је њихов м.г. раст успорен са 26,7% у јануару на 0,8% у децембру, а допринос м.г. инфлацији смањен са 1,2 п.п. на 0,0 п.п.

Регулисане цене, тј. цене чије су промене под контролом државе, прошле године су оствариле најнижи раст откако се прате – 1,1% мг. (допринос инфлацији 0,2 п.п.). Претходних година, због потребе за постепеним отклањањем ценовних диспаритета, тај раст је у просеку износио око 10%. Тако низак раст резултат је пре свега поменутог изостанка поскупљења електричне енергије и пада цена цигарета крајем године.

Базна инфлација⁴, као део ИПЦ-а на који монетарна политика има највећи утицај, у децембру је износила 2,3% мг. (допринос мг. инфлацији 1,0 п.п.). Она је у току 2014. била у паду, а од августа се кретала испод доње границе дозвољеног одступања од циља. Такво кретање базне инфлације може се довести у везу с ниском агрегатном тражњом, ниском инфлацијом у међународном окружењу и релативном стабилношћу курса динара.

Како се мг. инфлација шест месеци заредом кретала испод доње границе дозвољеног одступања од циља ($4,0 \pm 1,5\%$), **Народна банка Србије је у септембру упутила писмо Влади** у коме је образложила разлоге тог одступања. Смањење инфлаторних притисака било је резултат више фактора, а посебно ниске агрегатне тражње, релативно стабилних кретања на девизном тржишту и смањених трошковних притисака на цене хране. Док је дезинфлаторни утицај прва два фактора био у складу са очекивањима, пад трошкова у производњи хране био је већи од очекиваног. Одступању инфлације од циља додатно је допринело и одсуство корекције цена електричне енергије у протеклој години дана. Када су у питању предузете мере монетарне политике, Народна банка Србије је у писму нагласила да је смањење референтне каматне стопе настављено у 2014. години. Ипак, будући да је постојао снажан утицај геополитичких тензија на премију ризика и девизни курс, Народна банка Србије је морала бити опрезна у вођењу монетарне политике како би инфлацију трајно стабилизовала на ниском нивоу.

⁴ ИПЦ по искључењу цена енергије, хране, алкохола и цигарета, који представља најчешће коришћену меру базне инфлације.

II.2. Регулација и супервизија финансијских институција

II.2.1. Банке

У току 2014. године структура финансијског сектора у делу који је под контролом Народне банке Србије није се битније променила. Банкарски сектор и даље има доминантну улогу и представља кључан фактор његове стабилности. У укупној билансној суми финансијског сектора под надзором Народне банке Србије, која је у 2014. години износила нешто више од 83% БДП-а, банкарски сектор учествује са 92,0%.

Тренд смањења броја запослених лица у банкарском сектору Србије, започет још у 2009. години, настављен је и у 2014. На крају године у радном односу је било 25.106 лица, што је за 1.274⁵ лица мање него на крају 2013. године.

Табела II.2.1.1. Структура финансијског система						
	31. децембар 2013.			31. децембар 2014.		
	Број	Билансна сума (у млрд RSD)	Учешће (у %)	Број	Билансна сума (у млрд RSD)	Учешће (у %)
Банкарски сектор	30	2.846,2	92,4	29	2.968,9	92,0
Даваоци финансијског лизинга	16	67,5	2,2	16	65,5	2,0
Друштва за осигурање	28	147,8	4,8	25	167,9	5,2
Добровољни пензијски фондови	6	19,7	0,6	6	23,6	0,8
Укупно	80	3.081,2	100,0	76	3.225,9	100,0
Извор: НБС.						

Структура банкарског сектора

Билансна сума банкарског сектора је на крају 2014. године износила 2.968.901 млн динара, што је за 122.677 млн динара, или 4,3%, више него на крају 2013. године⁶.

У Србији је током 2014. пословало 29 банака (одузета је дозвола за рад Универзал банци а. д. Београд).

На крају 2014. године у банкарском сектору Србије била је 21 банка у већинском власништву страних акционара, две банке с претежно приватним домаћим капиталом и шест банака у већинском власништву Републике Србије⁷.

⁵ Пре одузимања дозволе за рад, у Универзал банци Београд било је запослено 421 лице.

⁶ У 2014. години донет је сет прописа из области рачуноводства и финансијског извештавања за банке (Контни оквир и билансне шеме), што онемогућава потпуну упоредивост података за 2013. и 2014. годину.

⁷ Република Србија је већински власник или појединачно највећи акционар.

У власничкој структури банкарског сектора, током 2014. су забележене незнатне промене у делу капитала и билансне суме. Банке у власништву државе повећале су своје учешће у укупном капиталу (за 0,6 п.п.), као и учешће у укупној билансној суми (за 0,5 п.п.), док су банке у власништву домаћих приватних лица смањиле учешће у билансној суми и капиталу (за 0,6% и 0,8%, респективно). Банке у власништву страних лица су номинално имале највеће повећање капитала и билансне суме, уз задржавање истог учешћа.

Од банака у власништву страних лица, највеће учешће у укупној активи имају банке из Италије (24,9%) и Аустрије (14,8%), затим из Грчке (14,1%), Француске (10,2%) и банке из осталих земаља (њих седам), са укупно 10,5% учешћа.

Табела II.2.1.2. Власничка структура банкарског сектора

	2014.			
	Билансна сума (у млн RSD)	Учешће (%)	Капитал (у млн RSD)	Учешће (%)
Банке у власништву домаћих лица:				
- државне	758.127	25,5	154.665	25,2
- приватне	570.738	19,2	96.552	15,7
- приватне	187.389	6,3	58.113	9,5
Банке у власништву страних лица	2.210.774	74,5	459.134	74,8
Укупно	2.968.901	100,0	613.799	100,0
Извор: НБС.				

Степен концентрације

Посматрано према висини билансне суме, на крају 2014. године први пут је била најбројнија група банака чија билансна сума прелази 100 млрд динара. Билансна сума те групе чинила је 80%, а билансна сума прве две банке у групи скоро трећину укупне билансне суме банкарског сектора.

Табела II.2.1.3. Распоред банака по вредности билансне суме

	31. децембар 2013.		31. децембар 2014.	
	Број банака	Билансна сума (у млн RSD)	Број банака	Билансна сума (у млн RSD)
Преко 100.000	9	2.013.952	11	2.374.026
Од 50.000 до 100.000	7	569.895	5	385.439
Од 10.000 до 50.000	10	239.574	9	188.113
До 10.000	4	22.803	4	21.323
Укупно	30	2.846.224	29	2.968.901
Извор: НБС.				

Табела II.2.1.4. Концентрација – учешћа водећих банака у билансној суми, кредитима и депозитима банкарског сектора (у %)

	31. децембар 2013.	31. децембар 2014.
Учешће у билансној суми		
Прва банка	15,0	15,9
Првих пет банака	51,6	53,5
Првих десет банака	74,3	76,3
Учешће у кредитима		
Прва банка	16,4	15,1
Првих пет банака	53,2	53,9
Првих десет банака	75,2	75,4
Учешће у депозитном потенцијалу		
Прва банка	15,9	16,0
Првих пет банака	50,4	52,5
Првих десет банака	75,4	77,5

Извор: НБС.

Ако се посматра *ННН*⁸, концентрација билансне суме и депозитног потенцијала благо је повећана у 2014. години. Међутим, с обзиром на то да је *ННН* и даље испод 1.000, на тржишту није присутна концентрација.

Табела II.2.1.5. Степен концентрације (*ННН*)

	Билансна сума	Кредити	Депозитни потенцијал
31. децембар 2013.	741	774	777
31. децембар 2014.	793	771	819

Извор: НБС.

Структура пасиве и активе банкарског сектора

Структура пасиве

У структури укупних извора средстава од 2.968.901 млн динара на крају 2014. године, највеће учешће (74,9%) имали су депозити и остале обавезе⁹ (од чега се на депозите и остале обавезе према другим комитентима, осим банака, других финансијских организација и централне банке, односило 63,0% укупне пасиве) и капитал (20,7%).

⁸ *ННН* израчунава се као сума квадрираних учешћа појединачних банака у укупној категорији која се посматра (актива, кредити, депозити итд.). Вредност показатеља до 1.000 указује на одсуство концентрације у сектору, вредност између 1.000 и 1.800 на умерену концентрацију, а вредност изнад 1.800 на изражену концентрацију.

⁹ У складу с новим билансним шемама, ставка Депозити и остале обавезе, поред депозита, обухвата и примљене кредите и обавезе по каматама, накнадама и провизијама.

Табела II.2.1.6. Структура пасиве банака

	31. децембар 2014.	
	Износ (у млн RSD)	Учешће (%)
Финансијске обавезе по фер вредности кроз биланс успеха намењене трговању	591	0,0
Финансијске обавезе које се иницијално признају по фер вредности кроз биланс успеха	0	0,0
Обавезе по основу финансијских деривата намењених заштити од ризика	508	0,0
Депозити и остале обавезе према банкама, другим финансијским организацијама и централној банци	353.240	11,9
Депозити и остале обавезе према другим комитентима	1.871.697	63,0
Промене фер вредности ставки које су предмет заштите од ризика	0	0,0
Издате сопствене ХоВ и друга позајмљена средства	1.869	0,1
Субординиране обавезе	72.439	2,4
Резервисања	12.324	0,4
Обавезе по основу средстава намењених продаји и средстава пословања које се обуставља	0	0,0
Текуће пореске обавезе	55	0,0
Одложене пореске обавезе	764	0,0
Остале обавезе	41.615	1,4
Укупно обавезе	2.355.102	79,3
Капитал	613.799	20,7
Укупно пасива	2.968.901	100,0

Извор: НБС.

Депозити и остале обавезе према другим комитентима износили су 1.871.697 млн динара. Његово повећање у 2014. години за 164.187 млн динара, или 9,5%, остварено је првенствено по основу повећања девизне штедње (за 106.115 хиљада евра, или 1,3%), а у мањој мери и по основу депрецијације динара. На крају 2014. депозити становништва чинили су преко 58%, а привредних друштава преко 20% укупних депозита банкарског сектора, што представља непромењено стање у односу на 2013. годину.

Табела II.2.1.7. Структура капитала банака

(у млн RSD)

	31. децембар 2013.	31. децембар 2014.
Акцијски и остали капитал	427.507	424.881
Сопствене акције	0	70
Резерве*	189.373	187.956
Добитак	42.451	54.779
Губитак	64.809	53.747
Укупно	594.522	613.799

*И нереализовани губици.

Извор: НБС.

Капитал банкарског сектора је на крају 2014. године достигао 613.799 млн динара и представљао је 20,7% пасиве. У односу на крај 2013. капитал је повећан за 3,2%.

Пораст капитала је резултат пре свега веће профитабилности банкарског сектора у 2014. години, на шта указује смањење губитка у капиталу за 11.062 млн динара и повећање добитка за 12.328 млн динара. Смањење резерви и акцијског капитала, и поред докапитализација од укупно 296 млн евра у 2014. години, последица је покрића губитка из ранијих година и одузимања дозволе за рад једној банци.

Структура активе

У структури активе банака највећи удео имају дати кредити и потраживања¹⁰ (64,0%), затим готовина и средства код централне банке (16,4%) и финансијска средства расположива за продају (12,4%).

Од укупних кредита и потраживања (1.902.156 млн динара), највећи део (1.657.662 млн динара) пласиран је комитентима, а остатак банкама и другим финансијским организацијама. Када се посматрају само кредити, који су на крају 2014. године износили 1.653.216 млн динара, забележено је њихово смањење за 32.853 млн динара, или 1,9%, као последица смањења

Табела II.2.1.8. Структура активе банака
(у млн RSD)

	31. децембар 2014.	
	Износ	Учешће (%)
Готовина и средства код централне банке	485.548	16,4
Заложена финансијска средства	3.826	0,1
Фин. средства по фер вредности кроз биланс успеха намењена трговању	10.383	0,4
Фин. средства која се иницијално признају по фер вредности кроз биланс успеха	1.717	0,1
Фин. средства расположива за продају	367.208	12,4
Фин. средства које се држе до доспећа	76.231	2,6
Кредити и потраживања од банака и других фин. организација	244.494	8,2
Кредити и потраживања од комитената	1.657.662	55,8
Промена фер вредности ставки које су предмет заштите од ризика	102	0,0
Потраживања по основу финансијских деривата намењених заштити од ризика	50	0,0
Инвестиције у придружена друштва и заједничке подухвате	377	0,0
Инвестиције у зависна друштва	7.812	0,3
Нематеријална улагања	9.337	0,3
Некретнине, постројења и опрема	51.464	1,7
Инвестиционе некретнине	15.367	0,5
Текућа пореска средства	3.044	0,1
Одложена пореска средства	3.086	0,1
Стална средства намењена продаји и средства пословања које се обуставља	3.520	0,1
Остала средства	27.673	0,9
Укупно актива	2.968.901	100,0
Извор: НБС.		

¹⁰ Поред датих кредита и депозита, ова билансна ставка укључује и девизне рачуне у иностранству, потраживања по каматама, накнадама и провизијама и остала потраживања (факторинг, форфетинг, авалирања, акредитиви и друга јемства), а искључени су депоновани вишкови ликвидних средстава и девизна обавезна резерва код Народне банке Србије.

потраживања по репо трансакцијама и кредита одобрених привредним друштвима (који чине 43,6% укупних кредита). С друге стране, кредити становништву повећани су за 46.840 млн динара, или 8,5%, и на крају 2014. године су износили 595.516 млн динара (36,0% укупних кредита).

Ванбилансне ставке

Укупне ванбилансне ставке банкарског сектора су на крају 2014. године износиле 6.155.548 млн динара и у поређењу с крајем 2013. повећане су за 2.995.504 млн динара¹¹, или 94,8%.

Преглед структуре банкарског сектора по висини укупних ванбилансних ставки показује да се највећи број банака налази у групи с ванбилансним ставкама од 100.000 до 500.000 млн динара, са 46,7% укупних ванбилансних ставки банкарског сектора. При томе једна банка располаже са 26,3% ванбилансних ставки банкарског сектора.

Најзначајније ванбилансне ставке су друге ванбилансне позиције¹² од 4.860.424 млн динара (79,0%) које не носе кредитни ризик, тј. по којима се не могу вршити плаћања. Најзначајније ванбилансне ставке које носе кредитни ризик су потраживања по дериватима од 493.028 млн динара (8,0%) и дате гаранције и друга јемства од 267.718 млн динара (4,3%).

Табела II.2.1.9. Распоред банака по висини ванбилансне суме

	31. децембар 2013.		31. децембар 2014.	
	Број банака	Ванбилансна сума (у млн RSD)	Број банака	Ванбилансна сума (у млн RSD)
Изнад 1.000.000			1	1.618.688
Од 500.000 до 1.000.000			2	1.210.610
Од 100.000 до 500.000	10	2.664.635	11	2.873.728
Од 50.000 до 100.000	2	165.064	3	209.843
Од 10.000 до 50.000	11	304.342	7	217.592
Од 1.000 до 10.000	6	25.851	4	24.725
Испод 1.000	1	152	1	362
Укупно	30	3.160.044	29	6.155.548
Извор: НБС.				

Девизни подбиланс

Билансна структура банкарског сектора Србије, са аспекта валутне структуре, приказана је у следећој табели.

¹¹ У складу с најновијим изменама Контног оквира, банке су обавезне да на ванбилансним рачунима евидентирају примљена средства обезбеђења (у делу Друге ванбилансне активе), услед чега је дошло до повећања.

¹² Примљене гаранције и друга средства обезбеђења, средства из депо и кастоди послова и остала ванбилансна актива.

Табела II.2.1.10. **Валутна структура биланса банака**
(у %)

	Актива		Пасива	
	2013.	2014.	2013.	2014.
Биланс				
Динари и остала заштита	37,6	38,0	39,3	40,7
Девизе и девизна клаузула	62,4	62,0	60,7	59,3
Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0
Извор: НБС.				

Преглед стања девизних позиција банака на нивоу банкарског сектора на крају 2014. показује да укупна отворена девизна позиција износи 13.242 млн динара, па изложеност банкарског сектора девизном ризику, исказана показатељем девизног ризика, износи 3,93%, што је знатно испод прописаног максимума од 20%.

Табела II.2.1.11. **Девизни ризик банака**
(у млн RSD)

31. децембар 2014.												
Отворена позиција у EUR		Отворена позиција у USD		Отворена позиција у CHF		Отворена позиција у осталим валутама		Отворена позиција у злату		Укупно отворена позиција		Укупна нето отворена девизна позиција
Дуга	Кратка	Дуга	Кратка	Дуга	Кратка	Дуга	Кратка	Дуга	Кратка	Дуга	Кратка	
9.484	4.217	2.912	72	196	1.295	650	139	83	—	13.242	5.723	13.242
Извор: НБС.												

Квалитет активе

Квалитет активе банкарског сектора, мерен учешћем најлошије класификоване активе (категорије Г и Д) у укупној класификованој активи, у току 2014. године је благо побољшан у делу билансне активе.

Табела II.2.1.12. Класификација aktive банака (у млн RSD)					
	Бруто износ	Укупна класификована актива	Класификована актива		Учешће aktive класификоване у катег. Г и Д у укупној класификованој активи (у %)
			А + Б + В	Г + Д	
31. децембар 2014.					
Билансна актива	3.298.312	2.180.801	1.671.667	509.134	23,3
Ванбилансне ставке	6.155.548	601.974	562.673	39.301	6,5
Укупно	9.453.860	2.782.775	2.237.340	548.435	19,7
31. децембар 2013.					
Билансна актива	3.148.833	1.994.294	1.498.317	495.977	24,9
Ванбилансне ставке	3.160.044	573.319	536.784	36.534	6,4
Укупно	6.308.877	2.567.613	2.035.101	532.511	20,7
Извор: НБС.					

Укупно обрачуната потребна резерва за процењене губитке по основу класификоване билансне aktive и ванбилансних ставки износи 498.681 млн динара, а исправке вредности и резервисања класификоване билансне aktive и ванбилансних ставки 274.707 млн динара. Степен покривености укупно класификоване aktive обрачунаом потребном резервом је незнатно мањи (17,9% у односу на 18,1% на крају 2013. године), док је степен покривености исправком вредности и резервисањима незнатно већи (9,9% у односу на 9,7% на крају 2013. године).

Показатељи пословања

На крају 2014. године, од укупно 29 банака, усклађеност с прописаним лимитима показатеља пословања била је потпуна код 26 банака. Другим речима, неусклађене показатеље имале су само три банке, при чему је једна банка имала неусклађена четири показатеља, а друге две банке по два показатеља.

Табела II.2.1.13. Показатељи пословања банака		
	31. децембар 2014.	Број банака с неусклађеним показатељима
Показатељ адекватности капитала (мин. 12%)	20,0%	2
Показатељ великих и највећих могућих кредита (макс. 400%)	130,5%	2
Показатељ трајних улагања (макс. 60%)	16,2%	2
Показатељ ликвидности*	2,16	0
Показатељ девизног ризика (макс. 20%)	3,9%	2
* Просечни месечни показатељ.		
Извор: НБС.		

Профитабилност

Након губитка у 2013, банкарски сектор је у 2014. години остварио позитиван нето финансијски резултат¹³ од 3.516 млн динара.

Од укупног губитка банкарског сектора, скоро 60% односило се на једну банку (банка је докапитализована почетком 2015. године). С друге стране, добитак четири банке које су у 2014. пословале с највећим позитивним финансијским резултатом чинио је преко 76% укупно исказаног добитка банкарског сектора.

Табела II.2.1.14. Финансијски резултат банака

	31. децембар 2013.		31. децембар 2014.	
	Износ (у млн RSD)	Број банака	Износ (у млн RSD)	Број банака
1. Добитак	32.546	15	30.616	17
2. Губитак	34.664	15	27.100	12
Финансијски резултат (1-2)	-2.118	30	3.516	29
Извор: НБС.				

Табела II.2.1.15. Показатељи профитабилности банкарског сектора
(у %)

	31. децембар 2013.	31. децембар 2014.
ROA	-0,07	0,12
ROE	-0,36	0,58
Каматна маржа/просечна билансна актива	4,2	4,3
Каматна маржа/укупни оперативни приходи	72,6	72,3
Пословни расходи/укупни оперативни приходи	65,3	64,7
Расходи зарада/пословни расходи	39,4	37,0
Извор: НБС.		

Нето расходи по основу директних и индиректних отписа пласмана и резервисања су непромењени. Приходи и расходи од камата номинално су били нижи него прошле године, док су приходи и расходи по основу накнада и провизија на истом нивоу, што чини укупан нето ефекат повећања од 4,9% у односу на резултат остварен у 2013. години. Расходи по основу трошкова зарада су смањени за 1,9%.

¹³ Укупан добитак умањен за укупан губитак, пре пореза на добит.

Активности у области контроле пословања банака

Регулаторна активност

Извршни одбор Народне банке Србије је на седници одржаној 8. маја 2014. године усвојио Одлуку о измени Одлуке о адекватности капитала банке¹⁴. Измена која је усвојена односи се на продужење рока (са 1. јануара 2015. на 1. јануар 2018. године) до којег банке могу додељивати пондер кредитног ризика 0% свим изложеностима према Републици Србији и Народној банци Србије (укључујући и изложености које нису изражене и не измирују се у динарима), као и изложеностима према државама чланицама Европске уније и њиховим централним банкама којима је додељен кредитни рејтинг коме одговара најмање ниво кредитног квалитета 3 и које су изражене и измирују се у валути било које државе чланице.

Одлука о продужењу рока за примену повољнијег пондера кредитног ризика донета је након разматрања регулаторног третмана изложености према државама и централним банкама у регулативи Европске уније којом се усвајају стандарди Базела III и која предвиђа исту врсту повољнијег третмана до 31. децембра 2017. године.

Одлуком о измени Одлуке о спровођењу одредаба Закона о банкама које се односе на давање прелиминарног одобрења за оснивање банке, дозволе за рад банке и појединих сагласности Народне банке Србије, као и на утврђивање критеријума за одређивање првокласне банке¹⁵, прописано је да извештај о ревизији и финансијски извештаји које подносе страна правна лица која су оснивачи или стицаоци власништва у банци не морају да буду преведена на српски језик. Ова измена донета је ради повећања ефикасности поступка оцене финансијског стања и пословне репутације потенцијалних оснивача/стицалаца.

Извршни одбор је на седници 13. новембра 2014. усвојио Одлуку о извештавању банака и Одлуку о објављивању података и информација банке¹⁶.

Одлука о извештавању банака донета је ради усклађивања извештаја прописаних овом одлуком са сетом рачуноводствених прописа за банке који су објављени у „Службеном гласнику РС“, бр. 71/2014, као и унапређења појединих извештаја које су банке дужне да достављају Народној банци Србије. Нова одлука замењује претходно важећу Одлуку о извештавању банака и почела је да се примењује 31. децембра 2014. године, осим извештаја који се достављају дневно, а које су банке дужне да достављају у складу са одредбама нове одлуке од њеног ступања на снагу.

Новом Одлуком о објављивању података и информација банке уводе се четири стандардизована обрасца на којима су банке дужне да објављују податке о свом капиталу и основним карактеристикама финансијских инструмената који се укључују у обрачун капитала, затим податке о усаглашавању позиција регулаторног капитала с позицијама капитала из биланса стања банке, као и податке о адекватности капитала банке. Новине у Одлуци треба да обезбеде већу транспарентност у пословању банака, као и да најширој јавности пруже сет једноставних, упоредивих и лако доступних

¹⁴ „Службени гласник РС“, бр. 51/2014.

¹⁵ „Службени гласник РС“, бр. 107/2014.

¹⁶ „Службени гласник РС“, бр. 125/2014.

података и информација о капиталу банке, које треба да олакшају доношење пословних одлука и оцену ризичног профила банака.

Извршни одбор Народне банке Србије је на седници 12. децембра 2014. године усвојио Одлуку о изменама и допунама Одлуке о класификацији билансне активе и ванбилансних ставки банке¹⁷. Овом одлуком унапређују се одредбе важеће одлуке које уређују признавање првокласних и адекватних средстава обезбеђења. Такође, овим изменама је прописано да се потраживања од дужника физичког лица за кога банка не поседује ажуран кредитни досије класификују у једну категорију неповољнију од оне у коју би иначе била класификована, уместо у категорију Д, како је то предвиђено претходном одлуком. То треба да спречи неоправдано резервисање средстава банака за клијенте који су уредни у измиривању својих обавеза, не умањујући обавезу банака да правилно процене кредитну способност ових лица и на тај начин обезбеде адекватно управљање кредитним ризиком. Поред наведеног, одредбе које се односе на кредитни досије дужника пољопривредника и предузетника усклађене су са изменама пореских прописа у области опорезивања прихода од самосталне делатности.

У П2 2014. године припремљен је и Нацрт закона о изменама и допунама Закона о банкама, који је објављен у децембру 2014. године ради спровођења јавне расправе и који је, након разматрања и усвајања сугестија, усвојен у Народној скупштини у фебруару 2015. године.

Посредна контрола пословања банака

Посредна контрола пословања банака подразумева контролу и анализу извештаја и друге документације коју банке достављају на основу закона и прописа Народне банке Србије, других података о пословању банака којима Народна банка Србије располаже (подаци добијени у поступку непосредне контроле или из других организационих делова Народне банке Србије) и података из екстерних извора (укључујући и страна регулаторна тела с којима Народна банка Србије има потписане мултилатералне или билатералне споразуме о сарадњи, размени информација и координацији супервизорских активности).

Ради препознавања главних ризика у пословању банака и сагледавања њиховог ризичног профила, припремане су редовне месечне информације и тромесечне анализе финансијског положаја и ризичног профила банака. На основу тих анализа, за сваку појединачну банку припремљен је предлог плана непосредних контрола за 2015. годину.

Посредна контрола банака је у великој мери појачала напоре на додатном праћењу финансијског стања и тенденција у домаћим банкама с државним власништвом (где је држава највећи појединачни или већински власник). Такође, због преливања кризе са светског финансијског тржишта на домаће, пре свега банкарско тржиште, појачано се прате и анализирају потенцијални негативни ефекти и детаљно сагледавају позиције ликвидности банака, нарочито оних чије су се матичне групације суочавале с погоршањем финансијске позиције, и друга питања од значаја.

¹⁷ „Службени гласник РС“, бр. 135/2014.

Посредна контрола је у 2014. години учествовала у следећим контролним поступцима:

- доношењу решења о привременој мери због поткапитализованости банке, односно уочене могућности знатног погоршања финансијског стања или ликвидности и угрожавања интереса депонената, као и у доношењу два решења о привременој мери због уочене могућности знатног погоршања финансијског стања или ликвидности банке, односно угрожавања интереса депонената;
- доношењу решења о изрицању новчане казне члановима управног и извршног одбора једне банке;
- једном поступку контроле спровођења налога и мера;
- предлагању корективних мера према банкама у оквиру спровођења контролне функције Народне банке Србије.

Настављена је континуирана сарадња са страним супервизорима банкарских група које послују у Републици Србији. Наведена сарадња у току 2014. године подразумевала је:

- сачињавање супервизорских упитника и анализа, презентација о пословним тенденцијама и другим актуелним питањима у вези с домаћим банкама у власништву страних лица, а за потребе заједничке процене ризичног профила појединих банкарских група;
- представљање Народне банке Србије на колегијумима супервизора (24 колегијума);
- пружање техничке помоћи у вези с развојем методолошког оквира и супервизорске праксе у погледу процене финансијског положаја и ризичног профила банака, процесом интерне процене адекватности капитала банака, опоравком и реструктурирањем банака и одузимањем дозволе за рад супервизорима из Агенције за банкарство Републике Српске и Агенције за банкарство Федерације Босне и Херцеговине.

Спречавање прања новца и финансирање тероризма

Народна банка Србије је активно учествовала у раду Манивала, једног од комитета Савета Европе који окупља стручњаке за проблематику спречавања прања новца и који функционише на принципу узајамних евалуација држава чланица.

Поред тога, Народна банка Србије је активно учествовала у спровођењу пројекта Савета Европе – Пројекат за спречавање прања новца и финансирања тероризма у Србији (МОЛИ Србија), чији је циљ јачање капацитета Републике Србије у тој области и сличних облика економског и финансијског криминала. Пројекат је започет у новембру 2010. године, с роком трајања од три године, али је на предлог државних органа Републике Србије рок продужен за још шест месеци. У том периоду одржане су две радионице на тему спречавања финансирања тероризма и спречавања ширења средстава за масовно уништење, као и развијања методологије за извршење Националне процене ризика од финансирања тероризма, уз активно учешће представника Народне банке Србије. Пројекат за спречавање прања новца и финансирања тероризма у Србији успешно је завршен у мају 2014. године.

У току 2014. године Народна банка Србије је била укључена у активности у вези с радом на изменама и допунама Закона о спречавању прања новца и

финансирања тероризма, као и у изради Националне процене ризика од финансирања тероризма учешћем у раду Радне групе за њену израду.

Представник Народне банке Србије учествује, као стални члан, и у раду Сталне координационе групе, тела Владе задуженог за надзор над спровођењем Националне стратегије за борбу против прања новца и финансирања тероризма, као и за праћење, предлагање и координацију активности из области борбе против прања новца и финансирања тероризма. Такође, представници Народне банке Србије активно су учествовали у дефинисању Националне стратегије за борбу против прања новца и финансирања тероризма за период до 2018. године, коју је Влада усвојила на седници одржаној 31. децембра 2014. године.

Непосредна контрола пословања банака

У току 2014. године извршено је укупно 27 контрола: девет контрола бонитета и законитости пословања са аспекта управљања ризицима, једна циљана контрола (контрола управљања ризиком ликвидности, каматним ризиком и тржишним ризицима), шест контрола управљања ризиком од прања новца и финансирања тероризма и контрола платног промета, две контроле управљања ризиком од прања новца и финансирања тероризма, две контроле спровођења одредаба Закона о заштити корисника финансијских услуга и седам контрола спровођења налога и мера.

Предузимање мера према банкама

Народна банка Србије је у вези с поступцима контроле пословања банака у 2014. години предузела следеће мере: упутила 12 писмених опомена и шест налогодавних писама (дала је и четири сагласности на достављени план активности по налогодавном писму); донела седам решења са изреченим налозима и мерама, три решења о привременој мери и једно решење о одузимању дозволе за рад банци; донела седам решења о изрицању новчане казне банци, односно члану (члановима) управног и/или извршног одбора банке; поднела против банака и одговорних лица пет пријава за привредни преступ; поднела осам захтева за покретање прекршајног поступка.

Поступање по захтевима за давање сагласности

У поступцима по захтевима за давање дозволе за рад, различитих сагласности и одобрења, у складу са Законом о банкама, Народна банка Србије – Управа за надзор над финансијским институцијама је у току 2014. године водила: један поступак за давање прелиминарног одобрења за оснивање банке, који је позитивно решен; један поступак за давање дозволе за рад банци, који је позитивно решен; 13 поступака у вези с давањем сагласности на статут, односно на измене и допуне оснивачког акта и/или статута банке и сви су решени позитивно; 97 поступака у вези с давањем претходне сагласности на именовање чланова управног и извршног одбора банке, од којих су 93 решена позитивно, а четири поступка су обустављена; осам поступака у вези с давањем претходне сагласности за стицање директног власништва у банци, од којих је шест решено позитивно, а два поступка су обустављена. Поред тога, вођено је: два поступка о давању претходног одобрења за расподелу добити исплатом дивиденди свом

акционару, који су решени позитивно; један поступак у вези са стицањем додатног учешћа у подређеном друштву у финансијском сектору које даје право директног контролног власништва, који је решен позитивно; два поступка у вези с давањем сагласности банци да не укључи подређено друштво у консолидовани финансијски извештај, који су решени позитивно. Народна банка Србије – Управа за надзор је поступила и по седам обавештења банака о намери укључења субординиране обавезе у допунски капитал, као и по 143 обавештења банака о поверавању својих активности трећим лицима.

Увођење стандарда Базела III

Стандарди Базела III представљају свеобухватну реформу стандарда који се односе пре свега на капитал (увођење строжих рација адекватности капитала и резерви капитала – *Capital Conservation Buffer* и *Countercyclical Buffer*) и ликвидност банака (*Liquidity Coverage Ratio – LCR* и *Net Stable Funding Ratio – NSFR*). Акти Европске уније којима се на међународном нивоу уводе наведени стандарди представљају важан корак ка успостављању тзв. *single rulebook*, што подразумева елиминисање националних дискреција – било каквих одступања од онога што је предвиђено новим регулаторним оквиром. У складу с тим, није могуће да супервизори успоставе чак ни конзервативнија правила на националном нивоу, већ је предвиђено да се конзервативнија правила могу примењивати само на нивоу појединачних банака, односно кроз Стуб 2 базелских стандарда. Акти Европске уније којима се уводе стандарди Базела III (тзв. *Capital Requirements Regulation – CRR* и *Capital Requirements Directive IV – CRD IV*) усвојени су у јуну 2013, с почетком примене од 1. јануара 2014. године.

Извршни одбор Народне банке Србије је на седници одржаној 17. децембра 2013. године усвојио Стратегију за увођење стандарда Базела III у Србији, којом је предвиђено да увођење стандарда Базела III буде спроведено у три фазе:

- припремна фаза, током које ће се спровести анализа (не)усклађености са стандардима Базела 2,5 и Базела III и анализа динамике којом су стандарде Базела III увеле и примениле чланице Европске уније, односно земље из окружења и у оквиру које ће бити сачињен оперативни план активности увођења стандарда Базела III – Т1 2014. године;
- фаза процене ефеката и утврђивања динамике увођења стандарда Базела III – до краја 2014. године;
- фаза израде прописа којима ће стандарди Базела 2,5 и Базела III бити уведени у Србији – до краја 2015. године.

Прва, припремна фаза је успешно завршена и израђена је анализа (не)усклађености са стандардима Базела 2,5 и Базела III. У П2 2014. године почело је спровођење друге фазе увођења стандарда Базела III.

На седници Извршног одбора Народне банке Србије у децембру 2014. године усвојене су измене Стратегије за увођење стандарда Базела III у Србији како би се обезбедило адекватно спровођење квантитативне студије утицаја и фаза израде прописа. Постепено спровођење фаза представља одговарајући начин увођења стандарда Базела III у банкарски сектор Србије како би била мања временска дистанца између периода процене ефеката и периода спровођења кроз регулативу. У складу са овим изменама, фаза процене ефеката и фазе измене прописа биће спроведе до краја 2015. године.

Народна банка Србије ће, у складу са овом стратегијом, предузети све неопходне активности и усвојити или предложити одговарајуће прописе који ће омогућити увођење стандарда Базела III у Србији, узимајући у обзир циљ одржања стабилности финансијског система Србије, као и одређене локалне специфичности. У процесу увођења стандарда Базела III поштоваће се принцип транспарентности, па ће ова стратегија и њене евентуалне измене и/или допуне бити објављене на веб-сајту Народне банке Србије и доступне свим заинтересованим лицима.

Планови за 2015. годину

У области контроле пословања банака у току 2015. године планиране су следеће активности:

1) регулаторне активности: унапређење регулативе у складу с најбољом светском праксом и локалним специфичностима; спровођење фазе процене ефеката и утврђивања динамике увођења стандарда Базела III и фазе израде прописа, у складу са Стратегијом за увођење тих стандарда;

2) надзорне активности: спровођење посебних дијагностичких испитивања банака које послују у Србији у контексту трогодишњег стендбај аранжмана с ММФ-ом; спровођење плана непосредних контрола у 2015. години; континуирано праћење и процена ризичности пословања појединачних банака и банкарског сектора; предузимање одговарајућих мера према банкама; активна сарадња с надлежним супервизорима других земаља; унапређење сарадње са спољним ревизорима; спровођење поступака по захтеву банака и других лица у вези са издавањем дозвола, сагласности и одобрења;

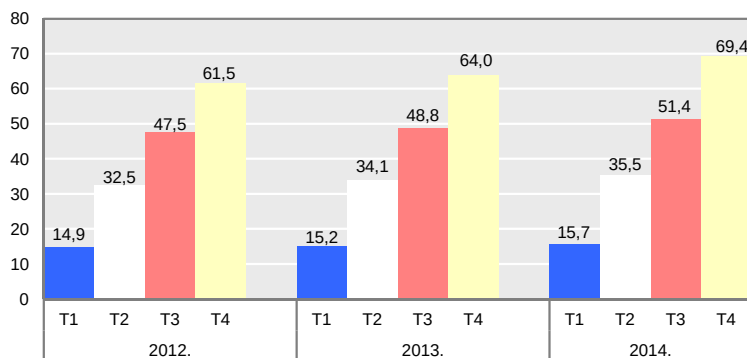
3) активности на развоју контролне функције: наставак активности на јачању кадровских капацитета; даљи рад на унапређењу база података и начина управљања подацима, као и наставак активности на континуираном побољшању метода рада и поступака; даљи рад на унапређењу и развоју постојећег процеса стрес-тестирања, као и наставак рада на развоју система раног упозорења; унапређење базе података за банке и одговорна лица према којима су предузете мере; спровођење петог круга евалуације Манивала, комитета Савета Европе који ће извршити процену система за спречавање прања новца у Србији – током припреме за евалуацију попуњавају се упитници за техничку усклађеност с међународним стандардима и упитници за делотворност. Двонедељна посета делегације Савета Европе очекује се у септембру 2015. године.

П.2.2. Сектор осигурања

Сектор осигурања знатно утиче на развој привреде сваке земље и важан је чинилац стабилности финансијског сектора. Према показатељима развијености, као што су однос укупне премије и БДП-а и укупна премија по становнику, тржиште осигурања у Србији је мање развијено у поређењу са земљама Европске уније. Наведена два показатеља нису битније промењена у 2014. години у односу на претходне године. Премија је у процењеном БДП-у имала учешће од 1,8%, док је премија по становнику износила 98 долара (80 евра)¹⁸.

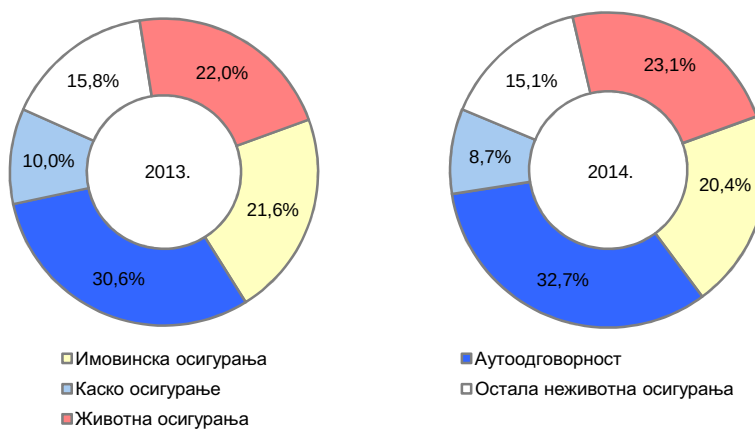
¹⁸ Према подацима *Swiss Re* за 2013. годину, објављеним у јануару 2015. године, учешће премије у БДП-у за земље Европске уније износило је 7,5%, а у групи земаља у успону 2,7%. Премија по становнику за земље Европске уније износила је 2.660 долара, а у групи земаља у успону 128 долара.

Графикон II.2.2.1. Кретање укупне премије кумулативно по тромесечјима (у млрд RSD)

Извор: НБС.

Графикон II.2.2.2. Укупна премија према врстама осигурања

Извор: НБС.

У Србији је у 2014. години пословало 25 друштава за осигурање – три мање него у претходној години¹⁹. Искључиво пословима осигурања бавило се 21 друштво, а само пословима реосигурања четири друштва. Од друштава која се баве пословима осигурања, искључиво животним осигурањем бавило се њих шест, искључиво неживотним осигурањем девет, а и животним и неживотним осигурањем шест друштава. Према власничкој структури капитала, 19 друштава је у већинском страном власништву.

У продајној мрежи, поред друштава за осигурање, учествују и: 19 банака које су добиле сагласност за обављање послова заступања у осигурању, 95 правних лица (друштава за посредовање у осигурању и друштава за заступање у осигурању), 111 заступника у осигурању (физичких лица – предузетника), док је овлашћење за обављање послова заступања у осигурању, односно овлашћење за обављање послова посредовања у осигурању добило 15.287 физичких лица.

Друштва за осигурање су у 2014. години остварила укупну премију у висини од 69,4 млрд динара (574 млн евра)²⁰, што представља номинално повећање од 8,4%.

¹⁹ Народна банка Србије је у јулу 2014. године једном друштву за неживотно осигурање одузела дозволу за рад. Два друштва за осигурање, и то једно за неживотно и једно за животно осигурање, на крају 2014. године извршила су статусну промену – припајање друга два друштва за осигурање.

²⁰ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 31. децембра 2014. године.

У структури премије, учешће неживотних осигурања износило је 76,9%. Пораст учешћа животних осигурања са 22,0% у 2013. години на 23,1% у 2014. години резултат је пораста премије тих осигурања од 13,8%.

Према врстама осигурања, у структури укупног портфела у 2014. години водеће учешће задржава осигурање од аутоодговорности (32,7%), док учешће имовинских осигурања износи 20,4%. Осигурање моторних возила – каско наставља тренд како номиналног пада (5,9%), тако и пада учешћа у укупној премији (на 8,7%).

Концентрација на тржишту, мерена *HHI*, умерена је у 2014. години и износи 1.124.

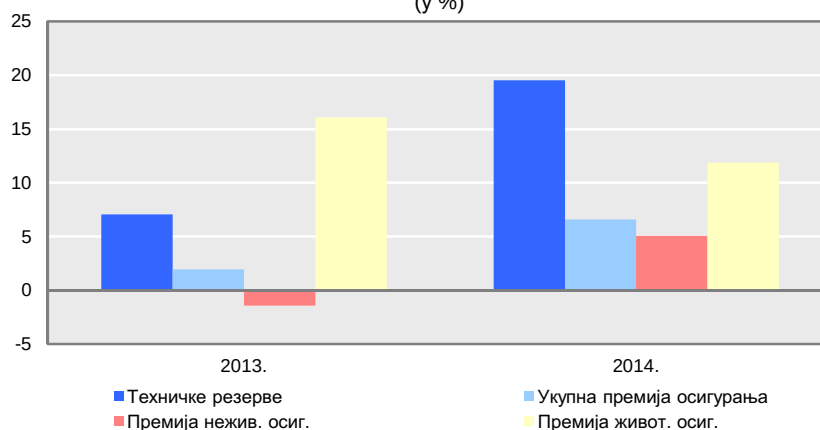
Уласком иностраних компанија на тржиште добијањем гринфилд лиценци, као и преузимањем домаћих друштава, друштва за осигурање у страном власништву у 2014. години бележе преовлађујуће учешће у премији животних осигурања (91,5%), премији неживотних осигурања (64,7%), укупној имовини (75,0%) и броју запослених (68,8%).

Обим пословања сектора осигурања, мерен билансом сумом друштава која су обављала послове осигурања и реосигурања, повећан је за 13,6% и износи 167,9 млрд динара.

У структури активе друштава за осигурање, са стањем на дан 31. децембра 2014. године, на обртну имовину односило се 55,4% (од чега 29,5% на финансијске пласмане у оквиру обртне имовине, а 7,0% на потраживања), а на сталну имовину 44,6% (од чега 32,0% на дугорочне финансијске пласмане, а 11,4% на некретнине). Највеће учешће у активи на дан 31. децембра 2014. године и даље су имали дугорочни финансијски пласмани, док су највећи раст имали финансијски пласмани у оквиру обртне имовине (82,6%) у односу на краткорочне финансијске пласмане из претходне године, што је првенствено резултат примене нове рачуноводствене подзаконске регулативе, која је утврдила нову структуру финансијских пласмана.

У структури пасиве на дан 31. децембра 2014. године, техничке резерве исказују учешће од 69,7%, а капитал и резерве 21,0%. Капитал у износу од 35,2 млрд динара у 2014. бележи раст од 0,6%, а техничке резерве у износу од 117,0 млрд динара раст од 21,6%, при чему је најзначајније учешће у овим резервама имала математичка резерва, са стопом раста од 21,7%.

Графикон II.2.2.3. Реално кретање техничких резерви и премије (у %)

Извор: НБС.

И поред утицаја ефеката финансијске кризе, техничке резерве су бележиле и бележе и номиналан и реалан раст.

Показатељи пословања

Маргина солвентности је на дан 31. децембра 2014. године износила 16,7 млрд динара, а гарантна резерва 29,7 млрд динара. Однос гарантне резерве и маргине солвентности друштава која се претежно баве неживотним осигурањима износио је 179,8%, а друштава која се претежно баве животним осигурањима 206,0%.

У друштвима која се претежно баве пословима неживотних осигурања приметно је побољшање покривености техничких резерви у односу на 2013. годину. Наиме, према подацима које су доставила друштва за осигурање, покривеност техничких резерви прописаним облицима активе у 2014. години је износила 101,4% (100,6% у 2013. години). У друштвима која се претежно баве пословима животних осигурања покривеност техничких резерви прописаним облицима активе непромењена је у односу на претходну годину и износи 100,3%. Техничке резерве неживотних осигурања највећим делом биле су покривене државним ХоВ (48,2%), депозитима код банака и готовином (29,3%), инвестиционим некретностима (9,3%) и потраживањима за недоспеле премије (5,8%). У структури покрића техничких резерви животних осигурања најзаступљеније је улагање у државне ХоВ (91,5%), а затим следе депозити код банака и готовина (5,9%).

Меродавни технички резултат у самопридржају, као показатељ политике цена и адекватности, односно довољности премија за измирење обавеза по основу уговора о неживотном осигурању и адекватности преноса ризика у реосигурање и саосигурање, у 2014. је задовољавајући и износи 63,3%, што је ниже у односу на 2013. годину, кад је износио 70,4%, и може се објаснити престанком рада једног друштва за осигурање које је изгубило дозволу за рад.

Сектор осигурања Србије је у 2014. години био ликвидан. Краткорочне обавезе биле су готово у целини покривене готовином и готовинским еквивалентима (вредност ригорозног рација ликвидности од 0,98 увећана је у односу на 2013. годину, када је износила 0,80). Ако се има у виду да у структури инвестиционог портфолија доминантно учешће имају високо ликвидни облици пласмана (депозити код банака и утрживе ХоВ), може се оценити да је сектор осигурања способан да ажурно сервисира своје обавезе.

Резултати пословања

Сектор осигурања је 2014. годину завршио с негативним пословним резултатом, који је после опорезивања износио 32.473 хиљаде динара. У структури прихода највеће учешће имају приходи од техничких премија (51,9%), затим следе приходи од режијског додатка (16,0%), други пословни (функционални) приходи (15,6%), приходи од инвестирања средстава осигурања (7,9%), финансијски приходи (3,0%), приходи од усклађивања вредности имовине (1,9%), приходи по основу провизије из реосигурања (1,5%), приходи од доприноса за превентиву (1,0%), остали приходи (0,6%) и приходи од послова непосредно повезаних с пословима осигурања (0,6%). Највеће учешће у укупним расходима имају остали пословни

(функционални) расходи (32,3%) и накнаде штета и уговорених сума (29,8%), а затим трошкови прибаве (18,1%), трошкови управе (8,5%), расходи по основу обезвређења имовине (2,7%), расходи извиђаја, процене, ликвидације и исплате штета (2,2%), расходи по основу инвестирања средстава осигурања (1,6%), остали расходи (1,2%), финансијски расходи (1,1%), расходи од доприноса за превентиву (0,8%), расходи од послова непосредно повезаних с пословима осигурања (0,7%), губитак пословања који се обуставља (0,7%), остали трошкови спровођења осигурања (0,3%) и расходи по основу ефеката промене рачуноводствене политике (0,1%).

Резултати контроле друштава за осигурање

Извршни одбор Народне банке Србије је на седници одржаној 17. децембра 2013. године усвојио План непосредних контрола друштава за осигурање, друштава за реосигурање и субјеката који се баве пословима непосредно повезаним с пословима осигурања за 2014. годину, којим је одређено 12 субјеката надзора – седам друштава за осигурање/реосигурање и пет других субјеката надзора. План непосредних контрола је у потпуности извршен и Народна банка Србије је према субјектима надзора предузела мере предвиђене законом.

Код пет друштава за осигурање/реосигурање спроведена је редовна, свеобухватна, циклична контрола, са освртом на ризике препознате посредним надзором Народне банке Србије, док су две непосредне контроле биле циљане контроле, у оквиру којих су препознати значајни ризици у погледу инвестиција средстава друштва за осигурање, решавања по одштетним захтевима у роковима прописаним Законом о обавезном осигурању у саобраћају, високих трошкова спровођења осигурања и других ризика и пропуста у функционисању система интерних контрола којима је друштво за осигурање изложено у свом пословању.

Код пет других субјеката надзора препознате су мање неправилности у спровођењу послова заступања, односно посредовања у осигурању, сходно закљученим уговорима с друштвима за осигурање. Предмет надзора је била и једна банка која има сагласност Народне банке Србије за обављање послова заступања у осигурању (контрола банкоосигурања).

Према 13 субјеката надзора (пет по контролама из претходног периода) изречене су корективне мере надзора прописане Законом о осигурању и Законом о обавезном осигурању у саобраћају и изречене три новчане казне према друштвима за осигурање, односно њиховим законским заступницима.

Народна банка Србије је у 2014. години једном друштву за осигурање одузела дозволу за обављање послова неживотних осигурања у чијем портфељу доминира осигурање од аутоодговорности због немогућности да своје пословање усклади са одредбама Закона о осигурању у делу који се односи на адекватну покривеност техничких резерви, односно неизвршења мера надзора Народне банке Србије.

Народна банка Србије је закључком обуставила четири поступка непосредне контроле.

Поред планираних, контроле спроведене у 2014. години су у десет случајева подразумевале и контролу спровођења мера надзора изречених у 2013. и 2014. години.

За потребе даљег развијања концепта сталног надзора заснованог на процени ризика, у октобру 2014. године усвојено је ново унапређено Упутство за израду Годишњег плана непосредних контрола друштава за осигурање/реосигурање и других субјеката.

Захваљујући сталној сарадњи с државним органима надлежним за супервизију осигурања у Републици Аустрији и учешћем на четири колегијума супервизора у току 2014. године, Народна банка Србије је допринела ефективној и ефикасној супервизији четири међународне групе осигураваача и шест друштава за осигурање и друштава за реосигурање у већинском страном власништву која послују у Србији. Тиме се Народна банка Србије на одговарајући начин укључила у континуирани процес измена међународне регулативе у области супервизије осигурања узрокованим пре свега последицама светске економске кризе, чиме је дала свој допринос у изградњи стабилнијег тржишта осигурања, те самим тим и финансијског тржишта како на међународном, тако и на националном нивоу.

У 2014. години у Народној банци Србије је одржано десет испита за стицање звања овлашћеног актуара. Организовани су и испити за стицање звања овлашћеног посредника, односно заступника у осигурању. Стручне испите за стицање звања овлашћеног посредника, односно заступника у осигурању у прошлој години положило је 779 лица.

Регулаторна активност

Имајући у виду потребу усаглашавања прописа с правним тековинама Европске уније и унапређења делатности осигурања, Народна банка Србије је у току 2014. године припремила Нацрт закона о осигурању, чији је предлог усвојен на седници Народне скупштине 18. децембра 2014. године. Наведеним законом уведено је низ новина ради унапређења надзора над делатношћу друштава за осигурање и других субјеката надзора, уређења тржишта осигурања, као и заштите права и интереса корисника услуга осигурања.

Доношењем новог Закона о осигурању у домаћи правни систем пренете су одредбе директива Европске уније из оквира Солвентност I (14 директива којима се уређује животно осигурање, неживотно осигурање и реосигурање), као и Директиве о посредовању у осигурању, са избалансираним приступом у погледу кључних области које су уређене законом и ближим уређивањем посебних питања подзаконским актима.

Основни циљ је било стварање законских и других нормативних претпоставки за развој и унапређење делатности осигурања и заштиту осигураника и других корисника услуга осигурања, подизање квалитета обављања делатности осигурања у Србији и усклађивање са стандардима у развијеним тржишним привредама.

Законом о осигурању тежи се да се обезбеди виши степен финансијске стабилности и дисциплине у извршавању обавеза друштава за осигурање утврђених законом и преузетих уговором о осигурању, прецизирањем захтева у вези са формирањем техничких резерви и обезбеђењем адекватности капитала, као и захтева за успостављање ефикасног система управљања у друштвима за осигурање.

Посебан акценат Закон о осигурању ставља на захтеве којима се обезбеђује боља информисаност уговараача осигурања, односно осигураника о

природи услуге коју купују пре закључивања уговора о осигурању, као и током трајања уговора. С тим у вези, додатно су регулисани послови посредовања и заступања у осигурању, имајући у виду важност повезаности интермедијара у осигурању, као и то да они остварују директан контакт с потенцијалним корисницима осигурања, те су стога дужни да се понашају у складу с правилима којима се уређује обављање делатности осигурања.

Законом о осигурању утврђена је и значајнија улога Народне банке Србије као надзорног тела над обављањем делатности осигурања, као нужног предуслова за добро функционисање тржишта осигурања због њеног утицаја у укупном финансијском сектору.

Ради побољшања транспарентности и унапређења надзора пословања друштава за осигурање, Народна банка Србије је 9. децембра 2014. године донела Одлуку о Контном оквиру и садржини рачуна у Контном оквиру за друштва за осигурање, Одлуку о садржају и форми образаца финансијских извештаја за друштва за осигурање и Одлуку о облику и садржају статистичког извештаја за друштва за осигурање. Доношењем наведених аката омогућено је ефикасније праћење пословних промена код друштава за осигурање и поступање по уочавању незаконитости и неправилности.

Планови за 2015. годину

Активности Народне банке Србије ће и у 2015. години бити усмерене на одржавање стабилности сектора осигурања, обезбеђивање услова за развој сектора и развој функције супервизије, а тиме и на обезбеђење заштите осигураника, корисника осигурања и трећих оштећених лица.

У оквиру одржавања стабилности сектора осигурања планира се спровођење Плана непосредних контрола друштава за осигурање/реосигурање за 2015. годину, с посебним освртом на тржишно понашање субјеката надзора, као и спремност субјеката надзора за примену нових прописа.

У плану је и предузимање мера с циљем отклањања утврђених незаконитости и неправилности, затим праћење да ли контролисани субјекти извршавају изречене мере, као и праћење ризика путем супервизорских матрица ризика друштава за осигурање.

Такође, до краја 2015. године требало би да отпочне спровођење посредних контрола пословања субјеката надзора, заснованих на новим правним основама.

За потребе даљег одржавања сигурног и стабилног сектора осигурања Народна банка Србије развија концепт сталног надзора на основу процене ризика, угледајући се на добре и међународно прихваћене праксе. Посебан значај даје се адекватном формирању и улагању техничких резерви, повећању ажурности у исплати штета, поштовању права осигураника и корисника осигурања и инсистирању на транспарентности рада друштава.

Како би се обезбедили услови за развој сектора осигурања, Народна банка Србије ће, између осталог, своје активности усмерити на израду нацрта и доношење подзаконских аката предвиђених новим Законом о осигурању, а посебну пажњу посветиће њиховој примени почев од 27. јуна 2015. године. До краја ове године субјекти надзора у делатности осигурања дужни су да усагласе своје пословање и акта са одредбама новог Закона о осигурању. У том

смислу Народна банка Србије ће интензивно радити на утврђивању испуњености прописаних (нових) услова за обављање делатности осигурања. Успостављањем регулаторног оквира и његовом пуном применом на тржишту осигурања у Србији очекује се стварање предуслова за повећање нивоа заштите и квалитета пружања услуга осигурања на начин сличан оном у земљама Европске уније.

У току 2015. године очекује се ревизија Националног програма за усвајање правних тековина Европске уније у смислу прецизирања начина и рокова за преузимања обавеза у вези с преношењем правне тековине Европске уније у области осигурања, са акцентом на нови регулаторни оквир у Европској унији Солвентност II.

Обезбеђивање услова за даљи развој сектора осигурања обухватаће и: даље унапређење комуникације с друштвима и доследну супервизију над друштвима ради одржавања стабилности и сигурности сектора, организацију испита за стицање звања овлашћеног посредника, односно заступника у осигурању и др.

Развој супервизије спроводиће се путем: континуираног побољшања метода рада и ажурирања показатеља раног упозорења; узимања учешћа на супервизорским колегијумима; унапређења стандарда, одлука и смерница у сферама заштите осигураника, управљања ризицима, тржишног понашања, поузданости извештавања, обелодањивања података; унапређења базе података, начина управљања подацима и система електронског извештавања; унапређивања способности запослених у погледу одговора на захтеве нове регулативе Европске уније путем сталне едукације и сл.

II.2.3. Добровољни пензијски фондови

На крају 2014. године на тржишту су пословала четири друштва која су управљала имовином шест добровољних пензијских фондова. Од Т1 2014. године имовина свих фондова води се на рачунима код једне кастоди банке. Услуге посредовања приликом закључења уговора о чланству у добровољним пензијским фондовима пружале су четири банке посредника, а услуге информисања о чланству у тим фондовима 290 агената продаје (од 518 лица којима је Народна банка Србије издала дозволу за обављање ових послова) које су ангажовали друштва за управљање и банке посредници. За потребе обављања куповине и продаје ХоВ друштва за управљање сарађивала су с десет брокерских кућа.

Тржиште је и даље високо концентрисано – *ННП* је на крају 2014. године износио 2.871 поен. Учешће имовине највећег фонда у нето имовини сектора износило је око 42%, а учешће четири највећа фонда преко 97%.

Билансна сума добровољних пензијских фондова је у сталном порасту. На крају 2014. године нето имовина фондова достигла је 23,6 млрд динара и виша је за готово 20% у односу на крај претходне године. Током 2014. године на индивидуалне рачуне чланова укупно је уплаћено 2,8 млрд динара, док су чланови по основу исплата повукли 1,2 млрд динара. Добит од улагања коју су фондови остварили у току године износила је 2,3 млрд динара, што чини око 60% раста нето имовине у истом периоду.

Број корисника услуга добровољних пензијских фондова на крају 2014. године износио је 187.997, што чини око 2,6% укупног броја становника, односно око 11% укупног броја запослених.

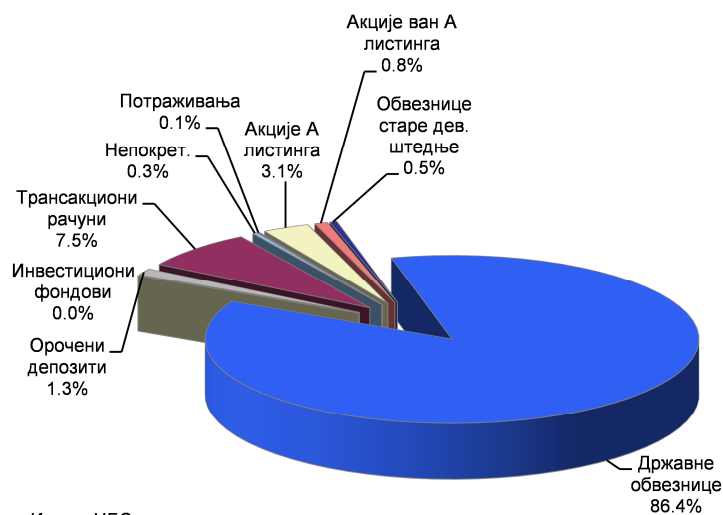
Основни принципи улагања сваког фонда дефинисани су инвестиционом политиком. Инвестициона политика је документ којим се фонд представља члановима и којим се, између осталог, дефинишу циљеви улагања имовине фонда и ограничења у погледу ризика улагања. У зависности од тога дефинише се структура улагања сваког фонда, па тако један фонд улаже средства само у евроинструменте, док остали немају ограничења у погледу валутне структуре и средства улажу претежно у динарске инструменте. Сви фондови углавном улажу у државне дужничке ХоВ.

С обзиром на различиту структуру улагања, разликују се и приноси које фондови остварују. Према подацима објављеним на крају 2014. године, сви фондови су остварили позитивне приносе. Остварени годишњи приноси крећу се у распону од 9,0% до 12,6%. Просечан принос на нивоу сектора, мерен приносом индекса *FONDex*, који приказује кретање вредности инвестиционих јединица свих добровољних пензијских фондова, износио је 11,4%.

Структура имовине добровољних пензијских фондова била је, као и у претходном периоду, прилагођена околностима на финансијском тржишту. На крају 2014. године највеће учешће имале су државне дужничке ХоВ, односно државне обвезнице (86,4%), следе средства по виђењу (7,5%), акције (3,9%) и орочени депозити (1,3%). У непокретности је уложено око 0,3% имовине фондова. За разлику од краја претходне године, трезорски записи и корпоративне обвезнице нису заступљени у структури имовине фондова.

На крају 2014. године 16,4% државних дужничких инструмената у које је уложена имовина фондова имало је рок доспећа до годину дана, 11,7% од једне до две године, 29,4% од две до пет година, 41,1% од пет до десет година, а 1,4% рок доспећа дужи од десет година. Просечна рочност средстава уложених у државне ХоВ, пондерисана њиховим уделом у укупним улагањима у те ХоВ, износила је 4,2 године, док је на крају претходне године рочност ових средстава била близу три године.

Графикон II.2.3.1 Структура имовине добровољних пензијских фондова
(на дан 31. 12. 2014)

Извор: НБС.

У домаћој валути налазило се 84,5% укупне имовине, а у иностраној валути 15,5% укупне имовине (у еврима 13,9%, а у америчким доларима 1,6% укупне имовине).

Појава нових финансијских инструмената, нарочито дугорочних, веома је важна за добровољне пензијске фондове, којима се на тај начин омогућава ефикасније управљање средствима и ризицима, односно већа разноврсност улагања, у складу са инвестиционим планом сваког друштва.

Континуирано вршење надзора

Народна банка Србије је током 2014. године континуирано вршила надзор над добровољним пензијским фондовима путем обављања посредне и непосредне контроле, као и поступака лиценцирања.

Два друштва за управљање су у Т1 закључила нове уговоре о обављању кастоди послова за добровољне пензијске фондове којима управљају, тако да се имовина свих добровољних пензијских фондова води на рачунима код једне кастоди банке, за разлику од досадашње три.

Израђена су три решења којима се друштвима за управљање изричу мере надзора на основу непосредних контрола започетих током претходне године. Крајем 2014. године отпочела је једна непосредна контрола, која је настављена у 2015. години. Она обухвата контролу извршења мера надзора изречених на основу непосредне контроле извршене у 2012. години, као и свеобухватно пословање друштва у каснијем периоду.

Током 2014. године издата су два решења о давању сагласности за избор чланова управе друштава за управљање, као и седам решења о давању сагласности на проспект и скраћени проспект добровољних пензијских фондова. Поред тога, због промене у власничкој структури код једног друштва, издата је сагласност за повећање посредног квалификованог учешћа. Такође, промењени су пословно име друштва и назив фондова којима то друштво управља.

Народна банка Србије је, у два испитна рока, организовала три стручна испита за издавање дозвола физичким лицима за обављање послова информисања о чланству у добровољном пензијском фонду и на основу поднетих захтева издала је 53 дозволе лицима која су положила испит.

У складу с новим Законом о рачуноводству, у току 2014. године израђени су подзаконски акти које у области добровољних пензијских фондова доноси Народна банка Србије, а који се односе на Контни оквир и садржину рачуна у Контном оквиру, садржај и форму образаца финансијских извештаја, као и на облик и садржај статистичког извештаја друштва за управљање и добровољних пензијских фондова.

Планови за 2015. годину

Уз редовне послове посредног надзора друштава за управљање и добровољних пензијских фондова, као и послове лиценцирања, у складу с планом непосредних контрола друштава за управљање добровољним пензијским фондовима за 2015. годину, биће настављена контрола која је започета 2014. године. Поред тога, пратиће се извршење мера надзора из

претходно спроведених контрола и, уколико буде потребно, спровођење појединих мера биће и непосредно проверено.

Такође, предузимаће се активности у правцу даљег унапређења процеса супервизије и постојећих прописа.

II.2.4. Финансијски лизинг

Учесници на тржишту

На крају 2014. године дозволу Народне банке Србије за обављање послова финансијског лизинга имало је 16 давалаца финансијског лизинга. У сектору финансијског лизинга радило је укупно 435 запослених.

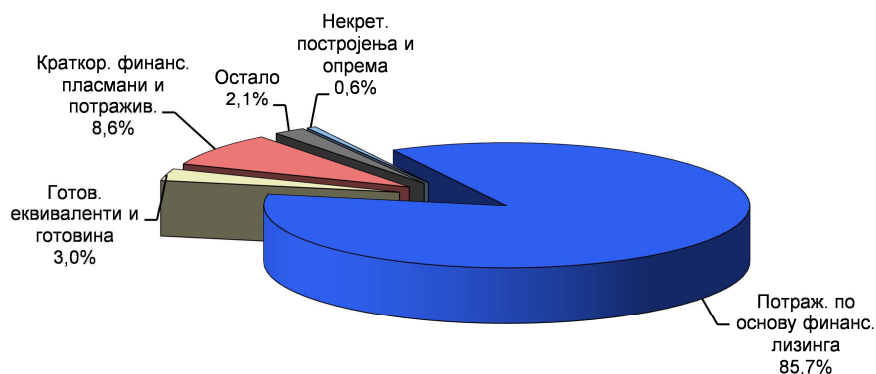
Од укупног броја давалаца финансијског лизинга, њих девет су у већинском власништву страних правних лица, шест у већинском власништву домаћих правних лица, док је код једног даваоца финансијског лизинга удео у власништву домаћег и страног оснивача једнак.

Оснивачи два даваоца финансијског лизинга не припадају финансијском сектору, док су оснивачи осталих давалаца финансијског лизинга банке, чланице банкарских група или друге финансијске институције.

Биланс стања

Укупна билансна актива свих давалаца финансијског лизинга је на дан 31. децембра 2014. године износила 65,5 млрд динара, или за 3,0% мање у односу на 31. децембар 2013. године. У структури укупне билансне активе давалаца финансијског лизинга, највећи део односио се на потраживања по основу финансијског лизинга (85,7%). Учешће позиције готовине и готовинских еквивалената у укупној билансној активи смањено је са 5,3% на 3,0%.

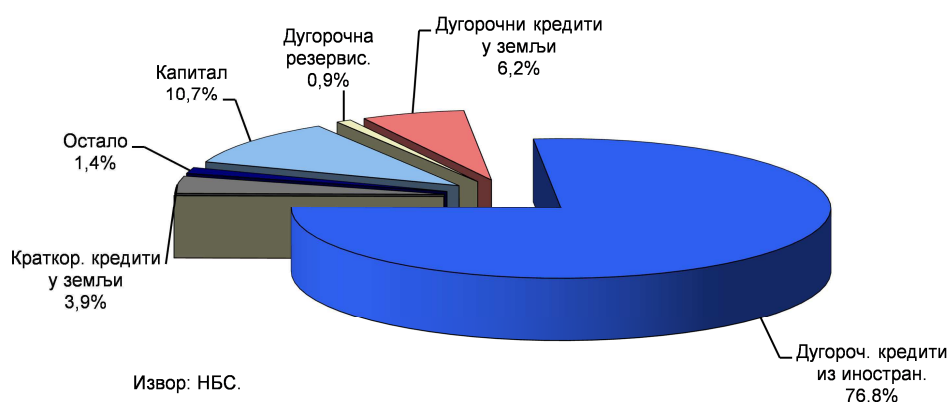
Графикон II.2.4.1. Структура активе давалаца финансијског лизинга (на дан 31. 12. 2014)

Извор: НБС.

Даваоци финансијског лизинга највећи део својих активности финансирају путем дугорочног задуживања у иностранству, тако да се на дан 31. децембра 2014. године највећи део укупне билансне пасиве односио на дугорочне кредите из иностранства (76,8%). Учешће капитала у укупној билансној пасиви износило је 10,7%.

Графикон II.2.4.2. Структура пасиве
давалаца финансијског лизинга
(на дан 31. 12. 2014)

Тржишно учешће

Тржиште финансијског лизинга спада у категорију конкурентског тржишта, на шта указује *ННИ*, који се у 2014. години смањивао на 844,4 поена (са 875,8, колико је износио у 2013). Учешће највећег даваоца финансијског лизинга се у 2014. години смањило на 12,1% (са 14,8% у 2013).

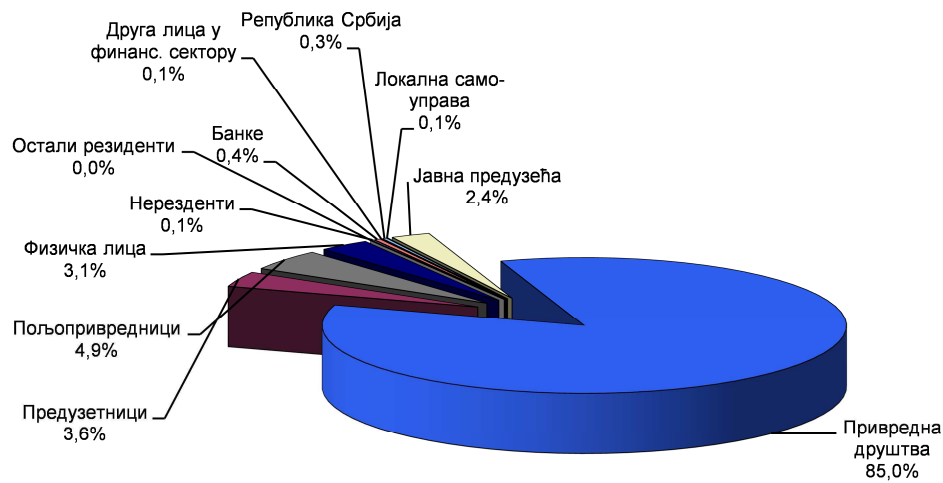
Структура пласмана

Највећи део пласмана по основу финансијског лизинга одобрен је привредним друштвима која не припадају финансијском сектору (85,0%), док су пољопривредници у укупним пласманима учествовали са 4,9%, предузетници са 3,6%, физичка лица са 3,1% и јавна предузећа са 2,4%.

Структуру пласмана према предмету лизинга на крају 2014. карактерисало је високо учешће финансирања теретних возила, минибуса и аутобуса, које је износило 32,7% (34,9% у 2013. години). Учешће финансирања путничких возила се у 2014. години повећало на 25,4% (24,8% у 2013).

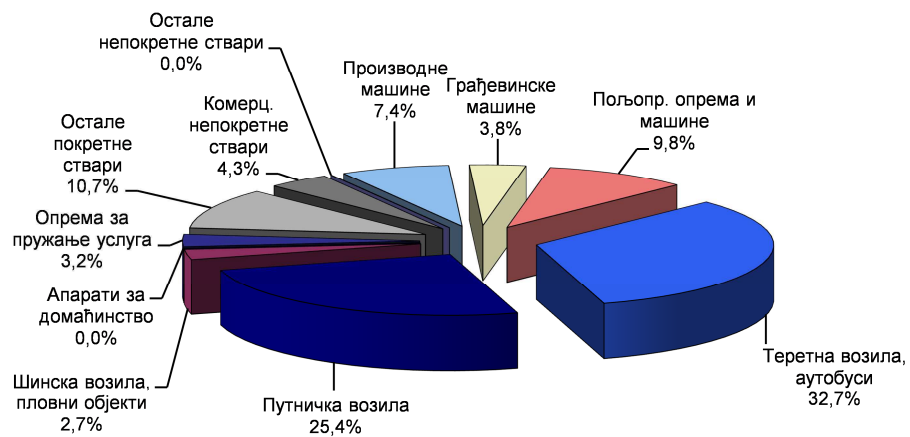
У секторској структури пласмана по основу финансијског лизинга, највеће учешће имали су сектори саобраћаја, складиштења, информисања и комуникација (30,7%), а затим сектори прерађивачке индустрије, рударства и снабдевања електричном енергијом, гасом и паром и снабдевања водом (19,8%) и сектор трговине (14,5%).

Графикон II.2.4.3. Структура пласмана према
примаоцу лизинга
(на дан 31. 12. 2014)

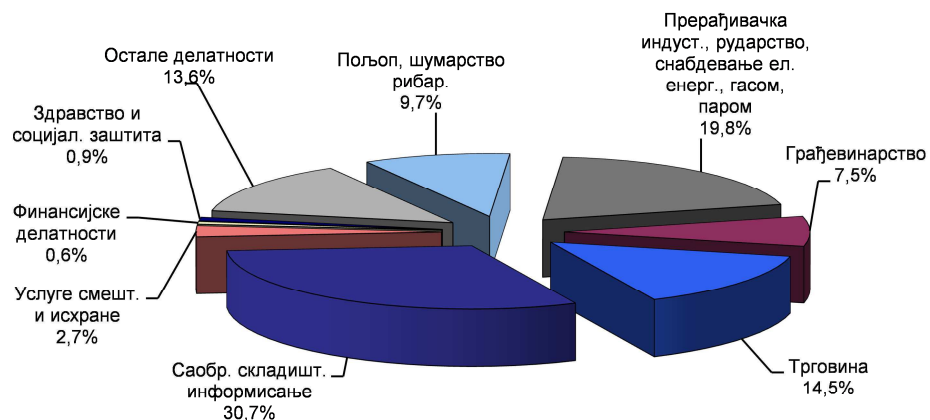
Извор: НБС.

Графикон II.2.4.4. Структура пласмана
према предмету лизинга
(на дан 31. 12. 2014)

Извор: НБС.

Графикон II.2.4.5. Секторска структура пласмана
по основу финансијског лизинга
(на дан 31. 12. 2014)

Извор: НБС.

Биланс успеха

Укупан резултат пре опорезивања на нивоу тржишта финансијског лизинга у 2014. години био је негативан и износио је 987 млн динара. Укупни приходи и добици су смањени за 11,6%, а укупни расходи и губици за 26,0%.

Најзначајнија категорија прихода давалаца финансијског лизинга били су приходи од камата по основу финансијског лизинга, чије се учешће у укупним приходима у односу на 2013. годину са 74,6% смањило на 74,2%. Приходи по основу посла финансијског лизинга су у структури укупних прихода учествовали са 15,8%.

У оквиру категорије расхода, расходи камата по основу посла финансијског лизинга чинили су 26,7%, трошкови зарада, накнада зарада и остали лични расходи 21,4%, остали трошкови пословања 18,6% и нето расходи од усклађивања вредности имовине 13,0% укупних расхода.

Регулативна активност

У току 2014. године израђени су:

- Одлука о Контном оквиру и садржини рачуна у Контном оквиру за даваоце финансијског лизинга;
- Одлука о садржају и форми образаца финансијских извештаја за даваоце финансијског лизинга;
- Одлука о облику и садржају статистичког извештаја за даваоце финансијског лизинга;
- Нацрт одлуке о подацима које давалац лизинга доставља Народној банци Србије и о начину и роковима достављања тих података.

Посредни надзор над пословањем давалаца финансијског лизинга

Народна банка Србије је вршила посредни надзор над правилношћу и законитошћу пословања давалаца финансијског лизинга на основу извештаја које даваоци финансијског лизинга, у складу са Законом о финансијском лизингу и прописима донетим на основу тог закона, достављају Народној банци Србије. На основу података из тих извештаја тромесечно су сачињаване белешке у којима је анализирано пословање давалаца финансијског лизинга.

Народна банка Србије је вршила посредни надзор над законитошћу пословања давалаца финансијског лизинга, у смислу прописа којима је уређено спречавање прања новца и финансирање тероризма – на основу анализе података о примени тих прописа које су Народној банци Србије, на њен захтев, доставили даваоци лизинга, као и документације којом се доказују ти наводи.

Послови у вези с давањем сагласности

Народна банка Србије је у 2014. години донела 19 решења о давању сагласности на именовање чланова управног и/или извршног одбора за седам давалаца финансијског лизинга.

Планови за 2015. годину

Активности у 2015. години биће усмерене на:

- иницирање и израду релевантне регулативе у области финансијског лизинга с циљем унапређења лизинг индустрије;
- континуирано праћење и анализу пословања давалаца финансијског лизинга и предлагање одговарајуће регулативе;
- континуирани надзор над пословањем давалаца финансијског лизинга.

II.2.5. Супервизија информационих система финансијских институција

Супервизија информационих система подразумева проверу адекватности управљања информационим системом финансијске институције. Ризик информационог система је саставни део оперативног ризика. Та врста ризика подразумева могућност настанка негативних ефеката на финансијски резултат и капитал финансијске институције као последица неадекватног управљања информационим системом. Током 2014. извршена је процена ризика информационог система, што представља један од основних улазних параметара за управљање безбедношћу тог система и управљање континуитетом пословања. Важно је да при томе буде обухваћен целокупан информациони систем финансијске институције, као и да се ризиком информационог система управља у свим фазама развоја тог система.

Ради сагледавања реалног стања примене информационих технологија у финансијским институцијама, спроведена је анкета о информационом систему финансијске институције. Анкета је спроведена путем упитника, који је обухватио питања из четири области: (а) управљање информационим системом, управљање ризиком информационог система и ревизија информационог система, (б) развој и одржавање информационог система, (в) безбедност информационог система и (г) континуитет пословања и опоравак активности у случају катастрофе. Резултати анализе резултата Упитника пружили су значајне информације за сагледавање и оцену стања информационих система и управљања тим системима за сваку појединачну институцију и за групу финансијских институција у целини.

Народна банка Србије је у току 2014. вршила контролу и анализу докумената које су достављале финансијске институције, нарочито обавештења која се односе на поверавање активности у вези са информационим системом трећим лицима. Обрађена су 103 таква обавештења. Извршене су две непосредне контроле и окончани су поступци изрицања мера из непосредних контрола које су спроведене крајем 2013. године. Такође, у пословима издавања дозвола за рад банака вршена је процена адекватности информационог система с пословима које банке обављају.

Планови за 2015. годину

Планиране активности за 2015. годину у области супервизије информационих система састоје се у активнијем учествовању у непосредним контролама финансијских институција, континуираном праћењу и процени ризичности информационих система у финансијским институцијама, као и у унапређењу сарадње са спољним ревизорима. Такође, у плану је наставак започетих активности на јачању кадровских капацитета, као и унапређење прописа, у складу с најбољом светском праксом и локалним специфичностима.

П.2.6. Стање у финансијском сектору на крају 2014. године

Ризици из међународног окружења

Почетак 2014. године обележила је одлука ФЕД-а да отпочне смањење обима квантитативних олакшица. Због високог учешћа страних инвеститора у портфељу државних ХоВ земаља у успону, таква одлука изазвала је депрецијацијске притиске у земљама региона. Додатне ризике из међународног окружења у 2014. години чинили су изражене геополитичке тензије, снажан пад цена нафте од јуна, изузетно ниска инфлација током године и дефлација крајем године у зони евра.

У П1 извор нестабилности зоне евра била је политичка криза у Украјини, која је ескалирала током године, продубљујући геополитичке тензије између западних земаља и Русије. Нови талас неизвесности на међународним тржиштима и негативан шок за руску привреду уследио је средином 2014. године, када је цена нафте на светском тржишту почела знатно да опада. Након постепеног месечног смањивања програма квантитативних олакшица, које је почело почетком године, ФЕД је у октобру донео одлуку о потпуном укидању тог програма. Смањење експанзивности монетарне политике ФЕД-а и повећање аверзије инвеститора према ризику услед геополитичких тензија у међународном окружењу допринели су јачању депрецијацијских притисака домаће валуте у П2. Међутим, слабљење локалне валуте у поменутом периоду није било карактеристично само за Србију већ и за остала тржишта у успону.

Високо учешће страних банака, првенствено из Европске уније, утицало је на то да ризик смањења финансијске изложености (*deleveraging*) остане један од битних ризика у систему и током 2014. године. Наставак раздуживања банака у земљама централне и југоисточне Европе још је доминантно опредељен факторима на страни понуде, првенствено високим нивоом проблематичних кредита и регулаторним променама на локалном и међународном нивоу. Услед ограничених средстава од матица, кредитна активност у земљама у којима послују њихови супсидијари све више се ослања на раст локалних извора финансирања, пре свега на депозите становништва. Ипак, захваљујући снажној домаћој депозитној бази, која је исказала раст у послекризном периоду, с једне стране, и добро одмереним мерама Народне банке Србије, с друге стране, ризик спољног раздуживања, иако присутан у Србији, није на забрињавајућем нивоу и константно се прати и анализира.

У току 2014. године извршена је централизација супервизије банака зоне евра под окриљем ЕЦБ-а. Јединствени надзорни механизам (*Single supervisory mechanism – SSM*) званично је почео да функционише од новембра 2014. године,

при чему ЕЦБ директно надгледа око 120 банкарских група, али је такође одговорна и за праћење и надзор свих других банака из држава зоне евра. Поред тога, у априлу 2014. године Европски парламент је усвојио оснивање јединственог механизма за реструктурирање (*Single Resolution Mechanism – SRM*), чија је сврха да обезбеди ефикасно решавање питања проблематичних банака, уз минималне трошкове за пореске обвезнике и по реалну економију. Спроведена је и свеобухватна анализа која је обухватила стрес-тестове и процену квалитета активе банака. Све заједно би требало да повећа сигурност и стабилност европског банкарског система, као и финансијску интеграцију у Европи.

Домаће макроекономско окружење

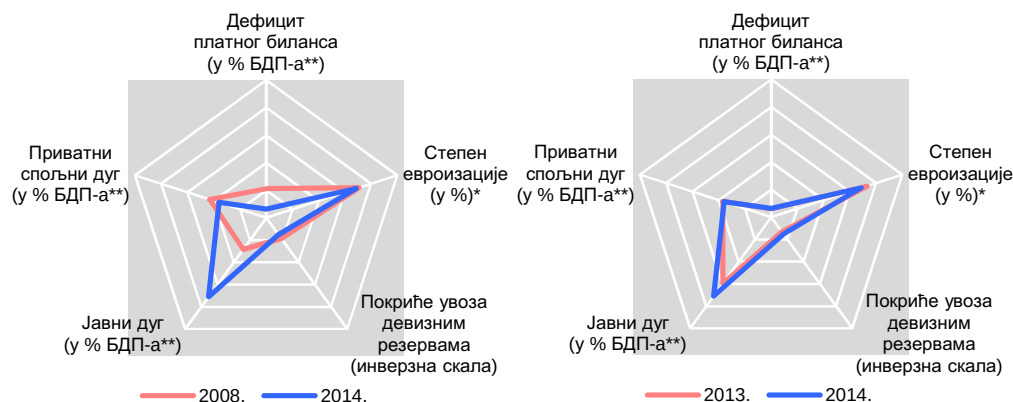
Узимајући у обзир кључне макроекономске ризике по финансијску стабилност током 2014. године, може се констатовати да је рањивост финансијског система остала на приближно истом нивоу у поређењу с претходном годином. Степен евроизације је смањен са 73,2% на 68,8%, чему је у знатној мери допринео програм субвенционисаних кредита. Дефицит текућег рачуна платног биланса у 2014. (6,0% БДП-а) био је на сличном нивоу као у 2013. (6,1% БДП-а), али је учешће приватног дуга у укупном спољном дугу снижено (са 36,8% БДП-а на 35,8%). С друге стране, настављен је раст јавног дуга (на крају 2014. јавни дуг износио је 71,0% БДП-а). Јавни дуг се налази знатно изнад границе која је дефинисана Законом о буџетском систему (45% БДП-а), а поред нивоа, неповољна је и његова валутна структура – око 80% дуга је деноминовано у иностраној валути. Међутим, ризик рефинансирања је нижи захваљујући повољној рочној структури јавног дуга.

Финансијски сектор

Учешће нето активе банкарског сектора у нето активи финансијског сектора је доминантно и на крају 2014. године је износило преко 90%.

Банкарски сектор Србије је током 2014. године био адекватно капитализован. ПАК, као однос регулаторног капитала и ризичне активе, на крају године је износио 20,0%, што је знатно изнад регулаторног минимума (12,0%). Иако су докапитализације банака (у укупном износу од 29,6 млрд динара) и укључивање нерасподељене добити у капитал позитивно утицали на регулаторни капитал, губици које су забележиле поједине банке, пораст регулаторних резервисања и смањење субординираног дуга деловали су у супротном смеру, па је регулаторни капитал на нивоу банкарског сектора смањен у односу на крај 2013. године. Поред смањења регулаторног капитала, повећана је и ризична актива, што је, у коначном ефекту, резултирало смањењем адекватности капитала за 0,9 п.п. у 2014. години.

Графикон II.2.6.1. Кључни макроекономски ризици

* Учешће девизних и девизно индексираних пласмана у укупним пласманима који су одобрени привреди и становништву.

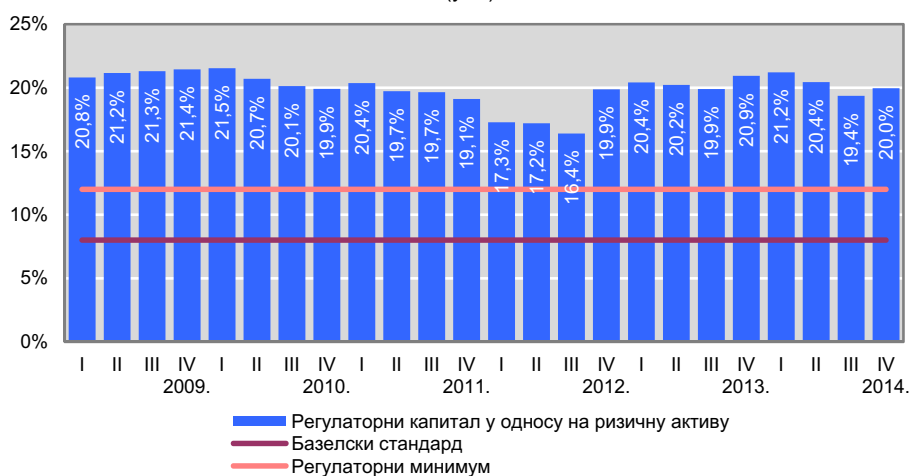
** БДП је усклађен са методологијом ESA 2010.

Извор: НБС.

Будући да су пословни модели банака окренути традиционалним кредитно-депозитним пословима, највећи део нето активе банкарског сектора у 2014. години чинили су кредити и потраживања (око 64,0% крајем 2014. године), који самим тим представљају и најзначајнију детерминанту њеног квалитета. Остатак нето активе углавном се односио на готовину и средства код централне банке (16,4%) и финансијска средства (15,5%).

Најизраженији ризик у домаћем банкарском систему јесте кредитни ризик. Услед тога, највећи удео у капиталним захтевима имају захтеви за кредитни ризик (86%) и оперативни ризик (12%), а најмањи удео за тржишне ризике (2%).

Графикон II.2.6.2. Адекватност капитала банкарског сектора (у %)

Извор: НБС.

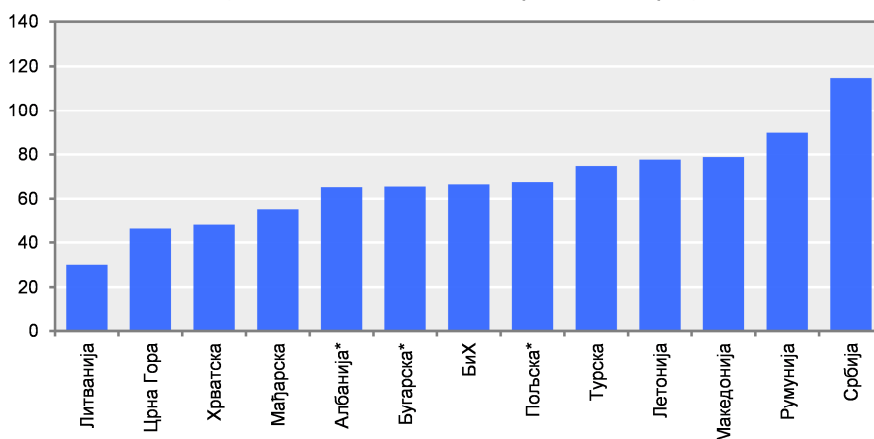
Почев од 2008. године банкарски сектор карактерише тенденција раста учешћа проблематичних кредита у укупним кредитима. На крају 2014. године бруто проблематични кредити чинили су 21,5% укупно одобрених бруто кредита (повећање од 0,1 п.п. у односу на крај 2013). Посматрано по

секторској структури, то учешће је било знатно више у сектору привреде (24,6%) него у сектору становништва (11,4%).

Захваљујући високој покривености резервама за процењене губитке, проблематични кредити на постојећем нивоу не угрожавају пословање системски значајних банака, а тиме ни финансијску стабилност. Ради очувања финансијске стабилности и заштите интереса депонената и осталих поверилаца, поред резерви прописаних Међународним стандардима финансијског извештавања, Народна банка Србије захтева и формирање тзв. регулаторних резерви, тј. резерви за процењене губитке. Крајем 2014. исправке вредности (обрачунате према Међународним рачуноводственим стандардима) чиниле су 54,6% бруто проблематичних кредита, а обрачуната резерва за покриће билансних и ванбилансних губитака 118,4% вредности тих кредита.

За разлику од претходне године, банкарски сектор је у 2014. забележио позитиван финансијски резултат. Са оствареним *ROA* од 0,1% и *ROE* од 0,6%, банкарски сектор Србије се још налази испод просека региона, док структура добити указује на то да је пословни модел домаћих банака и даље оријентисан ка традиционалним банкарским пословима. На позитиван резултат банкарског сектора утицала је пре свега добит по основу камата, накнада и провизија. С друге стране, расходи по основу индиректних отписа пласмана билансних позиција, уз реструктурирање пословања једне банке током Т4 2014. године, деловали су негативно на добит банкарског сектора.

Графикони II.2.6.3. Покриће бруто *NPL* резервама за процењене губитке, земље региона
(2014. година, последњи доступни подаци, у %)

Извор: НБС.

* Последњи доступни подаци за 2013. годину.

Домаћи банкарски сектор је и даље изузетно ликвидан, па ризик ликвидности представља најмање изражени ризик у систему. Просечан месечни показатељ ликвидности банкарског сектора је у децембру био на знатно вишем нивоу од прописаног минимума (1,0) и износио је 2,2. Ужи показатељ ликвидности с вредношћу од 1,7 такође се налазио знатно изнад регулаторног минимума (0,7).

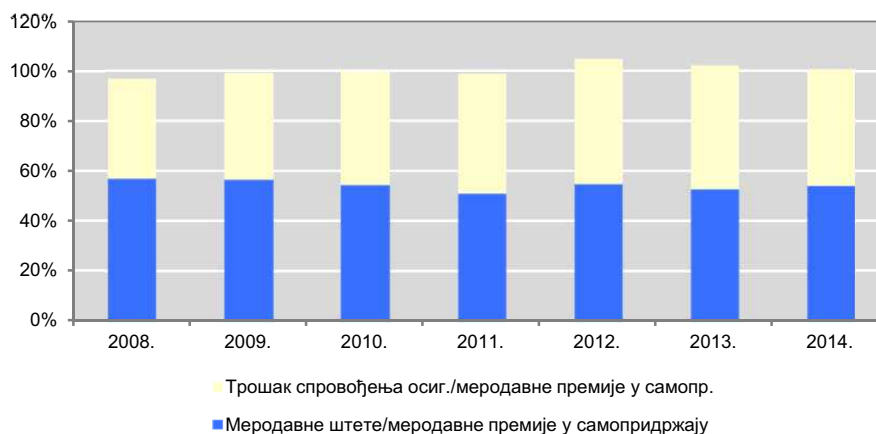
У погледу извора финансирања видљиво је све веће ослањање банака на стабилније домаће изворе финансирања. Укупни депозити на крају 2014. године чинили су 63,7% укупне пасиве банкарског сектора (повећање од 3 п.п. у односу на крај 2013).

Валутна структура извора финансирања није битније промењена током 2014. године, тј. девизни депозити, углавном у еврима, и даље представљају доминантан извор финансирања банака. Ипак, известен напредак је забележен ако се има у виду да је учешће динарских депозита у укупним депозитима у 2014. порасло за 1,2 п.п., на 27,9%.

У поређењу са секторима осигурања у земљама Европске уније, сектор осигурања у Србији је мали и неразвијен. Према подацима на дан 31. децембра 2014. године, учешће билансне суме сектора осигурања у укупној билансној суми финансијског сектора под надзором Народне банке Србије (банке, даваоци финансијског лизинга, осигуравајућа друштва и добровољни пензијски фондови) износило је око 5%. У структури премије осигурања, учешће неживотних осигурања, иако смањено са 78% у 2013. години на 77% у 2014. години, и даље је преовлађујуће.

Код друштава која се претежно баве пословима неживотних осигурања смањена је вредност комбинованог рација²¹ – са 102,4% на крају 2013. године на 100,9% на крају 2014. године. Смањење вредности овог показатеља указује на смањење изложености друштава за осигурање тржишним ризицима. Када је

Графикон II.2.6.4. Комбиновани показатељ у осигурању
(у %)

Извор: НБС.

вредност овог показатеља изнад 100%, претпоставља се да друштва при одређивању висине премије рачунају на потенцијалне приходе од инвестирања на финансијском тржишту и тржишту непокретности, што их излаже додатним тржишним ризицима. Незнатно смањење комбинованог рација у 2014. години резултат је ефикаснијег поступка спровођења осигурања, јер је однос трошкова спровођења осигурања и меродавне премије у самопридржају пао са 49,6%, колико је износио на крају 2013. године, на 46,5% на крају 2014. године. С друге стране, у мањој мери је порастао однос меродавних штета и меродавних премија у самопридржају са 52,8% на 54,4%. Реч је о показатељу адекватности политике цена осигуравајућих друштава, који указује на способност друштава за осигурање да приходима од премија измирују штете. Висока вредност овог показатеља може значити немогућност друштва да измирује обавезе по штетама.

²¹ Комбиновани рацио рачунат је као збир показатеља који се односи на ефикасност поступка спровођења осигурања и показатеља адекватности политике цена осигуравајућих друштава.

II.3. Стабилност финансијског система

II.3.1. Функција финансијске стабилности

Изменама и допунама Закона о Народној банци Србије од 1. јула 2010. године Народној банци Србије је, поред очувања стабилности цена, као основни циљ поверена и функција очувања и јачања стабилности финансијског система.

У складу са чланом 4. став 1. тачка 3. и чланом 14. став 1. тачка 11. Закона о Народној банци Србије, Народна банка Србије утврђује и спроводи мере и активности, у оквиру своје надлежности, ради очувања и јачања стабилности финансијског система. Поменуте одредбе представљају правни основ за вођење макроруденцијалне политике, чији је основни циљ стабилност финансијског система. Поред својих мера, Народна банка Србије може и другим институцијама да предложи предузимање одређених мера усмерених на очување и јачање финансијске стабилности. Регулаторне и друге препоруке Народне банке Србије у овој области, као и детаљна анализа стања финансијске стабилности и потенцијалних ризика, објављују се у годишњем извештају Народне банке Србије о стабилности финансијског система.

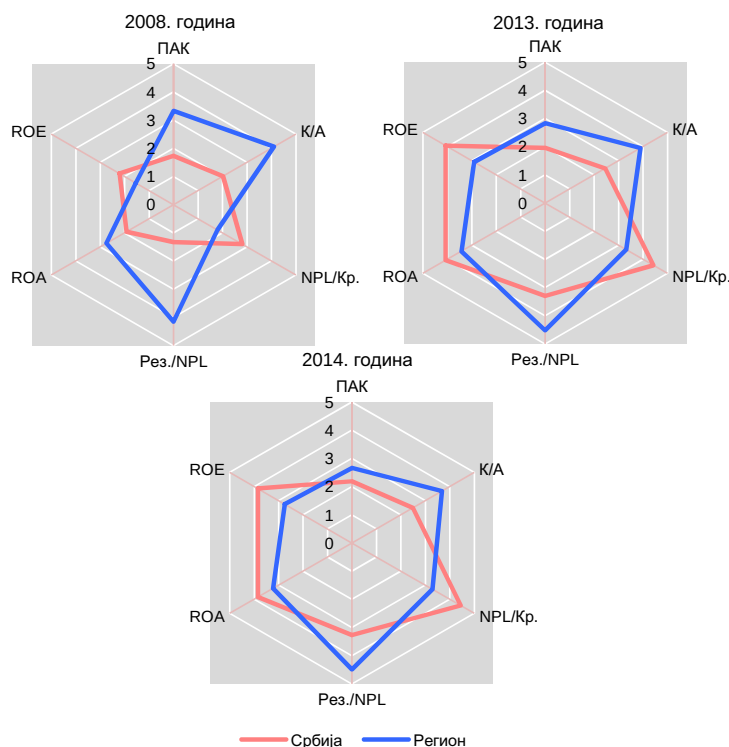
Имајући у виду важност предузимања превентивних мера како би се спречио развој системских ризика, Народна банка Србије је у току 2014. године објавила неке од могућих мера у вези са:

- решавањем питања проблематичних кредита, и то:
 - израда планова од стране банака за смањење учешћа проблематичних кредита. Ти планови треба да садрже: процентуално утврђен циљ у погледу учешћа проблематичних кредита у укупним кредитима, временски оквир за остварење овог циља, начине смањења учешћа проблематичних кредита и изворе финансирања примене плана;
 - унапређење и промоција правног оквира утврђеног Законом о споразумном финансијском реструктурирању привредних друштава;
 - уклањање регулаторних ограничења ради повећања ефикасности поступка вансудске наплате потраживања из вредности хипотековане непокретности, чиме би се унапредио поступак реализације хипотеке, а тиме и повећала стопа наплате проблематичних кредита;
 - ограничавањем ризика прекограничног раздуживања домаћих банака кроз развој дугорочних домаћих извора финансирања, попут пензијских фондова.

II.3.2. Оцена стабилности финансијског система

Ради оцењивања финансијске стабилности земље, коришћено је више метода, од којих издвајамо следеће: (а) поређење изабраних показатеља финансијског здравља, (б) индекс финансијског стреса и (в) излагање финансијског система јаким поремећајима у стрес-тестовима и оцена системске компоненте ризика мрежним моделирањем.

Графикон II.3.2.1. Финансијска стабилност банкарског сектора Србије у поређењу с просеком региона

Напомене:

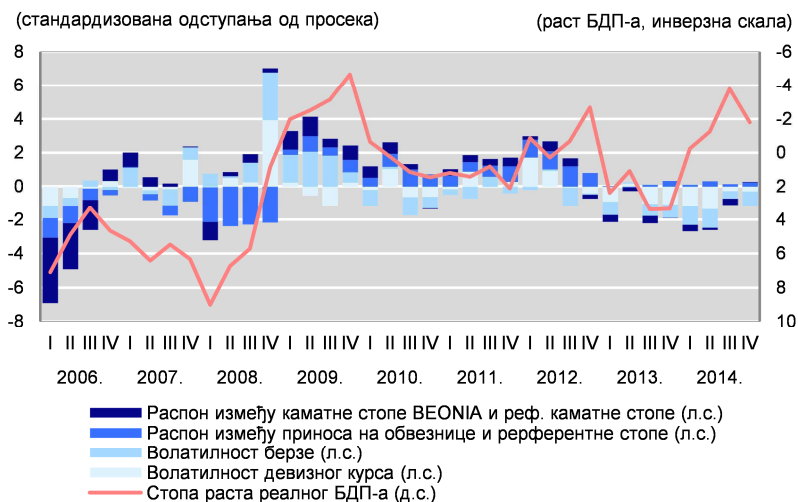
- 1) Приказане су стандардизоване вредности основних индикатора финансијске стабилности: ПАК - показатељ адекватности капитала (регулаторни капитал у односу на ризичну активу); К/А - билансни капитал у односу на билансну активу; НПЛ/Кр. - однос проблематичних бруто кредита према укупним бруто кредитима; Рез./NPL - резерве за процене губитке у односу на бруто проблематичне кредите; ROA - принос на активу; ROE - принос на капитал.
- 2) Већа удаљеност од центра мреже указује на већи ризик.
- 3) Регион обухвата земље централне и источне Европе: Албанију, БиХ, Бугарску, Летонију, Литванију, Мађарску, Македонију, Пољску, Румунију, Турску, Хрватску и Црну Гору. Индикатори који се односе на регион су непондерисани просеци индикатора за наведене земље.

Поређењем изабраних показатеља финансијског здравља оцењује се финансијско здравље банкарског сектора Србије у односу на земље региона. Показатељи финансијског здравља указују на то да је банкарски сектор у Србији у бољем стању у односу на просек региона када је реч о капитализованости и покривености проблематичних кредита регулаторним резервисањима, захваљујући конзервативној пруденцијалној регулативи. С друге стране, две релативне слабости јесу слаба профитабилност и високо учешће проблематичних кредита. У 2014. години профитабилност банкарског сектора Србије била је мања, а учешће проблематичних кредита у укупним кредитима веће у односу на просек региона. Капитализованост банкарског сектора Србије и ниво укупних резерви за покриће потенцијалних губитака по основу проблематичних кредита знатно су изнад просека региона.

Индекс финансијског стреса (*FSIX*) јесте композитни показатељ финансијског здравља чији је циљ да препозна епизоде повишеног финансијског стреса, њихову кулминацију и трајање. Позитивне вредности овог показатеља указују на изнадпросечан, а негативне на исподпросечан ниво финансијског стреса. Негативне вредности показатеља у току 2014. упућују на нижи ниво финансијског стреса и резултат су ниског осцилирања берзе и девизног курса, па се финансијско здравље може позитивно оценити.

Макропруденцијални стрес-тестови Народне банке Србије, који се спроводе тромесечном динамиком, указују на високу отпорност банкарског сектора чак и на најснажније поремећаје. При најнеповољнијем макроекономском сценарију (који претпоставља високу депрецијацију динара и пад реалних зарада), банкарски сектор Србије, као целина, остаје адекватно капитализован. Такође, чак и ако се претпостави изузетно висок одлив депозита (двоструко већи него у октобру 2008. године), домаћи банкарски

Графикон II.3.2.2. Индекс финансијског стреса (FS/X) и раст БДП-а

Извор: НБС.

сектор остао би ликвидан. Додатно, резултати мрежног моделирања показују да не постоји значајна системска компонента ризика у банкарском сектору Србије као резултат међубанкарске повезаности.

II.3.3. Унапређење финансијског система

И у току 2014. године Народна банка Србије је, заједно с другим надлежним институцијама, предузимала активности ради унапређења финансијског система Србије.

Израда Нацрта стандардизованог уговора за обављање међубанкарских репо трансакција

У октобру 2014. године Удружење банака Србије усвојило је текст Оквирног репо уговора на српском и енглеском језику, у чијој је изради Народна банка Србије активно учествовала. Препоручено је да се с применом Оквирног репо уговора почне од 1. децембра 2014. године, а банке су изразиле своју спремност да даље раде на развоју могућности за практичну примену репо уговора. Међубанкарски репо уговор израђен је на основу основних карактеристика ЕМА модела²² уговора, уз коришћење појединих решења из оквирног репо уговора који с банкама закључује Народна банка Србије.

²² ЕМА је стандардизовани уговор који је израдило Европско удружење, у сарадњи са Европским удружењем штедионица и Европским удружењем кооперативних банака.

Примена стандардизованог репо уговора обезбеђује већу транспарентност, као и правну сигурност учесницима у репо трансакцијама. Додатно, његова примена омогућава и усвајање најбоље међународне праксе у овој области, те може допринети и унапређењу и развоју тржишта новца у нашој земљи. Приликом израде овог уговора посебан акценат је стављен на флексибилност обављања репо трансакција у смислу утврђивања дозвољеног дневног одступања тржишне вредности колатерала у односу на вредност уговорене трансакције.

Стварање базе података о трансакцијама непокретностима у Републици Србији

Неадекватна процена вредности непокретности представља један од системских ризика у великом броју земаља, јер су банке коришћењем непокретности као средства обезбеђења кредита директно изложене ризику промене њихових цена. Лоше обезбеђени кредити један су од узрока светске економске кризе и нарушеног поверења у финансијске институције. Због тога је постојање поузданих показатеља вредности непокретности важан елемент приликом склапања кредитних уговора.

Приликом спровођења активности и мера ради очувања и јачања стабилности финансијског система користе се различити макропруденцијални инструменти, међу којима и ограничење (горње) вредности кредита у односу на вредност непокретности којом је кредит обезбеђен (*Loan-to-value ratio*). У Србији је ово ограничење уведено 2011. године и износи 80% за девизне и девизно индексирани кредити одобрени физичким лицима који су обезбеђени хипотеком на непокретности. Ради праћења вредности поменутог макропруденцијалног инструмента, припреме анализа и евентуалног доношења одлука о измени тог ограничења, потребно је, поред вредности кредита, располагати вредностима непокретности, односно вредностима колатерала.

Препознајући потребу за праћењем тржишта непокретности, Народна банка Србије је у 2014. години предузела бројне активности чији је циљ израда базе података о непокретностима које су средство обезбеђења кредита. Поред боље процене вредности средстава обезбеђења за кредитне, циљ је и да се унапреде анализе тржишта непокретности, чије је функционисање веома важно за стабилност финансијског система.

Такође, уређење струке проценитеља непокретности и употреба међународно прихваћених стандарда приликом процене непокретности препознати су као један од услова за унапређење тржишта непокретности у Србији. Због тога је велики број надлежних институција, међу којима и Народна банка Србије, укључен у доношење националних стандарда процене вредности непокретности и прописивање минималних критеријума којима ће се регулисати активности проценитеља непокретности. У наредном периоду поставиће се и оквир за лиценцирање проценитеља вредности непокретности, у складу с најбољом међународном праксом.

Планови за 2015. годину

Ради даљег јачања функције финансијске стабилности, у 2015. години планиране су следеће активности:

- израда консултативног документа „Макропруденцијални оквир“. Овај документ је први корак у успостављању институционалног оквира макропруденцијалне политике, односно у дефинисању крајњег, основних и прелазних циљева те политике, инструмената за реализацију тих циљева, као и начина доношења одлука макропруденцијалне политике;
- израда методологије за системски битне финансијске институције, у складу с методологијом Европске банкарске агенције и уз уважавање специфичности финансијског система Србије. Критеријуми на основу којих ће бити одређене битне финансијске институције односе се на величину, значај, повезаност и комплексност финансијске институције;
- израда смерница и методологије за примену конкретних макропруденцијалних инструмената, и то:
 - заштитног слоја капитала за домаће системски важне банке,
 - контрацикличног заштитног слоја капитала,
 - заштитног слоја капитала за структурни системски ризик;
- учешће у изради стратегије за решавање проблематичних кредита, укључујући организацију и учешће на дводневном скупу „Београдска иницијатива – решавање проблематичних кредита у Републици Србији“;
- стварање и одржавање базе података о стамбеним и комерцијалним непокретностима узетим као залога за кредите. Планирано је да банке по овом основу прве податке доставе у П2 2015, при чему ће се подаци достављати у месечној динамици. С обзиром на то да су цене непокретности важан аналитички алат, развојем те базе даће се допринос процени вредности колатерала и доношењу одлука из области финансијске стабилности.

III. ОСТАЛЕ ФУНКЦИЈЕ И АКТИВНОСТИ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ

III.1. Управљање девизним резервама

Народна банка Србије управља девизним резервама на основу Закона о Народној банци Србије, а у складу са Стратегијом управљања девизним резервама Народне банке Србије, коју је Савет гувернера донео 28. марта 2013. године. Овом стратегијом, као основним документом, утврђени су дугорочни оквир за улагање девизних резерви, начела и основни циљеви улагања, инструменти у које се улаже, начин процене ризика и мерења приноса и извештавање о улагању девизних резерви. Доношењем Стратегије унапређен је процес управљања девизним резервама и повећана његова транспарентност по узору на праксу већине централних банака у свету.

У току 2014. године девизним резервама Народне банке Србије управљало се у складу са Стратешким смерницама за управљање девизним резервама, које је усвојио Извршни одбор Народне банке Србије. Смерницама се прецизније одређују дозвољене валуте, врсте активе, валутна структура, референтна вредност у односу на коју се мери успешност у управљању девизним резервама, као и неопходна ограничења ради заштите од тржишног и кредитног ризика. У складу са основним принципима сигурности и ликвидности, средства се пласирају код првокласних институција (централних банака, међународних финансијских институција и првокласних иностраних банака), као и у високоликвидне ХоВ чији су издаваоци најразвијеније земље у свету и међународне финансијске институције.

У складу са Смерницама, током 2014. године инвестирано је у краткорочне и дугорочне државне ХоВ најразвијенијих земаља (*Bills, Notes* и *Bonds*) рочности до десет година, минималног кредитног рејтинга Aa3 према рејтинг агенцији *Moody's*, односно AA– према рејтинг агенцији *Standard & Poor's*.

Такође, инвестирано је у ХоВ минималног кредитног рејтинга Aa2 према агенцији *Moody's*, односно AA према агенцији *Standard & Poor's* следећих издавалаца:

- обвезнице најразвијенијих земаља (*Sovereign*) емитоване у име државе које нису деноминоване у домаћој валути рочности до пет година;
- обвезнице међународних финансијских институција (*Supranational*) рочности до пет година;

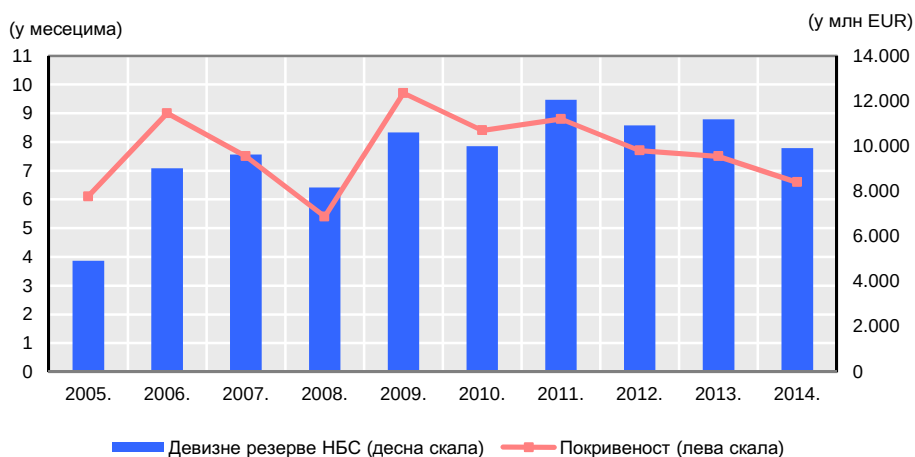
- обвезнице федералних јединица развијених земаља (*Subnational Municipal*) рочности до пет година;
- обвезнице финансијских институција с подршком државе (*Agency*) рочности до пет година;
- обвезнице емитоване на основу квалитетног колатерала (*EUR covered bonds*) рочности до пет година.

У складу с принципом сигурности, девизне резерве су такође пласиране у краткорочне депозите код централних банака, међународних финансијских институција и иностраних комерцијалних банака минималног композитног кредитног рејтинга АА– на основу оцене о кредитном рејтингу водећих светских рејтинг агенција (*Moody's* и *Standard & Poor's*).

Стање и промена девизних резерви у 2014. години

Девизне резерве Народне банке Србије су 31. децембра 2014. године износиле 9.907,2 млн евра и биле су мање за 1.281,6 млн евра у односу на крај 2013. године. Такав ниво је обезбеђивао покривеност новчане масе М1 од 278% и више од шест месеци увоза робе и услуга.

Графикон III.1.1. Покривеност увоза девизним резервама

Извор: НБС.

Нето девизне резерве Народне банке Србије су износиле 7.657,0 млн евра и биле су мање за 181,0 млн евра у односу на крај 2013. године.

У току 2014. године највећи утицај на ниво девизних резерви имао је девизни прилив од продаје ХоВ Републике Србије на домаћем финансијском тржишту у износу од 1.079,5 млн евра.

По основу коришћења кредита за Републику Србију, преко девизних резерви Народне банке Србије остварен је укупан прилив од 1.013,5 млн евра, и то од: Уједињених Арапских Емирата (748,3 млн евра) за потребе буџета Републике Србије, Светске банке (109,0 млн евра) за потребе Агенције за осигурање депозита, ЕИБ-а (105,4 млн евра) за истраживање и развој јавног сектора, Коридор 10, обилазницу око Београда, развој малих и средњих предузећа и општинску и регионалну инфраструктуру, Банке за развој Савета Европе (21,2 млн евра) за пројекат образовања и социјалног укључивања и за

унапређење научне и образовне инфраструктуре, *EBRD*-а (8,2 млн евра) за пројекат унапређења београдског јавног превоза и саобраћајне инфраструктуре града Београда и *Eurofine* и осталих инокредитора (21,4 млн евра).

По основу обављања привременог платног промета с Косовом и Метохијом, према Закону о привременом обављању одређених послова платног промета на територији СРЈ (по коме су банке обавезне да девизни прилив који резиденти остваре у пословању с Косовом и Метохијом продају Народној банци Србије²³), остварен је девизни прилив у износу од 365,8 млн евра.

По основу донација остварен је девизни прилив у износу од 117,0 млн евра.

По основу интервенција Народне банке Србије на МДТ-у у 2014. години је забележен девизни одлив у нето износу од 1.475,0 млн евра²⁴.

У току 2014. године редовно су измириване обавезе према инокредиторима у износу од 891,9 млн евра. Банке су у посматраном периоду повукле девизну обавезну резерву у нето износу од 724,7 млн евра. Из девизних резерви Народне банке Србије је по основу отплате главнице и камате према ММФ-у исплаћено 572,7 млн евра. Поред тога, већи девизни одлив забележен је по основу исплате доспелих ХоВ Републике Србије деноминованих у еврима (423,1 млн евра), сервисирања старе девизне штедње (282,1 млн евра) и исплате дуга државе према банкама у земљи (91,1 млн евра).

Структура и профитабилност девизних резерви

Посматрано по структури, девизне резерве Народне банке Србије су на дан 31. децембра 2014. године чиниле: иностране ХоВ 66,7%, девизна средства на рачунима у иностранству 24,5%, злато 5,6% – у трезору Народне банке Србије и на рачуну, ефективни страни новац 2,7% и *SDR* код ММФ-а 0,5%.

Највећи део девизних резерви инвестиран је у ХоВ деноминоване у еврима, америчким доларима, британским фунтама и канадским доларима. Од тога је у дугорочне ХоВ инвестирано 72,5%, а у краткорочне ХоВ 27,5%.

У оквиру дугорочних ХоВ средства су пласирана у следеће врсте активе: државне ХоВ рока доспећа од једне до десет година (САД, Канада, Велика Британија, Немачка, Француска, Холандија, Финска, Аустрија и Белгија), ХоВ јавног сектора (*Supranational, Agencies, Sovereign*) и ХоВ с квалитетним колатералом (*covered bonds*).

У оквиру краткорочних ХоВ средства су пласирана у следеће класе активе: државне дисконтне ХоВ (*T-bills*) рока доспећа до једне године (САД, Немачка, Француска, Холандија и Белгија), купонске ХоВ рока доспећа до једне године – државне ХоВ (САД, Канада, Велика Британија, Француска, Немачка, Холандија, Финска, Аустрија и Белгија), ХоВ јавног сектора и ХоВ с квалитетним колатералом.

Део девизних резерви пласиран је на рачунима у иностранству у виду орочених депозита и средстава на текућим рачунима. Од тог износа, 48,7% представљају пласмани код централних банака (ФЕД, Бундесбанка и Банка Канаде) и међународних финансијских институција (*BIS*), док се 51,3%

²³ „Службени лист СРЈ“, бр. 9/01.

²⁴ Реализација трансакција по основу интервенција на МДТ-у исказује се у складу с рачуноводственим правилима на дан извршења, а не на дан трговања.

односи на пласмане код првокласних иностраних комерцијалних банака композитног кредитног рејтинга минимално AA–.

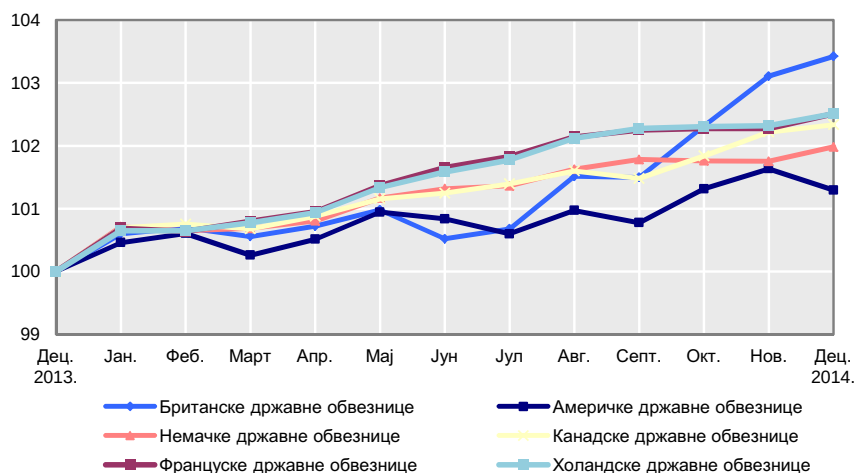
Валутну структуру девизних резерви Народне банке Србије (без злата) на крају 2014. године чинили су: евро 60,3%, амерички долар 34,7%, британска фунта 2,3%, канадски долар 1,8%, SDR 0,6% и остале валуте 0,3%.

По основу пласмана у иностране ХоВ и камата на девизна средства Народна банка Србије је у 2014. години приходовала 51,1 млн евра.

Управљање ризицима

Народна банка Србије је и у 2014. години остала доследна опредељењу одржавања ризика свог портфеља на веома ниском нивоу, што је омогућило очување високог нивоа сигурности и ликвидности чак и у екстремно тешким условима на финансијским тржиштима. Европско тржиште су обележили економска стагнација и растући дефлаторни притисци, па је ЕЦБ у току 2014. године, у два наврата, смањила све три каматне стопе, чиме је референтна стопа снижена на 0,05%, стопа на депозитне олакшице на –0,2%, а стопа на кредитне олакшице на 0,3.

Графикон III.1.2. Индекс приноса државних обвезница у оригиналној валути рочности 1–5 година (дец. 2013 = 100)

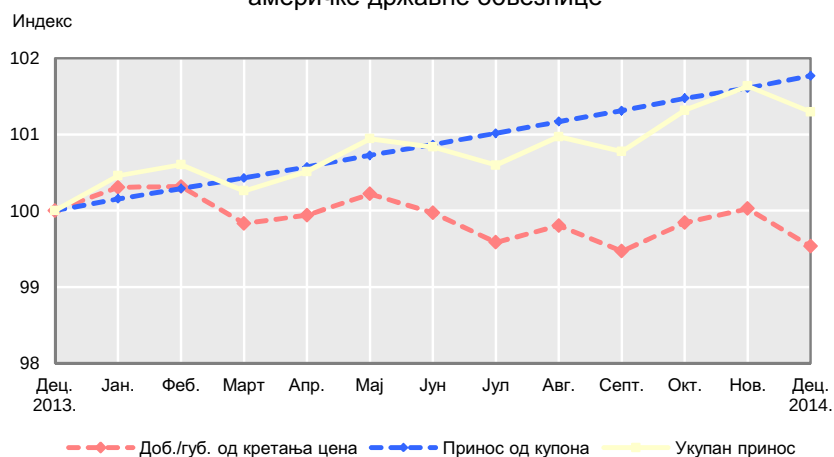
Извор: JP Morgan и НБС.

Током 2014. године смањене су стопе приноса (раст цена обвезница). Од државних обвезница у портфељу Народне банке Србије, највећи раст цена забележиле су ХоВ рочности преко три године, што је довело до равнања криве приноса. Највећи принос у оригиналним валутама било је могуће остварити улагањем у британске, француске и холандске државне обвезнице.

Ако се посматра структура тих приноса, може се видети да позитивни приноси у највећој мери потичу од ефеката укамаћења, тј. прихода од наплаћених купона.

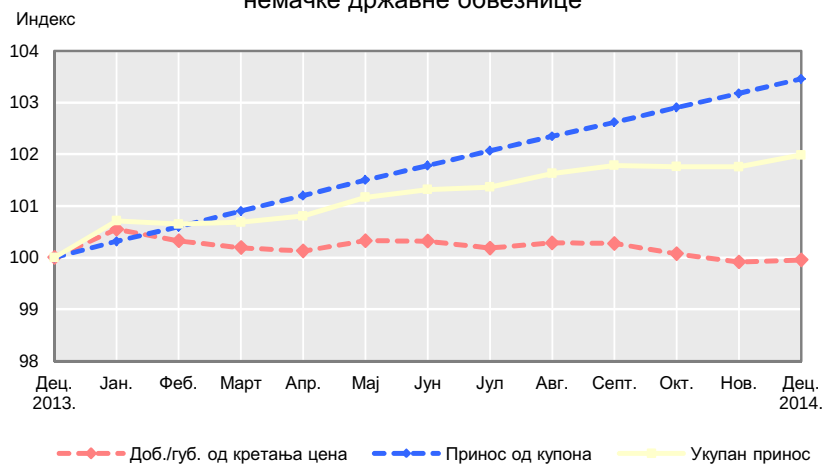
У таквим околностима Народна банка Србије је, пре свега због опрезног приступа у инвестирању и ниске дурације свог портфеља, која се током 2014. године кретала око циљане вредности од 1,5, позитиван принос остварила у сва четири портфеља, и то у сва четири тромесечја појединачно. Највећи принос од

Графикон III.1.3. Структура укупног приноса на америчке државне обвезнице

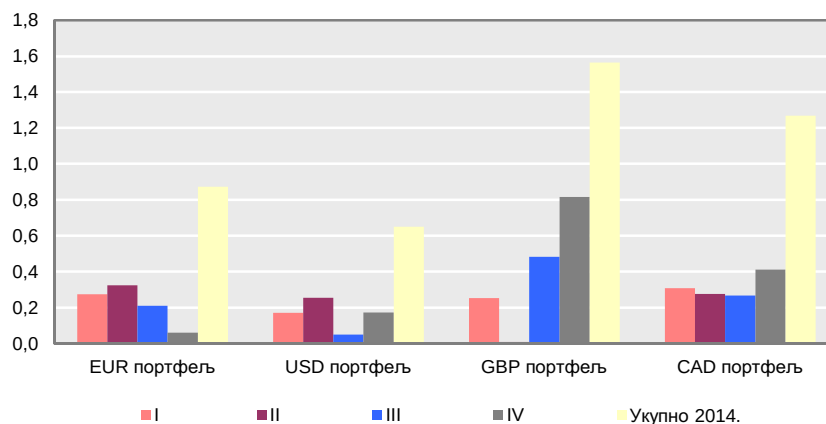
Извор: JP Morgan и НБС.

Графикон III.1.4. Структура укупног приноса на немачке државне обвезнице

Извор: JP Morgan и НБС.

Графикон III.1.5. Принос портфеља у оригиналној валути, (по тромесечјима, у %)

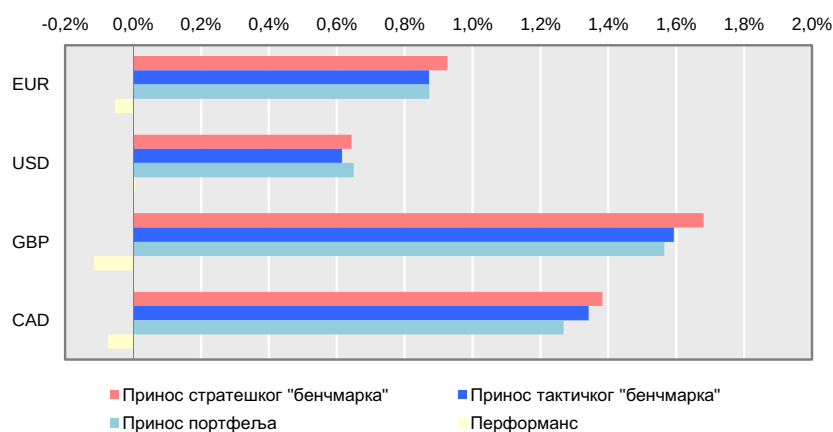
Извор: НБС.

1,56% остварен је у портфељу у британским фунтама, а затим следе портфељ у канадским доларима са 1,27%, портфељ у еврима са 0,87% и портфељ у америчким доларима са 0,65%.

При томе, портфељ у америчким доларима је забележио незнатно виши принос од стратешког репера, док су остала три портфеља остварила нешто ниже приносе у односу на упоредне референтне вредности, тј. бенчмарке.

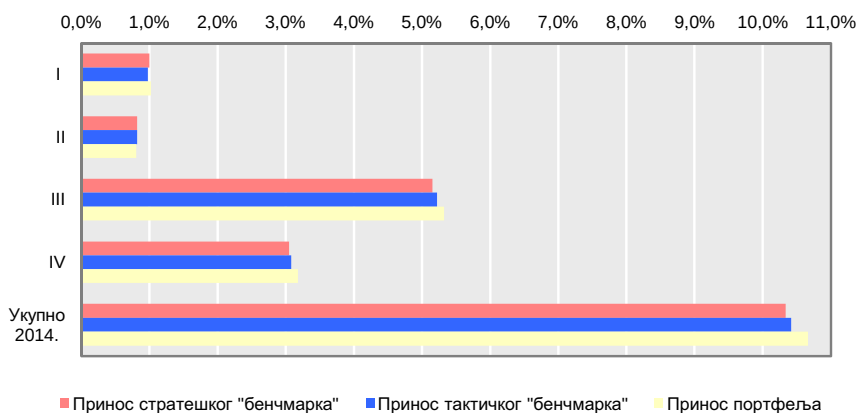
ЕЦБ је, ради стимулације кредитне активности и економског опоравка, у П2 2014. године отпочела с програмом циљаних дугорочних операција рефинансирања (*Targeted Long Term Refinancing Operations*), као и с програмом куповине ХоВ које имају покриће у активи (*asset-backed securities*) и обвезница покривених средствима обезбеђења (*covered bonds*). Те мере су се негативно одразиле на евро, који је ослабио у односу на остале валуте у портфељу, и то највише у односу на амерички долар (12,8%), британску фунту (6,6%) и канадски

Графикон III.1.6. Принос портфеља и "бенчмарка" у оригиналној валути у 2014.

Извор: НБС.

Графикон III.1.7. Укупан принос портфеља и "бенчмарка" прерачунат у динаре, по тромесечјима

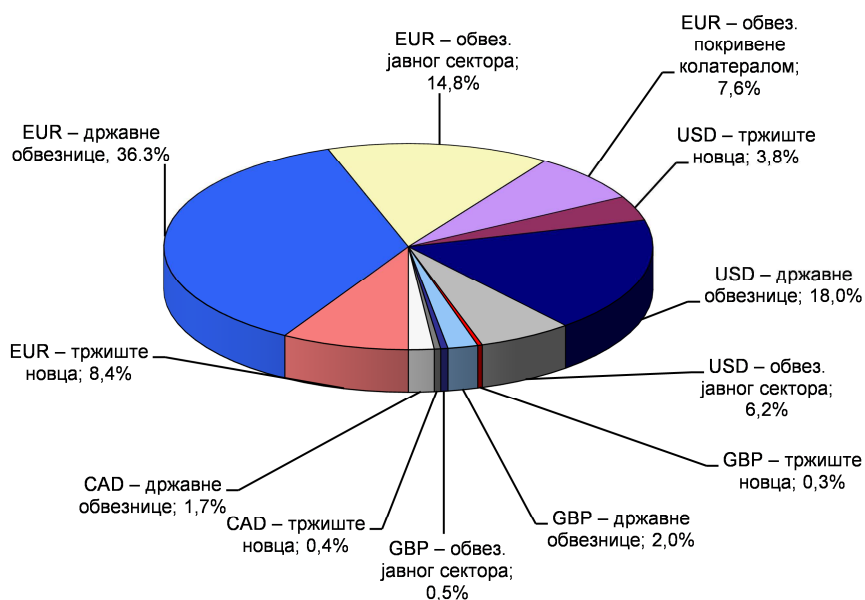

Извор: НБС.

долар (3,8%). Позитивни приноси у оригиналним валутама и депрецијација динара према евр, а последично и према осталим валутама у портфељу, имали су за резултат позитиван принос укупног портфеља прерачунат у динаре у износу од 10,67%.

Структура инвестиционог портфеља по врстама активе, као и валутна структура, била је у складу са Стратешким смерницама за управљање девизним резервама Народне банке Србије.

Графикон III.1.8. Структура инвестиционог портфеља
(на дан 31. 12. 2014)

Извор: НБС.

Народна банка Србије је током 2014. године инвестирала у високоликвидне обвезнице с ниским тржишним и кредитним ризиком. Валутни ризик је неутрализован у великој мери усаглашавањем валутне структуре девизних резерви и спољног дуга земље, а каматни ризик одржавањем ниске дурације портфеља. О томе сведочи и низак *Value-at-Risk* (*VaR*), којим се процењује вредност тржишног ризика за дати ниво поверења. Вредности месечног *VaR*-а по појединачним портфељима и различитим методама обрачуна приказане су у Табели III.1.1.

Табела III.1.1. Вредност изложена ризику (*VaR*) на дан 31. 12. 2014.
(степен вероватноће 95%, посматрани период један месец)

	EUR портфељ	USD портфељ	GBP портфељ	CAD портфељ
Параметарски <i>VaR</i>	0,25%	0,25%	0,33%	0,15%
Историјски <i>VaR</i>	0,16%	0,23%	0,30%	0,12%
Монте Карло <i>VaR</i>	0,20%	0,24%	0,32%	0,14%
Извор: НБС.				

У Табели III.1.2. дате су вредности стрес-теста које показују за колико би се процената смањила тржишна вредност портфеља Народне банке Србије у случају наглог и неочекиваног повећања тржишних стопа приноса за 1,00%.

Табела III.1.2. Стрес-тест на дан 31. 12. 2014. (посматрани период један дан)				
Сценарио	Промена тржишне вредности			
	EUR портфељ	USD портфељ	GBP портфељ	CAD портфељ
Раст тржишних каматних стопа за 100 б.п.	-1,68%	-1,56%	-1,64%	-1,16%
Извор: НБС.				

Током 2014. године ЕЦБ је, заједно са Европском банкарском агенцијом, спровела свеобухватну процену стања европског банкарског система пре него што је преузела надлежност његовог централног супервизора у оквиру Јединственог надзорног механизма (*Single Supervisory Mechanism*), чиме је формиран први стуб европске банкарске уније. Током 2014. једино је рејтинг агенција *Standard & Poor's* снизила врхунски рејтинг Републике Финске са AAA на AA+, док је рејтинг осталих обвезница које се налазе у портфељу Народне банке Србије остао на истом нивоу као и у 2013. години, и то по свим рејтинг агенцијама.

Америчка привреда, на чијем тржишту се очекује раст каматних стопа, налази се у другачијој фази економског циклуса у односу на привреде зоне евра. Наиме, амерички привредни опоравак је у 2014. години показао знаке одрживости – БДП је порастао за 2,4%, а приметан је и знатан напредак на тржишту рада, са стопом незапослености од око 6%. Због свега тога је рејтинг агенција *Fitch* негативне изгледе променила у стабилне. Таква динамика ствара додатне притиске у правцу напуштања политике нултих каматних стопа, што је остала тема и за следећу годину, будући да се ФЕД, након окончања програма откупа обвезница, на овај потез није одлучио током 2014. године.

Ради управљања кредитним ризиком, Народна банка Србије је одредила високе критеријуме за депоновање средстава код банака чији је минимални композитни рејтинг AA–. За државне обвезнице и издаваоце дозвољени минимални рејтинг је AA– према рејтинг агенцији *Standard & Poor's* и Aa3 према рејтинг агенцији *Moody's*, док је за остале хартије у портфељу које нису у пуној гаранцији државе одређен рејтинг од AA према агенцији *Standard & Poor's* и Aa2 према агенцији *Moody's*. За ове хартије прати се и разлика у приносима у односу на државне хартије исте рочности. Током протекле године те разлике су биле незнатно мање него у 2013, што је последица даље позитивне перцепције тржишних учесника у погледу ризичности ових инструмената. Поред финансијских показатеља из биланса банака, праћени су и други показатељи кредитног ризика – петогодишњи *CDS* спред²⁵ за банку, *TED* спред²⁶ и *LIBOR-OIS* спред²⁷.

²⁵ *CDS* спред (*Credit Default Swap*) представља тржишни показатељ ризика, односно у њему је укалкулисана имплицитна вероватноћа банкрота издаваоца онако како је тржиште оцењује. *CDS* спред се често показује као бољи показатељ кредитне миграције него што би то били рејтинзи кредитних агенција, будући да реагује моментално и резултат је процена великог броја учесника на тржишту.

²⁶ *TED* спред представља разлику између каматних стопа на међубанкарске зајмове и краткорочни амерички државни дуг (*T-Bill*). Он је показатељ очекиваног кредитног ризика у економији, а користи се као мера финансијске снаге банака.

²⁷ *LIBOR-OIS* спред представља разлику између *OIS* (*Overnight Index Swap*) и *LIBOR* (*London InterBank Offered Rate*) стопе. Он је важна мера ризика и ликвидности на тржишту новца и многи га сматрају јаким показатељем потреса на тржишту новца.

Сви остали показатељи: варијабилност вишка приноса (*tracking error*), контролно тестирање *VaR* (*backtesting*) и кредитни лимити по страним банкама током 2014. били су у прописаним оквирима дефинисаним Стратешким смерницама за управљање девизним резервама Народне банке Србије.

Планови за 2015. годину

У току 2015. године планира се завршетак започетих активности на аутоматизацији процеса управљања девизним резервама, тј. спровођење пројекта „Управљање девизним резервама“. Овим пројектом је предвиђен развој напреднијег софтверског решења за управљање девизним резервама. Такође, елиминисала би се зависност од екстерне апликације, која се тренутно користи у једном делу процеса управљања девизним резервама, што ће допринети и смањењу оперативног ризика у пословању.

Ради даљег унапређења процеса управљања девизним резервама, у току 2015. године планира се увођење дериватних финансијских инструмената у портфељ девизних резерви Народне банке Србије, чиме би се допринело ефикаснијем и флексибилнијем управљању портфељом.

У плану је успостављање консолидованог рачуна трезора за девизна средства, чији је почетак функционисања, 28. септембар 2015. године, утврђен Одлуком о начину обављања послова између Народне банке Србије и Управе за трезор. Систем консолидованог рачуна трезора за девизна средства требало би да омогући ефикасно функционисање платног промета са иностранством ради благовременог извршавања свих обавеза Народне банке Србије и Републике Србије, уз стално унапређење сарадње с клијентима који, у складу са законом, имају отворене рачуне код Народне банке Србије.

III.2. Емисија новца и управљање токовима готовине

III.2.1. Издавање новчаница и готовог новца

Готов новац у оптицају

У Републици Србији је у току 2014. године у оптицају била серија новца издања Народне банке Србије од 2003. и даље – новчанице у апоенима од 10, 20, 50, 100, 200, 500, 1000, 2000 и 5000 динара и ковани новац у апоенима од 1, 2, 5, 10 и 20 динара.

У оптицају је на дан 31. децембра 2014. (изван трезора Народне банке Србије, благајни банака и Министарства финансија – Управе за трезор) било 130.468,4 млн динара готовог новца (новчанице и ковани новац), или за 6,6% више него на крају 2013. године.

Учешће новчаница у укупном стању готовог новца у оптицају износило је 98,68% (128.750,0 млн динара), а кованог новца 1,32% (1.718,4 млн динара). У односу на крај 2013. године, учешће новчаница у готовом новцу је мање за 0,05%.

У оптицају је било 230,4 млн комада новчаница, што је за 2,2 млн комада, или 1,0%, више него на крају 2013. године.

У структури новчаница по номиналном износу, учешће новчаница од 5000 динара било је 9,3%, или за 0,5 п.п. мање него у 2013. години. Учесће новчаница од 2000 динара је повећано у односу на претходну годину за 17,9 п.п., док је истовремено смањено учешће новчаница следећих апоена: од 1000 динара за 16,7 п.п., од 500 динара за 0,5 п.п., од 200 динара за 0,1 п.п. и од 100 динара за 0,1 п.п. Учесће новчаница апоена од 50, 20 и 10 динара остало је на истом нивоу као и претходне године.

У готовинском платном промету новчанице апоена од 500, 1000, 2000 и 5000 динара у номиналном износу су учествовале са 94,5%, што је незнатно повећање (0,2 п.п.) у односу на крај 2013. године, када је учешће ових апоена износило 94,3%. Међутим, приметни су ефекти супституције новчаница апоена од 1000 динара новчаницама апоена од 2000 динара.

У оптицају је било 570,2 млн комада кованог новца, што је за 62,1 млн комада, или 12,2%, више него на крају 2013. године.

У структури кованог новца, највеће је учешће апоена од 1 динара (47,7%), затим апоена од 2 динара (23,1%), апоена од 5 динара (22,3%), апоена од 10 динара (4,2%) и апоена од 20 динара (2,7%).

Табела III.2.1.1. Преглед апоенске структуре новчаница у оптицају

Врста апоена	31. децембар 2013.		31. децембар 2014.	
	У млн динара	У %	У млн динара	У %
5000 динара	11.833	9,8	12.015	9,3
2000 динара	14.644	12,2	38.750	30,1
1000 динара	78.383	65,2	62.422	48,5
500 динара	8.480	7,1	8.545	6,6
200 динара	3.046	2,5	3.045	2,4
100 динара	1.918	1,6	1.937	1,5
50 динара	950	0,8	982	0,8
20 динара	577	0,5	609	0,5
10 динара	394	0,3	445	0,3
Укупно:	120.225	100,0	128.750	100,0

Извор: НБС.

Израда новчаница и кованог новца

Ради задовољавања потреба готовинског платног промета и замене новчаница неподобних за оптицај, током 2014. је израђена додатна количина новчаница свих апоена (122,0 млн комада). Програм израде новчаница за 2014. годину реализован је у потпуности. Новчанице апоена од 50 и 1000 динара израђене су с делимично измењеним обележјима, па су у оквиру постојеће серије новчаница у оптицају идејно решење, дизајн, односно распоред и заступљеност Великог грба Републике Србије за те апоене уједначени, као што је то случај и са апоенима од 10, 20, 100 и 200 динара, чија су обележја делимично измењена у 2013. години, и са апоенима од 500 и 2000 динара, чија су обележја измењена у 2012. години.

Од планираних 130 млн комада кованог новца апоена од 1, 2, и 5 динара, по програму израде кованог новца за 2014. годину израђено је 36,9 млн комада (28,4%). Планирани програм израде кованог новца није могао бити у целости остварен јер испоручилац рондела за ковани новац није реализовао уговорну обавезу. Са испоручиоцем рондела је раскинут уговор, покренут је нови тендер за набавку преостале количине рондела, па ће израда преостале количине кованог новца по програму израде за 2014. годину бити реализована у 2015. години.

Експертиза готовог новца

У току 2014. године, у поступку експертизе новца примљеног под сумњом да су фалсификати откривен је 2.181 комад фалсификованих новчаница, што је за 49,2% мање него у претходној години, када су откривена 4.294 комада тих новчаница. Посматрано у номиналном износу, то смањење износи 58,2% (2.433.870,00 динара у 2014. у односу на 5.826.780,00 динара у 2013). Апоенска структура откривених фалсификованих новчаница готовог новца дата је у Табели III.2.1.2. У структури откривених фалсификата новчаница готовог новца доминантно учешће имају фалсификоване новчанице апоена од 1000, 500 и 2000 динара. Процентуално изражено, та три апоена заједно чине 89,5% откривених фалсификата готовог новца.

Табела III.2.1.2. Преглед фалсификованих новчаница готовог новца
(у комадима)

Врста апоена	5000	2000	1000	500	200	100	50	20	10	Укупно у 2014.
Комада	98	350	860	741	8	112	11	1	0	2.181
Учешће у %	4,49	16,05	39,43	33,98	0,37	5,14	0,50	0,05	0,00	100

Извор: НБС.

У структури откривених фалсификованих новчаница готовог новца највеће је учешће новчаница апоена од 1000 динара, затим апоена од 2000, апоена од 5000 и апоена од 500 динара (Табела III.2.1.3). Процентуално изражено, та четири апоена заједно чине 99,4% утврђених фалсификата готовог новца.

Табела III.2.1.3. Преглед фалсификованих новчаница готовог новца
(у хиљадама RSD)

Врста апоена	5000	2000	1000	500	200	100	50	20	10	Укупно у 2014.
Износ	490	700	860	370,5	1,6	11,2	0,55	0,02	0	2.433,87
Учешће у %	20,13	28,76	35,33	15,22	0,07	0,46	0,02	0,00	0,00	100

Извор: НБС.

Када ставимо у однос откривене фалсификоване новчанице готовог новца с готовим новцем у оптицају, видимо да је на 1 млн комада оригиналних новчаница у оптицају откривено свега 7,7 комада фалсификованих новчаница готовог новца, или номинално посматрано – на 1 млрд динара у оптицају откривено је свега 15.428,7 динара фалсификованог новца.

Анализа је показала да су откривени фалсификати израђени на комерцијалном папиру коришћењем инк-џет штампача, ласерских штампача или фотокопир апарата у боји новије генерације. Због примене такве технике израде (копирање), њихов квалитет је лош, због чега се квалификују као фалсификати лоше и осредње израде, осим једног типа фалсификата апоена 1000 динара, који је израђен на заштићеном папиру с кончићима који под ултравиолетним светлом флуоресцирају и који спада у фалсификате добре израде. Дакле, нема откривених фалсификата израђених штампарским техникама (дубока, висока и равна штампа), који у највећем броју случајева припадају категорији успешније израђених фалсификата и које је теже разликовати од оригинала (фалсификати добре израде, веома добре израде и опасни фалсификати).

Пригодни ковани новац

У 2014. години није се издавао златни и сребрни пригодни ковани новац, поводом догађаја од општег значаја за Републику Србију или догађаја од међународног значаја.

III.2.2. Управљање токовима готовине

У 2014. години банкама је исплаћено укупно 555,5 млн комада новчаница и кованог новца у номиналном износу од 421.335,8 млн динара. То је у односу на 2013. годину за 9,3% мања количина (око 57,0 млн комада), а за 2,5% мањи номинални износ новчаница и кованог новца (око 10.584,0 млн динара).

Путем уплата банака примљено је укупно 486,7 млн комада новчаница и кованог новца у номиналном износу од 411.822,1 млн динара. У односу на 2013. годину примљена је за 9,2% мања количина (око 49,4 млн комада), а за 1,7% мањи номинални износ новчаница и кованог новца (око 7.207,3 млн динара). Није било већих одступања номиналног износа уплата и исплата готовог новца у односу на 2013. годину, док се смањење количине уплата и исплата готовог новца у односу на 2013. годину може објаснити изменом апоенске структуре уплата и исплата новчаница апоена од 1000 и 2000 динара, у смислу повећања учешћа новчаница апоена од 2000 динара, тако да је исти номинални износ уплата и исплата задовољен мањом количином новчаница. Повећано је и учешће новчаница апоена од 10 и 20 динара, а смањено учешће апоена од 5000, 1000, 500, 200, 100 и 50 динара.

Код кованог новца, као и ранијих година, приметна је знатна неравнотежа између уплата и исплата како по количини, тако и по номиналном износу (уплаћено је свега 3,2 млн комада, у номиналном износу од 27,9 млн динара, а исплаћено 69,8 млн комада кованог новца свих апоена, у номиналном износу од 210,8 млн динара). Таква неравнотежа довела је до тога да се потребе готовинског платног промета за кованим новцем задовољавају додатном израдом кованог новца, што је био случај и ранијих година.

Обрада и уништај новца

У бројачницама Народне банке Србије обрађено је укупно 472,6 млн комада новчаница, у номиналном износу од 406.601,6 млн динара. Од тога, 84% новчаница издвојено је као подобно за оптицај (397,3 млн комада), а 16% као неподобно за оптицај (75,3 млн комада). У номиналном износу, то је 93%, или 376.799,1 млн динара, подобних и 7%, или 29.802,4 млн динара, неподобних за оптицај. Коефицијент обрта новца у оптицају (количина обрађених новчаница у односу на количину новчаница у оптицају) износио је 2,1.

Уништено је 77,5 млн комада новчаница неподобних за оптицај, у номиналном износу од 30.144,7 млн динара. Индекс обнове оптицаја (количина уништених новчаница у односу на количину новчаница у оптицају) износио је 33,6. Поред тога, уништено је укупно 2,3 млн комада макулатурних новчаница из производње свих апоена.

Уходан је процес обраде новчаница и кованог новца (уведен крајем 2008. године), који се сада обавља на три аутоматска система за сортирање, паковање и уништај новчаница *BPS 1040*, два аутоматска система за сортирање новчаница *BPS 216*, две машине за обраду новчаница *Numeron F*, као и на раније набављеним и адаптираним аутоматским системима за сортирање и уништај новчаница *ISS 300 P/PS*. У 2014. години предвиђена је и нова организација обраде новчаница, која ће се, поред обраде у филијалама у Београду и Новом Саду, обављати и у филијалама у Крагујевцу, Нишу и Ужицу.

Планови за 2015. годину

Ради реализације стратешких и оперативних циљева у вези са обезбеђењем адекватног обима, квалитета и апоенске структуре готовог новца у оптицају и ради попуњавања залиха у трезорима Народне банке Србије, планирано је да се у 2015. години изради додатна количина од укупно 138,0 млн комада новчаница и 193,1 млн комада кованог новца апоена од 1, 2 и 5 динара од челика пресвученог слојем бакра (93,1 млн комада кованог новца који из објективних разлога није израђен по програму израде за 2014. годину и 100 млн комада по програму израде кованог новца за 2015. годину).

Поред наведених количина и апоена кованог новца, у 2015. години је планирана и израда додатне количине кованог новца апоена од 10 и 20 динара на бази легуре *Cu70zn18Ni12*. Наиме, због немогућности да се прода око 82 тоне метала легуре *Cu70zn18Ni12* који је садржан у ваноптицајном, ненаплативом кованом новцу апоена 1, 2 и 5 динара издања Народне банке Југославије 2000–2002. године, тај метал ће се утрошити за израду 9 млн комада рондела за ковани новац апоена од 10 динара и 1 млн комада рондела за ковани новац апоена од 20 динара. За израду те количине рондела, поред наведене количине расположивог метала, биће неопходно набавити још 30% примарног метала (бакра, цинка и никла) ради освежења старог метала.

Од те количине рондела, у 2015. години ће се изградити 8,1 млн комада кованог новца апоена од 10 динара и 100.000 комада кованог новца апоена од 20 динара. Од преостале количине рондела (по 900.000 комада) предложено је да се сваке наредне године изради по 100.000 комада кованог новца апоена од 10 и 20 динара – првенствено да се сачини колекција/сет кованог новца за сваку годину ковања апоена од 1, 2, 5, 10 и 20 динара.

Ковани новац апоена од 1, 2, 5 динара биће израђен са ознаком године ковања „2015“ на лицу – аверсу, док остала обележја остају иста као на ранијим издањима тих апоена.

На апоенима кованог новца од 10 и 20 динара биће могуће дефинисати нова обележја ради обележавања неког културног, историјског, спортског, научног или другог догађаја који је од значаја за Републику Србију или је од општег значаја.

III.2.3. Активности филијала Народне банке Србије

Филијала у Београду

У 2014. години Филијала у Београду је, у складу с пословним процесима из области управљања токовима готовине и другим вредностима, обављала послове пријема и предаје готовог новца, ефективног страног новца и јединствених меничних бланкета банкама, послове пријема ефективног страног новца од државних органа, послове продаје пригодног кованог новца и послове са оставама.

У поређењу с претходном годином, укупне уплате готовог новца од банака (3.787 трансакција у износу 199,2 млрд динара) и укупне исплате банкама (4.422 трансакције у износу 259,0 млрд динара) биле су у незнатном паду. Такође, и уплате ефективног страног новца од банака су биле ниже за 7,6% у односу на 2013. годину, док су исплате биле више за 41,7 %. Од државних органа је примљено укупно 2,4 млн евра, што је незнатно мање него у прошлој години.

Филијала у Београду обрађује највећи део готовог новца (448,4 млн комада новчаница, или 412,0 млрд динара), као и сав ефективни страни новац (6,4 млн комада новчаница, или 448,0 млрд евра) примљен од банака на територији Републике Србије.

Учешће неподобних новчаница, које су у поступку обраде поништене и уништене (14,4%), непромењено је у односу на претходну годину. Њихова укупна вредност је 25,4 млрд динара, или 62,0 млн комада новчаница.

Табела III.2.3.1. Послови управљања токовима готовине и послови са ефективним страним новцем – Филијала у Београду

(у RSD, уколико другачије није наведено)

Врста обављеног посла	Остварени промет		Укупан промет у 2014.	Индекс 2014/2013.
	У 2013.	У 2014.		
Уплате готовог новца банака	209.677.717.678	199.174.069.623	199.174.069.623	95,0
Исплате готовог новца банкама	261.788.830.690	259.020.915.575	259.020.915.575	98,9
Уплате ЕСН од банака	48.565.692*	44.882.061*	5.428.857.799**	92,4
Уплате ЕСН од државних органа	2.511.821*	2.391.214*	289.237.180**	95,2
Исплате ЕСН банкама	166.768.732*	236.364.259*	28.590.218.949**	141,7
УКУПНО			492.503.299.126	

* У еврима.

** У динарској противвредности обрачунатој по средњем курсу за ефективни страни новац на дан 31.12. 2014.

Извор: НБС.

У 2014. години је обрађено ефективног страног новца у номиналном износу готово истом као у претходној години, док је број комада новчаница за 16% мањи.

На експертизу под сумњом на фалсификат послата су 4.552 комада новчаница готовог новца и 262 комада новчаница ефективног страног новца.

Поред тога, Филијала је банкама комисионарима предала меничне бланкете у износу 101,5 млн динара, у два наврата је извршила продају пригодног кованог новца у износу 3.000,00 динара, а примила је 21 и издала 24 оставе (стање остава на дан 31. децембра 2014. године је износило 242).

Табела III.2.3.2. Послови обраде готовог новца и ефективног страног новца – Филијала у Београду

(у RSD, уколико другачије није наведено)

Врста обављеног посла	Обрађено		Укупно у 2014.	Индекс 2014/2013.
	У 2013.	У 2014.		
Обрада готовог новца				
- номинална вредност	441.992.799.902	411.727.321.563	411.727.321.563	93,1
- број комада	535.676.899	448.423.320	448.423.320	83,7
Обрада ЕСН				
- номинална вредност	472.859.653*	447.998.105*	54.189.089.184**	94,7
- број комада	7.564.500	6.353.468	6.353.468	84,0
УКУПНО				
- номинална вредност			465.916.410.747	
- број комада			454.776.788	
* У еврима.				
** У динарској противвредности обрачунатој по средњем курсу за ефективни страни новац на дан 31. 12. 2014.				
Извор: НБС.				

С обзиром на то да располаже електронском базом података која садржи копије извода и налога с рачуна републичких органа, правних лица и радњи, Филијала у Београду је у току 2014. обрадила 109 захтева за издавање извода – налога за плаћање и извештаја о променама на рачунима (које је до 31. децембра 2002. године водила Народна банка Југославије – Завод за обрачун и плаћања), а издала је и 47 обавештења о плаћању на име пронађених података.

Филијала у Новом Саду

Пословање Филијале у Новом Саду у 2014. години односило се на извршавање трезорских и благајничких послова који су проистекли из послова управљања токовима готовине, као и на едукацију корисника финансијских услуга о финансијским производима и услугама институција чије пословање надзире Народна банка Србије.

У 2014. години у Филијали у Новом Саду су остварене 3.452 трансакције уплата и исплата готовог новца с банкама и Управом за трезор и 486 трансакција уплата и исплата ефективног страног новца с банкама, царинским, судским и другим државним органима, у укупној вредности од 93.112,1 млн динара. Сав ефективни страни новац примљен од царинских,

судских и других државних органа обрађен је приликом пријема на благајнама Филијале. У посматраном периоду, у Филијали је у оквиру трезорског пословања евидентирана и предаја једне оставе.

Табела III.2.3.3. Послови управљања токовима готовине и послови са ефективним страним новцем – Филијала у Новом Саду
(у RSD, уколико другачије није наведено)

Врста обављеног посла	Остварени промет		Укупан промет у 2014.	Индекс 2014/2013.
	У 2013.	У 2014.		
Уплате готовог новца банака	59.980.576.500	56.798.610.000	56.798.610.000	94,7
Исплате готовог новца банака	38.761.035.000	32.374.846.000	32.374.846.000	83,5
Уплате ЕСН од банака	82.213.681*	9.610.261*	1.162.457.171**	11,7
Уплате ЕСН од државних органа	2.479.343*	3.013.360*	364.496.026**	121,5
Исплате ЕСН банака	9.766.682*	19.938.302*	2.411.737.010**	204,1
УКУПНО			93.112.146.207	
*У еврима. **У динарској противвредности обрачунатој по средњем курсу на дан 31. 12. 2014. Извор: НБС.				

Поред наведених послова, Филијала је извршила предају 428.000 меничних бланкета, у номиналном износу од 21,4 млн динара, банкама комисионарима. Такође, у 13 трансакција физичким и правним лицима продато је 74 паковања пригодног кованог новца и вакуумираних паковања кованог новца издања Народне банке Југославије и Народне банке Србије у укупном износу од 318.000 динара. На благајнама Филијале примљено је 211 комада новчаница готовог и ефективног страног новца под сумњом да су фалсификат, обојене или да не испуњавају услов за замену. Све те новчанице су прослеђене на даљу експертизу.

Предмет обраде готовог новца током 2014. био је новац примљен од банака и Управе за трезор на благајнама Филијале у Новом Саду, али и новац који је уплаћен на благајнама других филијала у систему Народне банке Србије. Укупно је обрађено 82.293,8 млн динара, или 108,3 млн комада новчаница. У поступку обраде извршен је поништај 13,1 млн комада новчаница готовог новца, у укупном износу од 4.062,9 млн динара, и издвојено 49 комада новчаница које су послате на даљу експертизу. У поступку обраде издвојена су 3.322 комада ваноптицајног кованог новца и 114 комада ваноптицајних новчаница којима је истекао рок замене.

У току 2014. године, Филијала у Новом Саду је обрадила 56 захтева који се односе на издавање преписа извештаја о променама на рачунима републичких органа, правних лица и радњи.

Филијала у Нишу

У 2014. години Филијала у Нишу је у пословима управљања токовима готовине, кроз пријем и предају готовог и ефективног страног новца комитентима (банке, државни органи), остварила пословање у укупној вредности од 126,3 млрд динара.

Табела III.2.3.4. Послови управљања токовима готовине и послови са ефективним страним новцем – Филијала у Нишу
(у RSD, уколико другачије није наведено)

Врста обављеног посла	Остварени промет		Укупан промет у 2014.	Индекс 2014/2013.
	У 2013.	У 2014.		
Уплате готовог новца	64.630.268.000	62.536.963.000	62.536.963.000	96,8
Исплате готовог новца	66.947.218.000	60.327.929.000	60.327.929.000	90,1
Уплате ЕЧН од банака	87.235.415*	12.709.608*	1.537.332.577**	14,6
Уплате ЕЧН од државних органа	2.960.035*	2.624.834*	317.495.458**	88,68
Исплате ЕЧН банкама	12.958.649*	13.251.255*	1.602.849.278**	102,2
УКУПНО			126.322.569.313	
* У еврима. ** У динарској противвредности обрачунатој по средњем курсу ефективног страног новца на дан 31. 12. 2014. Извор: НБС.				

Поред наведених послова, Филијала је извршила предају 290.000 меничних бланкета, у номиналном износу од 14,5 млн динара, банкама комисионарима.

У вези с налозима из извештаја о стању и променама на рачунима републичких органа, правних лица и радњи (које је до 31. децембра 2002. године водила Народна банка Југославије – Завод за обрачун и плаћања), Филијала у Нишу је у току 2014. године обрадила 11 захтева који се односе на издавање преписа извештаја о променама на рачунима републичких органа, правних лица и радњи.

Филијала у Крагујевцу

У 2014. години Филијала у Крагујевцу је у пословима управљања токовима готовине, кроз пријем и предају готовог и ефективног страног новца комитентима (банке, државни органи) и откуп и продају ефективног страног новца од физичких лица, остварила пословање у укупној вредности од 105.226 млн динара.

Табела III.2.3.5. Послови управљања токовима готовине и послови са ефективним страним новцем – Филијала у Крагујевцу
(у RSD, уколико другачије није наведено)

Врста обављеног посла	Остварени промет		Укупан промет у 2014.	Индекс 2014/2013.
	У 2013.	У 2014.		
Уплате готовог новца	55.757.499.000	54.498.049.500	54.498.049.500	97,74
Исплате готовог новца	37.992.743.000	41.491.461.000	41.491.461.000	109,21
Уплате ЕСН од банака	96.284.599*	33.425.970*	4.043.148.507	34,72
Исплате ЕСН банкама	26.901.709*	42.439.651*	5.133.428.037	157,76
Уплате ЕСН од државних органа	270.152*	95.244*	11.520.552	35,26
Откуп ЕСН од физичких лица	286.847*	228.534*	26.766.430	79,67
Продаја ЕСН физичким лицима	370.965*	192.952*	22.575.246	52,01
УКУПНО			105.226.949.272	
* У еврима. Извор: НБС.				

Поред наведених послова, Филијала је извршила предају 229.000 меничних бланкета, у номиналном износу од 11,45 млн динара, банкама комисионарима. Такође, продавала је пригодни ковани новац.

Филијала у Крагујевцу је у 2014. године обрадила 18 захтева за издавање преписа налога и извештаја о променама на рачунима (које је до 31. децембра 2002. године водила Народна банка Југославије – Завод за обрачун и плаћање). Од тога, 13 захтева поднела су физичка лица, а пет правна лица.

Филијала у Ужицу

У 2014. години Филијала у Ужицу је у пословима управљања токовима готовине учествовала кроз пријем и предају готовог и ефективног страног новца банкама. Обављала је и послове пријема ефективног страног новца од државних органа, предаје јединствених меничних бланкета банкама, пријема новчаница готовог новца и ефективног страног новца под сумњом да су фалсификат, као и продају нумизматичког новца.

У 2014. години банке су на шалтерима Филијале уплатиле готовог новца у износу од 38.540,1 млн динара и поднеле захтев за исплату готовог новца у износу од 27.882,9 млн динара. Уплате и исплате готовог новца повећане су у односу на 2013. годину. Истовремено, уплате ефективног страног новца банака су мање, док су исплате двоструко веће. Филијала је од државних органа примила 19.000 евра, што је знатно мање него у 2013. години.

Банкама комисионарима је предато 211.000 меничних бланкета у износу од 10,5 млн динара, што је 12,2% више него у 2013. години. У 2014. години је продато 16 комада нумизматичког новца, у вредности од 23,5 хиљада динара, што је у односу на 2013. годину приближно иста вредност. У 2014. години од банака је примљено 125 новчаница готовог новца под сумњом да су фалсификат, као и 11 новчаница ефективног страног новца по истом основу, што је незнатно више него у 2013. години.

Табела III.2.3.6. Послови управљања токовима готовине и послови са ефективним страним новцем – Филијала у Ужицу
(у RSD, уколико другачије није наведено)

Врста обављеног посла	Остварени промет		Укупан промет у 2014.	Индекс 2014/2013.
	У 2013.	У 2014.		
Уплате готовог новца банака	28.618.915.000	38.540.158.500	38.540.158.500	134,7
Исплате готовог новца банкама	26.077.330.000	27.882.915.000	27.882.915.000	106,9
Уплате ЕСН од банака	15.921.499*	1.404.113*	169.839.121**	8,8
Уплате ЕСН од државних органа	385.531*	19.000*	2.298.208**	4,9
Исплате ЕСН банкама	5.458.288*	11.955.310*	1.446.093.974**	219,0
УКУПНО			68.041.304.803	
*У еврима. **У динарској противвредности обрачунатој по средњем курсу на дан 31. 12. 2014. Извор: НБС.				

Филијала у Ужицу је у току 2014. године обрадила девет захтева који се односе на издавање преписа налога и извештаја о променама на рачунима (које је до 31. децембра 2002. године водила Народна банка Југославије – Завод за обрачун и плаћања).

Планови за 2015. годину

У трезорском и благајничком пословању планирају се даља техничко-технолошка унапређења у области рада с готовином и ефективним страним новцем.

У делу управљања токовима готовине планира се почетак машинске прераде новца и исплате аконтација за службена путовања запослених у државним органима и организацијама.

III.3. Платни систем

III.3.1. Активности у области платног система

Народна банка Србије као оператор платног система

Народна банка Србије је од 2003. године оператор два платна система за процесирање плаћања у динарима у земљи – *RTGS (Real Time Gross Settlement)* система и клиринг система, а од јуна 2007, односно фебруара 2008. оператор је и система међубанкарског и међународног клиринга плаћања у девизама. У *RTGS* систему и клиринг систему почетком године била су 34 учесника – 30 банака, Министарство финансија – Управа за трезор, Централни регистар, депо и клиринг хартија од вредности, Удружење банака Србије и Народна банка Србије. У току године једна банка је изгубила дозволу за рад, тако да су до краја године у систему била 33 учесника, од којих су 29 банке. У систему међубанкарског и међународног клиринга плаћања у девизама број учесника се са 22 смањило на 21, и то: 15 банака из Републике Србије, Народна банка Србије и пет банака из Босне и Херцеговине.

Посредством *RTGS* система и клиринг система у 2014. је реализовано укупно 183,2 млн плаћања. У укупном броју плаћања, *RTGS* плаћања су учествовала са 72,0%, а клиринг плаћања са 28,0%. Укупан број плаћања мањи је за 5,8% у односу на 2013. годину.

Када је реч о вредности промета, укупна вредност плаћања реализованих у *RTGS* систему и клиринг систему износила је 45.320,9 млрд динара, што је за 20,6% мање него у 2013. години. У укупној вредности промета учешће промета реализованог у клиринг систему износило је 0,9%.

Расположивост *RTGS* система и клиринг система у 2014. години је износила 99,96%.

RTGS систем

RTGS систем је систем за поравнање међубанкарских и хитних плаћања у реалном времену по бруто принципу. Посредством *RTGS* система у 2014. години реализовано је укупно 131,3 млн плаћања, укупне вредности 44.917,4 млрд динара. Највећа месечна вредност промета остварена је у јануару – 4.641,5 млрд динара.

Табела III.3.1.1. **Вредност промета и број плаћања у *RTGS* систему**
(промет у млрд RSD, број плаћања у млн)

2014.	Број радних дана	Број плаћања	Вредност промета	Дневни просек промета
Јануар	20	9,9	4.641,5	232,1
Фебруар	19	11,2	3.666,9	193,0
Март	21	10,8	3.606,6	171,7
Април	20	10,8	4.509,0	225,4
Мај	20	10,4	4.061,8	203,1
Јун	21	11,0	4.549,5	216,6
Јул	23	11,1	3.882,0	168,8
Август	21	10,2	2.988,2	142,3
Септембар	22	10,9	3.288,5	149,5
Октобар	23	11,4	3.332,2	144,9
Новембар	19	10,7	2.958,6	155,7
Децембар	23	13,0	3.432,6	149,2
Укупно	252	131,3	44.917,4	
			Месечни просек:	Дневни просек:
			3.743,1	178,2
Извор: НБС.				

Клиринг систем

Клиринг систем је систем за размену и обраду појединачних налога за плаћање или група налога за плаћање учесника у платном систему, који се реализују по принципу мултилатералног нето обрачуна.

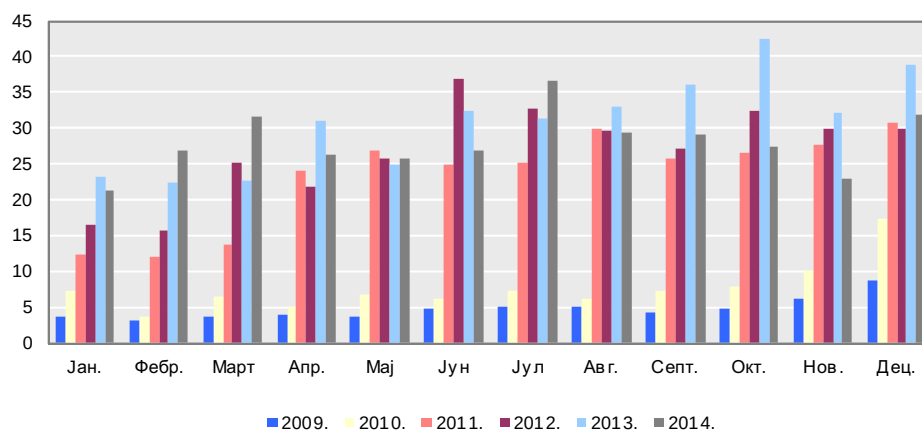
У 2014. години у клиринг систему је реализовано 51,9 млн плаћања, укупне вредности 403,5 млрд динара. Највећа месечна вредност промета у клиринг систему остварена је у децембру – 37,5 млрд динара.

Табела III.3.1.2. Вредност промета и број плаћања у клиринг систему (промет у млрд RSD, број плаћања у млн)				
2014.	Број радних дана	Број плаћања	Вредност промета	Дневни просек промета
Јануар	20	4,0	31,1	1,6
Фебруар	19	4,4	31,2	1,6
Март	21	4,5	34,5	1,6
Април	20	4,4	34,5	1,7
Мај	20	4,3	31,9	1,6
Јун	21	4,5	33,2	1,6
Јул	23	4,4	35,6	1,5
Август	21	4,2	32,2	1,5
Септембар	22	4,3	34,2	1,6
Октобар	23	4,4	36,2	1,6
Новембар	19	4,1	31,3	1,6
Децембар	23	4,5	37,5	1,6
Укупно	252	51,9	403,5	
			Месечни просек: 33,6	Дневни просек: 1,6
Извор: НБС.				

Систем међубанкарског и међународног клиринга плаћања у девизама

Систем међубанкарског и међународног клиринга плаћања у девизама трећи је платни систем чији је оператор Народна банка Србије. Процесира плаћања између банака у Србији у еврима, као и плаћања с банкама из Босне и Херцеговине. Ради ефикаснијег, бржег и јефтинијег платног промета за становништво и привреду, Народна банка Србије је у септембру 2007. године с централним банкама Босне и Херцеговине и Црне Горе потписала Споразум о клирингу међународних плаћања. Трансакције плаћања између банака у Србији и банака у Босни и Херцеговини обављају се од фебруара 2008. године, и то по принципу мултилатералног нето обрачуна.

У току 2014. године у овом систему је реализовано 45.387 плаћања, чија је укупна вредност 335,9 млн евра. Број плаћања већи је за 6,0% у односу на 2013. годину, док је вредност плаћања нижа за 9,3%.

Графикон III.3.1.1. Вредност промета у међународном клирингу
(у млн EUR)

Извор: НБС.

Нормативна активност

Закон о платним услугама

Убрзани технолошки развој, појава иновативних платних услуга које се пружају путем телекомуникационих, дигиталних или информационо-технолошких уређаја и општа тенденција сталног унапређења ефикасности, једноставности, доступности и свих других карактеристика тих услуга у протеклој деценији резултирали су појавом нових учесника на тржишту услуга плаћања, на једној страни, и увећаном потребом да се пружи свеобухватна и ефикасна заштита корисницима тих услуга, на другој страни. Ако се има у виду најбоља светска пракса, правни оквир за пружање платних услуга, који је установљен Законом о платном промету, више не представља одговарајућу основу за развој тржишта платних услуга у нашој земљи, као ни подстицај реалној економији, због чега је на предлог Народне банке Србије 18. децембра 2014. Народна скупштина усвојила Закон о платним услугама, заједно са изменама и допунама релевантних пратећих закона који су неопходни за његову примену. Наведеним законом, који ће почети да се примењује 1. октобра 2015, омогућава се:

- пружање платних услуга у земљи и са иностранством и стварање реалне претпоставке за даљу модернизацију и прилагођавање националног платног система моделима и правилима који се примењују у Европској унији;
- већа заштита корисника платних услуга, а нарочито физичких лица;
- поуздано, сигурно и транспарентно пословање пружалаца платних услуга;
- стварање услова за повећање конкуренције на тржишту платних услуга увођењем нових пружалаца платних услуга – платних институција и институција електронског новца, што би непосредно требало да се одрази на квалитет, цену и разноврсност понуде тих услуга корисницима;
- пословање тзв. хибридних платних институција, тј. привредних друштава која ће се, поред пружања платних услуга, моћи бавити, или се већ баве, и другим привредним делатностима;

- увођење института електронског новца и уређење његовог издавања;
- стварање предуслова за иновације на тржишту платних услуга и употреба најсавременијих платних инструмената;
- успостављање свеобухватног правног оквира за пословање и надзор над платним системима;
- смањење системског ризика;
- успостављање јединственог надзора Народне банке Србије над пословањем учесника на тржишту платних услуга, укључујући и надзор над Јавним предузећем „Пошта Србије“ у делу пружања платних услуга и издавања електронског новца;
- увођење јединственог регистра рачуна и за физичка лица.

Имајући у виду значај послова којима ће се бавити нови субјекти на тржишту платних услуга, Законом о платним услугама установљен је правни режим с детаљним правилима лиценцирања и пруденцијалног надзора који ће се примењивати на пословање платних институција и институција електронског новца.

Увођењем електронског новца и стварањем законског основа за оснивање и пословање и домаћих институција електронског новца, као конкуренције банкама код пружања платних услуга на интернету, створене су правне претпоставке за унапређење електронске трговине и електронског пословања у земљи и са иностранством.

Доношењем Закона о платним услугама регулаторни оквир у Републици Србији који уређује материју платног система усклађује се с релевантним прописима Европске уније, а Народна банка Србије донеће прописе за спровођење овог закона најкасније у року од шест месеци од дана његовог ступања на снагу.

Надгледање платног система

Платни системи представљају важну инфраструктуру финансијског тржишта и њихово функционисање је важно за сигурно и правовремено извршавање платних трансакција које произлазе из економских активности различитих субјеката. Надгледање платног система представља функцију Народне банке Србије, у оквиру које се промовишу циљеви сигурности и ефикасности платних система, што доприноси очувању и јачању стабилности финансијског система.

Како би се унапредио постојећи правни оквир за платне системе, као и функција надгледања, одредбама Нацрта закона о платним услугама уређују се значајни аспекти функционисања платног система – послови у овом систему, ко може бити оператор и учесник у платном систему, шта правила рада овог система треба да садрже и др. Утврђују се и правила за успостављање платних система, као и захтеви који ће унапредити њихов стабилан и сигуран рад, што ће се доследно примењивати и на платне системе чији је оператор Народна банка Србије. Одредбама наведеног закона обезбеђује се и заштита битних платних система, будући да они представљају системе значајне за стабилност финансијског система. Поремећаји у њиховом раду могу изазвати озбиљне поремећаје у финансијском систему. Посебна правила која су прописана за битне платне системе у великој мери умањују правни и системски ризик при извршавању трансакција у овим системима.

Током израде радних верзија подзаконских аката којима се ближе уређује рад платних система, Народна банка Србије је наставила с већ започетим активностима на примени нових Принципа за функционисање системски важних инфраструктура финансијског тржишта²⁸ у делу који се односи на платне системе. Наведени принципи су детаљно сагледани и примењују се кроз захтеве утврђене подзаконским актима, при чему се у обзир узимају карактеристике националног тржишта и потреба да се на одговарајући начин издвоје битни платни системи. Применом међународних принципа Народна банка Србије има за циљ да ојача функцију надзора над платним системима, која ће се заснивати на провери испуњености прописаних захтева, нарочито у погледу ефикасног управљања ризицима у тим системима, као и на доследној примени стандарда у раду упоредивих платних система.

Ради повећања транспарентности обављања функције надгледања, Народна банка Србије је у 2014. години објавила на свом веб-сајту Извештај о надгледању платног система за 2013. годину како би јавност упознала с делокругом, активностима и принципима којима се руководи у обављању ове функције, као и са извршеном проценом усклађености системски важног RTGS система Народне банке Србије с међународним принципима који су били у примени у периоду вршења те процене.

Контрола, овера пријема и наплате овлашћења

Народна банка Србије, у складу с прописима, спроводи поступак контроле, овере пријема и наплате овлашћења директног задужења по којима су банке дужници и наплату меница по којима су банке дужници, односно авалисти. У 2014. години контролисано је и оверено 2.147 овлашћења директног задужења.

Унапређење процеса управљања оперативним ризиком и обезбеђење континуитета пословања

Ради даљег унапређења континуитета пословања у 2014. години, 17 дана продукционог рада обављено је с резервне локације. Такође, извршено је шест тестирања резервних локација учесника.

На пољу безбедности унапређени су процеси у вези са издавањем и праћењем активности дигиталних сертификата у раду система, а у складу с најбољом праксом у тој области.

Планови за 2015. годину

У 2015. години планирана је израда подзаконских аката неопходних за примену Закона о платним услугама.

Поред тога, активности Народне банке Србије биће усмерене и на одржавање сигурности и стабилности платних система надгледањем њиховог рада, одржавањем високог степена расположивости платних система чији је оператор Народна банка Србије, даљим унапређењем процеса управљања оперативним ризиком и континуитетом пословања.

²⁸ Principles for financial market infrastructures (CPSS-IOSCO Principles), BIS CPSS, April, 2012.

III.3.2. Принудна наплата

Послови принудне наплате обављају се у Народној банци Србије на основу члана 57. Закона о платном промету од 2003. године.

У 2014. години је од организационих јединица пореских управа, царине, судова, приватних извршитеља и осталих надлежних органа примљено, исконтролисано и у принудној наплати евидентирано укупно 311.411 решења. У односу на претходну годину, број примљених решења је повећан за 4,8%. Уједно је доносиоцима враћено укупно 21.674 решења због неисправности. Од укупног броја примљених решења, на дужнике код којих се принудна наплата не спроводи електронски (синдикати, скупштине станара и остали који имају исте матичне бројеве) односи се 498 решења.

Половину основа за принудну наплату (49,4%) чине решења примљена од привредних, основних и прекршајних судова и приватних извршитеља. Посматрано према врсти примљених судских решења, уочен је знатан број примљених решења о одлагању извршења решења и обустави извршења (укупно њих 11.479). Велики број решења, укупно њих 65.026, о привременим мерама за обезбеђење наплате пореских потраживања забраном пореском обвезнику да новчане обавезе према трећим лицима измирује асигнацијом, цесијом, компензацијом и на други начин примљен је од организационих јединица републичких пореских управа и пореских јединица локалне самоуправе. У већини случајева та решења су била сувишна, будући да их Пореска управа доноси истовремено с решењем о наплати пореза и да је та мера већ евидентирана. На ту околност је Пореској управи више пута указивано, али број решења не само да се није смањио већ се из године у годину повећавао (за 42% више него прошле године).

Народна банка Србије поступа и по решењима судова о отварању, обустави и закључењу стечајног поступка над дужницима. У 2014. је примила 213 решења о отварању, 223 решења о закључењу поступка стечаја, 20 решења о обустави поступка стечаја и 36 решења о обустави стечајног поступка због продаје стечајног дужника. Поред тога, примила је 140 решења о отварању претходног стечајног поступка с мерама обезбеђења (повећање 94,0%), као и 80 решења о усвајању унапред припремљеног плана реорганизације.

С обзиром на то да се основа принудне наплате и налога за принудну наплату на терет дужника – клијента банака спроводи разменом електронских порука с банкама и Управом за трезор, у 2014. години су размењене укупно 8.314.634 електронске поруке.

На захтев странака издато је укупно 23.527 потврда о броју дана великвидности, укупном износу блокаде и редоследу одређеног налога у евиденцији неизвршених основа и налога блокираног дужника у принудној наплати, као и других података из базе података који се наплаћују по тарифи Народне банке Србије. Поред тога, издат је велики број потврда и података по захтеву надлежних државних органа и организација без наплате накнаде. Такође, одговорено је на велики број упита и захтева странака упућених писмено или преко кол-центра (укупно 32.903).

Странкама је омогућено да преко веб-сајта Народне банке Србије добију одређене податке упитом у регистар блокираних дужника, регистар примљених неизвршених решења у принудној наплати и регистар меница и овлашћења.

У складу с прописима, о решењима која су извршена у целости, као и о решењима која нису извршена у року од 15 дана од дана пријема у принудној наплати, доносиоци решења – привредни и основни судови и извршитељи – свакодневно се обавештавају достављањем обавештења (251 обавештење). И поред редовног извештавања, велики је број појединачних захтева судова за достављање извештаја о спроведеној принудној наплати по решењима која су донели, а за која им је већ достављено обавештење да су у целости извршена. С тим у вези, инициран је и одржан већи број састанака с председницима судова.

Сагласно одредбама Закона о привредним друштвима, Народна банка Србије је у 2014. Агенцији за привредне регистре доставила 2.334 захтева за брисање из регистра предузетника који су блокирани дуже од две године.

Инициран је и одржан већи број састанака с Пореском управом и судовима ради решавања конкретних проблема поступања принудне наплате по њиховим налозима, као и разматрања могућности електронског повезивања и размене података. Ради ажурирања података о дужницима у принудној наплати, са Агенцијом за привредне регистре постигнут је споразум у вези с разменом података.

Од септембра 2014. године регистар ималаца рачуна који се води код Народне банке Србије у надлежности је Принудне наплате, с обзиром на то да податке из регистра користи у обављању својих послова. Она успоставља контакте с другим надлежним регистарским органима ради добијања, повезивања и ажурирања података о привредним субјектима за чију регистрацију су они надлежни.

Посматрано у целини, сви планирани послови и задаци извршени су у потпуности и благовремено, а број рекламација и захтева странака за накнадну проверу података у бази принудне наплате сведен је на минимум.

Планови за 2015. годину

Започети послови у вези са успостављањем контаката с надлежним регистарским органима (надлежна министарства, судови, коморе и др.) биће настављени и у наредној години. Такође, наставиће се активности на нормативној регулативи послова принудне наплате, као и активности на даљем и свеобухватном електронском повезивању и размени података с доносиоцима решења, пре свега судовима и пореским управама, што су уједно дефинисани стратешки циљеви принудне наплате за наредни период.

III.3.3. Платне картице

У оквиру функције управљања системом националне платне картице и утврђивања стратегије развоја *DinaCard* система, Народна банка Србије утврђује стандарде, процедуре и документацију ради регулисања међусобних односа учесника у *DinaCard* систему, сарађује с банкама члановима *DinaCard* система на унапређењу пословања и развоју нових производа и сервиса, прати рад овог система са аспекта сигурности свих учесника, дефинише техничке стандарде и процедуре у *DinaCard* систему, управља и надгледа рад централног свича за ауторизацију трансакција у *DinaCard* систему и система за клиринг трансакција у *DinaCard* систему, пружа подршку банкама и процесорима у *DinaCard* систему и обавља друге оперативне послове у вези с

пословањем овог система. Поред тога, учествује у анализи и изради прописа из области платних картица, сарађује са системима платних картица и другим релевантним институцијама и организацијама у земљи и иностранству ради праћења међународних прописа и иновација из домена пословања картичних система и обавља послове сетлмента за промет по платним картицама у *DinaCard*, *Visa* и *MasterCard* системима.

DinaCard систем основан је 2003. године као резултат сарадње Народне банке Србије и банака. Од почетка рада до краја 2014. године, у *DinaCard* систему остварено је близу 274 млн трансакција и више од 820 млрд динара промета. У 2014. години број трансакција у систему износио је 38 млн, а остварени промет 120 млрд динара. Од тога, 67,0% трансакција и 32,0% промета остварено је на продајним местима (плаћање робе и услуга), док преостали део представљају трансакције подизања готовине. Доминантна је употреба дебитних платних картица, којима је у протеклој години остварено преко 95,0% трансакција и промета. На крају 2014. године на тржишту постоји 2,2 млн издатих *DinaCard* платних картица.

Основне активности у 2014. години

Основне активности Народне банке Србије у области управљања системом националне платне картице биле су:

- свичинг, клиринг и сетлмент по основу трансакција у *DinaCard* систему, као и сетлмент по основу трансакција насталих у Србији у *Visa* и *MasterCard* системима платних картица;
- сарадња с пословним банкама и подршка приликом увођења нових производа у *DinaCard* систем;
- сертификационо тестирање и укључивање нових учесника у *DinaCard* систем;
- рад на пројекту миграције *DinaCard* платних картица с магнетном траком на платне картице са чипом;
- примена нових софтверских решења у пословним процесима *DinaCard* клиринга и *Visa*, *MasterCard* и *DinaCard* сетлмента ради унапређења ефикасности обављања пословних процеса и праћења стандарда за сигурност и заштиту пословања;
- рад на развоју могућности плаћања без присуства картице у *DinaCard* систему, првенствено дефинисањем лакшег и ефикаснијег начина регистрације овог начина плаћања;
- сарадња са Управом за дигиталну агенду како би се омогућило плаћање *DinaCard* картицом на Порталу еУправе;
- праћење европских токова у домену пословања картичних система – присуство на скуповима *European Switches Forum*, где се прате трендови у европским земљама у домену пословања националних картичних система, утицај регулативе на пословање платних картица и увођење нових сервиса и производа и учешће у раду Берлин групе, међународног удружења које је усресређено на развој техничких стандарда за процесирање трансакција платним картицама.

Планови за 2015. годину

У 2015. активности ће бити усмерене на:

- наставак рада на увођењу чип технологије у *DinaCard* систем. Током 2015. године наставиће се сарадња с банкама и процесорима на сертификацији, као и активности у вези с прихватањем и издавањем *DinaCard* картица са чипом;
- наставак сарадње с картичним системом *Discover Financial Services* на пољу активирања прихватања *DinaCard* картица на интернету;
- развој алтернативних канала плаћања – плаћања путем мобилног телефона и интернета; рад на унапређењу начина регистрације корисника и увођењу нових сервиса плаћања;
- интензивирање сарадње са Управом за дигиталну агенду у области плаћања *DinaCard* картицом на Порталу еУправе;
- развој нових производа и унапређење постојећих сервиса у *DinaCard* систему с циљем одржавања постојеће позиције на тржишту и повећања броја остварених трансакција;
- усклађивање оперативних правила *DinaCard* система с новим Законом о платним услугама;
- анализа могућности прихватања одредаба прописа Европске комисије у домену платних картица у домаће прописе из ове области.

III.4. Остале активности

III.4.1. Економска истраживања и статистика

Економска истраживања

Народна банка Србије је током 2014. године спровела бројна економска истраживања која су обезбеђивала аналитичку подршку у доношењу одлука Извршног одбора и Савета Народне банке Србије. Такође, доприносила су бољој комуникацији с тржиштима и стручном и широм јавношћу. Истраживачке активности Народне банке Србије биле су усмерене на кључна питања централног банкарства, а пре свега на монетарну и финансијску стабилност, монетарну политику и девизни курс, финансијска тржишта и инфраструктуру, повезаност финансијског и реалног сектора, фискална питања, утицај међународног окружења, као и макроекономске моделе и пројекције.

Анализа макроекономских кретања и израда показатеља инфлације, месечне пројекције инфлације, као и анализа главних фактора одступања остварења од краткорочне пројекције инфлације, вршени су на месечном нивоу. Средњорочне пројекције инфлације су израђиване у тромесечној динамици и представљане члановима Извршног одбора, уз анализу главних ризика остварења циљане инфлације и утицаја на монетарну политику. На основу резултата анализа, члановима Извршног одбора су представљане оцене ефеката мера монетарне политике. Ради ефикасне комуникације с јавношћу, пројекције инфлације и анализе макроекономских кретања објављиване су тромесечно, у Извештају о инфлацији. На сајту Народне банке Србије вршен је и пренос уживо прес-конференција поводом Извештаја о

инфлацији како би се јавност упознала са основним разлозима доношења конкретних одлука Извршног одбора.

Редовно је праћен утицај инструмената монетарне политике на инфлацију и економску активност путем канала трансмисионог механизма и оцењивана је ефикасност монетарне политике.

У области монетарне стратегије и политике акценат је био на анализи монетарних услова, кретањима на девизном тржишту, тржишту новца и капитала, инфлационим очекивањима и кредитној активности банака. Анкета о кредитној активности је спровођена у тромесечној динамици, што је било праћено и Извештајем о резултатима анкете о кредитној активности. Поред тога, стално се унапређује анализа кредитне активности и кредитног портфеља банака, при чему се израђује и краткорочна пројекција кредита банака. Анализирана је висина и структура каматних маржи пословних банака на кредите привреди и становништву, као и монетарни показатељи – ценовни јаз, монетарни јаз и вишак и други показатељи помоћу којих се оцењује утицај монетарних агрегата на инфлацију и економску активност.

У области текућих макроекономских анализа редовно су анализирана кретања инфлације и кретања у реалном сектору и на тржишту рада. Вршена је средњорочна пројекција економске активности, као и компоненти агрегатне тражње. Процењиван је утицај поплава и других фактора на индустријску производњу и укупну економску активност. Анализиран је утицај кретања индустрије и економске активности на конкурентност домаће привреде.

У области фискалне политике вршене су анализе њених детерминанти, као и оцена ефекта мера фискалне консолидације. Израђиване су пројекције јавног дуга и оцењивана његова одрживост у средњем року.

Анализирана је конкурентност извоза Србије и вршена анализа и пројекција спољнотрговинских и платнобилансних кретања. Настављено је праћење кретања водећег показатеља екстерне тражње, који је изведен преко показатеља кретања економске активности наших главних спољнотрговинских партнера.

Анализирана су дешавања у међународном окружењу и њихов потенцијални утицај на Србију, а праћене су и примењене мере монетарне политике и друге активности водећих централних банака и централних банака у региону.

Потребе за различитим економским анализама изискивале су неопходност даљег унапређења модела за средњорочне пројекције Народне банке Србије. Структура модела је ревидирана, поједини коефицијенти модела су рекалибрисани, а укључене су и нове променљиве како би се добила прецизнија пројекција инфлације, тј. повећала поузданост модела. Рађене су и друге моделске и економетријске анализе, попут оцене непокривеног каматног паритета, оцене утицаја економске активности зоне евра на домаћу економску активност и спољну трговину, као и оцене ефеката програма одобравања субвенционисаних кредита привреди на кредитну активност. Поред тога, континуирано је унапређиван модел за краткорочну пројекцију инфлације како би се створио конзистентан аналитички оквир за предвиђање месечних стопа инфлације у кратком року. Унапређен је и модел за пројекцију БДП-а и започет развој модела који предвиђа кретања на тржишту рада. Такође, унапређиване су макроекономске анализе, пре свега даљи развој модела опште економске равнотеже за високо евроизоване привреде, са акцентом на финансијски сектор.

У 2014. години је објављен радни папир „Доларизација депозита у кратком и дугом року: пример земаља централне и југоисточне Европе“. Учествовано је на међународним семинарима и размењивана су искуства с банкарима из других централних банака.

Статистички послови Народне банке Србије

Народна банка Србије прикупља, обрађује и објављује различите врсте статистичких података, у складу са Законом о званичној статистици. Подаци се прикупљају у области монетарне, финансијске, платнобилансне и статистике међународне инвестиционе позиције. Поменуте статистике се користе у Народној банци Србије (за извештаје и анализе), а користе их и учесници на домаћем и иностраним финансијским тржиштима, медији, домаће и међународне финансијске институције, научни институти и шира јавност. Народна банка Србије сарађује с другим државним институцијама у процесу координације статистичких активности и припреми Програма званичне статистике, а активно је учествовала у изради Плана званичне статистике за 2015. годину.

Ради ревизије и реализације Националног програма за усвајање правних тековина Европске уније, у току 2014. године интензиван је рад на усаглашавању са стандардима Европске уније и најбољом међународном праксом у области монетарне, финансијске, платнобилансне и статистике међународне инвестиционе позиције, а у складу са усвојеним акционим плановима и програмом. Настављено је с радом на секторизацији институционалних јединица, заснованој на стандардима Европског система рачуна (*ESA 2010*), која је ступила на снагу у државама чланицама Европске уније у септембру 2014. године. У области статистике платног биланса, од јуна 2014. прешло се на примену *Приручника ММФ-а за платни биланс и међународну инвестициону позицију бр. 6* и отпочело с редовним извештавањем Евростата, у складу с платнобилансним *VADEMECUM*-ом и другим прописима Европске уније који регулишу ову област.

Припремана су подзаконска акта за јачање система директног извештавања. У оквиру даљег развоја система директног извештавања радило се на успостављању преноса података преко портала Народне банке Србије како би се сигурност слања података повећала, а уједно смањили трошкови извештавања. Припремљена су подзаконска акта за успостављање статистике ХоВ и статистике финансијских рачуна. Информатички су повезани подаци из базе Централног регистра депоа и клиринга хартија од вредности.

У јулу је Народна банка Србије објавила сет подзаконских аката из области рачуноводства, финансијског и статистичког извештавања за банке, који су ступили на снагу у децембру. Њима се знатно проширио обим извештавања банака, што је омогућило извршење нових и све сложенијих извештајних захтева домаћих и међународних институција у области статистике.

Упутство о обавези и начину прикупљања, обраде и достављања података о стању и структури пласмана, потраживања и обавеза банака из 2008. године замењено је Одлуком о прикупљању, обради и достављању података о стању и структури рачуна из контног оквира (ССКР). Услед измењеног пословања и структуре билансних позиција банака, новим системом извештавања обезбеђена је већа употребна и аналитичка вредност података.

Према Одлуци о прикупљању, обради и достављању података о стању и структури рачуна из контног оквира, обвезници извештавања су дужни да захтеване податке за књиговодствене рачуне доставе према новим, проширеним шифарницима. На тај начин је омогућено детаљно извештавање о:

- новој секторској структури, која је усаглашена је са Европским системом рачуна (*ESA 2010*);
- валутној структури, која је проширена за британску фунту;
- уговореној и преосталој рачности, које су усклађене с новим захтевима за извештавање билансне статистике;
- новим инструментима (кредитима по кредитној картици, револвинг кредитима, синдицираним кредитима, кредитима за рефинансирање, реструктурираним и репрограмираним кредитима, власничким и дужничким ХоВ);
- земљи порекла;
- врстама примљених средстава обезбеђења;
- променљивости уговорене каматне стопе;
- повезаности банке с лицима на која се стања на тим рачунима односе.

Због усаглашавања с новим прописима, измењен је начин извештавања банака у области статистике каматних стопа.

У мају и новембру 2014. године представници Народне банке Србије су учествовали на састанцима експланаторног и билатералног скрининга за преговарачко поглавље 18 (Статистика). Представници Европске комисије су потврдили степен усаглашености статистике платног биланса и међународне инвестиционе позиције које производи Народна банка Србије, као и начин и редовност слања извештаја Евростату. Представници Народне банке Србије су током године учествовали у раду више радних група у земљи и иностранству из области статистике платног биланса и финансијских рачуна. Редовно су присуствовали раду радних група и одбора за монетарну, финансијску и платнобилансну статистику при Евростату. Такође, интензиван је рад у оквиру Ирвин–Фишеровог комитета и *BIS*-а у радној групи на тему размене података. Настављен је рад у редовним радним групама с Републичким заводом за статистику. Средином 2014. Народна банка Србије је постала пуноправни члан Европског комитета за прикупљање података из финансијских извештаја привредних друштава (*European Committee of Central Balance Sheet Data Offices*). Чланством у овом комитету Народна банка Србије биће у могућности да усвоји најбољу међународну праксу у процесу анализе података из финансијских извештаја привредних друштава и савремене начине њиховог коришћења како у области статистике, тако и у области контроле пословања банака и економских истраживања.

Планови за 2015. годину

Ради пружања подршке монетарној политици, наставиће се рад на унапређењу аналитичких и истраживачких активности, као и на професионалном развоју запослених, што ће допринети јачању кредибилитета Народне банке Србије. Транспарентност у раду и ефикасна комуникација с јавношћу и даље ће бити од приоритетног значаја. Кључну улогу имаће главни инструмент комуникације Народне банке Србије с јавношћу – Извештај о инфлацији, друге публикације, стратешки документи и истраживачки радови. Посебан значај имаће презентације стручној и широј јавности, као и организовање и активно учествовање на домаћим и међународним трибинама и дискусијама о монетарној и економској политици.

Наставиће се рад на развоју и унапређењу модела опште економске равнотеже, с планом да се користи у анализама трансмисионог механизма монетарне политике. Након успешне сарадње с централном банком Чешке на развоју овог модела, у плану је наставак сарадње ради даљег унапређења модела. Израда радног папира *Модел опште економске равнотеже за српску економију* налази се у завршној фази и биће објављен у сарадњи с централном банком Чешке.

Планиран је даљи рад на моделу за пројектовање стопе незапослености и што прецизније оцењивање структурне компоненте незапослености, свеобухватније праћење кретања на тржишту рада у наредном периоду и унапређење пројекција у тој области. Наставиће се анализа перформанси модела за пројектовање БДП-а и његових компоненти, као и мерење грешке предвиђања.

У плану је да се унапреди пројекција БДП-а и пројекција краткорочне инфлације, али и да се унапреде постојећи и развију нови модели за пројекцију БДП-а и инфлације. Планира се проширивање модела за пројекцију БДП-а ради процене утицаја фискалних кретања на кретање БДП-а и компоненте БДП-а, затим утицај спољнотрговинских партнера на БДП, као и употреба различитих метода упросечавања пројекција инфлације и БДП-а. Поменуте активности, чији је циљ побољшање квалитета краткорочних пројекција, предложене су у оквиру пројекта претприступне помоћи Европске уније (*IPA II*), чија је реализација планирана за 2016. годину.

Радиће се и на пројектима оцењивања индекса финансијских услова, оцењивања кретања тренда и одступања од тренда кредитне активности, испитивања утицаја кредитног импулса на економску активност. Планира се израда средњорочне пројекције кредитне активности и наставак и унапређење рада на испитивању међузависности монетарних агрегата, ликвидности, девизног курса и инфлације у кратком и средњем року.

Такође, планира се израда радног папира који се односи на факторе који утичу на кретање девизног курса у кратком и средњем року, уз примену различитих модела за оцену равнотежног нивоа курса, као и модела за предвиђање његовог кретања.

Ради реализације Националног програма за усвајање правних тековина Европске уније, у току 2015. године наставиће се рад на отварању преговора са Европском комисијом у оквиру поглавља 18 (Статистика). Наставиће се усклађивање домаћих статистичких прописа и методологија с прописима Европске уније који регулишу обавезе извештавања држава чланица у области монетарне, финансијске и платнобилансне статистике.

Акцента ће се ставити на доношење подзаконских аката за јачање система директног извештавања, као и на унапређење информатичке обраде и сигурности преноса података. Планирано је и да се настави с радом на формирању статистика: финансијских рачуна и статистике ХоВ.

У октобру 2015. је планирано укључивање Србије у редовни систем извештавања о процедури у случају прекомерног дефицита (ЕДП). У 2015. години требало би да се почне с достављањем Евростату пилот-извештаја који се односе на финансијске рачуне за сектор државе.

У току 2015. године очекује се објављивање тромесечног биланса стања за инвестиционе фондове (фондови очувања вредности имовине и остали инвестициони фондови).

У области макроекономске статистике планиран је почетак извештавања према *BIS*-у на дневном, месечном и тромесечном нивоу, као и унапређење израде публикација и додатног извештавања за екстерне и интерне потребе.

Такође, наставиће се рад на аутоматизацији извештавања за потребе израде свих статистика, чиме ће се допринети побољшању квалитета података.

III.4.2. Међународна сарадња

Односи с међународним институцијама и Европском унијом

Током посете мисије ММФ-а у новембру постигнут је договор о економском програму за нашу земљу за период 2015–2017, који би био подржан стендбај аранжманом из предострожности.

Сазивањем и одржавањем прве Међувладине конференције 21. јануара 2014. у Бриселу формално су отпочели преговори о чланству, а ново поглавље у односима Србије и Европске уније уједно је означило и последњу етапу процеса европских интеграција Републике Србије.

Први дијалог на високом нивоу између ЕЦБ-а и Народне банке Србије одржан је 14. и 15. јула у Франкфурту.

Поред учешћа у аналитичком прегледу и оцени усклађености националног законодавства с правним тековинама Европске уније, тј. скринингу, током 2014. Народна банка Србије је имала значајну улогу и у изради стратешких докумената које припремају све земље кандидати за чланство у Европској унији: прве ревизије Националног програма за усвајање правних тековина Европске уније и Националног програма економских реформи. У оквиру процеса придруживања, Народна банка Србије наставила је да испуњава обавезе које су у областима из њене надлежности утврђене Споразумом о стабилизацији и придруживању.

Међународни монетарни фонд

Као припрема за преговоре о економском програму, који би био подржан новим стендбај аранжманом, од 3. до 13. марта обављени су разговори с мисијом ММФ-а. Свеобухватно су размотрена економска, платнобилансна и фискална кретања, као и основе програма и модалитети будућег аранжмана с Републиком Србијом.

Разговори у вези са закључењем новог стендбај аранжмана ради успостављања стабилнијег макроекономског оквира и обезбеђења подршке реформским процесима успешно су завршени с мисијом ММФ-а у периоду од 4. до 20. новембра, када су обављене и редовне консултације по члану IV Статута ММФ-а.

Том приликом је постигнута сагласност о економском програму за нашу земљу за период 2015–2017, који би био подржан стендбај аранжманом у трајању од 36 месеци у износу од 935,4 млн *SDR* (око 1,2 млрд евра), што представља 200% квоте Републике Србије код ММФ-а. Намера је да аранжман буде третиран као аранжман из предострожности, што не подразумева коришћење средстава, али оставља могућност да средства буду искоришћена у случају платнобилансних потреба земље.

Главни циљеви договореног програма односе се на јачање јавних финансија, спровођење плана структурних реформи и повећање стабилности финансијског сектора.

Представници Народне банке Србије учествовали су на Пролећном заседању и на Годишњој скупштини ММФ-а и Светске банке у Вашингтону, као и на заједничком састанку земаља чланица конституенце Швајцарске. Делегацију Републике Србије на овим скуповима предводио је гувернер Народне банке Србије.

Светска банка

Сарадња Републике Србије са Светском банком одвијала се у оквиру актуелног програма Стратегија партнерства за период 2012–2015, који је одобрен 15. децембра 2011. Програмом су планирана средства у укупном износу од око 800 млн америчких долара као подршка приступању Србије Европској унији за развој конкурентности и унапређење управљања јавним расходима.

Одбор извршних директора Светске банке одобрио је 25. фебруара 2014. Републици Србији зајам за подршку Агенцији за осигурање депозита од 200 млн америчких долара и зајам за потребе здравства од 40 млн америчких долара.

Ради обезбеђења хитне подршке опоравку од катастрофалних мајских поплава, Светска банка је у октобру Републици Србији одобрила Хитан зајам за опоравак за финансирање Пројекта хитне санације од поплава (*Emergency Recovery Loan*) у износу од 300 млн америчких долара. Пројекат се састоји од четири компоненте које обухватају помоћ сектору енергетике и рударства, сектору пољопривреде, као и помоћ унапређењу инфраструктуре за заштиту од поплава и резерву за случај нових елементарних непогода.

Почев од 2001. Светска банка обезбеђује значајну саветодавну и финансијску подршку нашој земљи за спровођење структурних реформи, заштиту животне средине, побољшање животног стандарда, инфраструктурне пројекте, као и за пројекте у области образовања и науке. До краја 2014. укупно су одобрена средства од 1,75 млрд евра, од чега је искоришћено 1,2 млрд евра.

Европска унија

Након формалног отварања преговора о чланству 21. јануара 2014, последња и најзначајнија етапа у односима Републике Србије и Европске уније започела је аналитичким прегледом и оценом усклађености законодавства Републике Србије с правном тековином Европске уније (скрининг) за свако од 35 преговарачких поглавља.

У првој фази, названој експланаторни скрининг, Европска комисија је током 2014. представила суштину правне тековине Европске уније у неким од преговарачких поглавља у којима је Народна банка Србије руководећа институција (економска и монетарна политика) или је другонадлежна (слободно кретање капитала), као и у осталим где учествује као члан (слобода кретања радника, пословно настањивање и слобода пружања услуга, право привредних друштава, конкуренција, статистика, заштита потрошача и заштита здравља, финансијски надзор).

Након аналитичког пресека стања Европске комисије и спроведених интензивних припрема током 2014, уследила је друга фаза, односно састанци билатералних скрининга (слободно кретање капитала, слободно кретање радника, пословно настањивање и слобода пружања услуга, конкуренција, статистика и финансијски надзор). Представници Народне банке Србије представили су на састанцима ниво усклађености националног законодавства с правним тековинама Европске уније, стање у погледу спровођења и примене прописа, институционални оквир, али и наредне кораке у том погледу. Крајем године спроведене су и активности на припреми преосталих експланаторних скрининга (финансијске услуге, финансијска и буџетска питања) и билатералних скрининга (право привредних друштава, економска и монетарна политика, заштита потрошача и заштита здравља).

Ради спровођења што успешнијих преговора о чланству Републике Србије у Европској унији и обавеза дефинисаних Споразумом о стабилизацији и придруживању, Влада је 31. јула усвојила ревидирани Национални програм за усвајање правних тековина Европске уније. Поводом израде овог документа, Народна банка Србије је у оквиру преговарачких група у чијем раду учествује припремила детаљне планове за усклађивање законодавства Републике Србије из надлежности Народне банке Србије с правним тековинама Европске уније. Поред законодавних мера, ревидирани Национални програм за усвајање правних тековина Европске уније дефинисао је и неопходне институционалне предуслове за њихову примену.

У оквиру Поглавља II документа Националног програма за усвајање правних тековина Европске уније – Економски критеријуми, Народна банка Србије је припремила материјале који се односе на макроекономску стабилност и способност финансијског сектора да штедњу усмери ка продуктивним инвестицијама.

У другој години примене Споразума о стабилизацији и придруживању (ступио на снагу 1. септембра 2013) представници Народне банке Србије учествовали су у телима формираним за праћење његовог спровођења. На састанку Пододбора за унутрашње тржиште и заштиту конкуренције, који је одржан 29. априла у Београду, представници Народне банке Србије учествовали су у разматрању питања у вези с развојем законодавства у области банкарства, осигурања и финансијске инфраструктуре и заштите

корисника финансијских услуга, с посебним освртом на административне капацитете за њихово спровођење.

Други по реду састанак Пододбора за економска и финансијска питања и статистику одржан је у Београду 7. и 8. октобра, а питања која су представници Народне банке Србије разматрали том приликом односила су се на економску ситуацију у Србији (макроекономски изгледи, кретања и пројекције платног биланса, спољни дуг, монетарна политика, девизни курс и потенцијални ризици по макрофинансијску стабилност). Предмет интересовања представника Европске комисије било је и побољшање функционисања тржишне економије. С тим у вези, представници Народне банке Србије учествовали су у дискусији која се односила на развој финансијског сектора, кретање капитала са аспекта спровођења Закона о девизном пословању, стање у области платних система, као и на област статистике.

Поред активног учешћа у процесу скрининга и спровођењу Споразума о стабилизацији и придруживању, Народна банка Србије је у оквиру припрема за редовно извештавање Европске комисије о стању процеса реформи у Републици Србији припремала прилоге из своје надлежности за Годишњи извештај Европске комисије о напретку (*Progress Report*) за 2014. У делу прилога који се односио на Поглавље 3 – Способност преузимања обавеза које проистичу из чланства, Народна банка Србије је представила информације о донетим правним актима, резултатима њихове примене и административним капацитетима за њихово спровођење у следећим областима правних тековина Европске уније: Слободно кретање капитала, Финансијске услуге, Економска и монетарна политика, Заштита потрошача и заштита здравља и Финансијски надзор. У оквиру Поглавља 2 – Економски критеријуми припремљени су подаци у вези с макроекономским кретањима, БДП-ом, платним билансом, инфлацијом, монетарном политиком, политиком девизног курса, те структуром и стањем у финансијском сектору.

Током децембра 2014. Народна банка Србије припремала је и прилог из своје надлежности за Национални програм економских реформи (*National Economic Reform Programme*), нови документ у оквиру Стратегије проширења Европске комисије, који је Република Србија као кандидат за чланство у Европској унији у обавези да припреми.

У процесу програмирања међународне развојне и претприступне помоћи Европске уније (*IPA II*) за период 2014–2020. Народна банка Србије заступљена је у секторским радним групама за реформу јавне управе и конкурентност. Током године су представници Народне банке Србије у секторским радним групама учествовали у разматрању и припреми докумената за планирање и коришћење међународне развојне и претприступне помоћи Европске уније (*IPA II*) у наведеном периоду.

Народна банка Србије, као агент Републике Србије, благовремено је спровела све активности са средствима донације Европске уније за развој малих и средњих предузећа кроз Фонд револвинг кредита, која су од 2005. у власништву Републике Србије. Преко девет посредничких банака до сада је реализовано 90,3 млн евра кроз 867 кредита, а по том основу је планирано отварање 2.777 нових радних места.

Европска централна банка

Представници ЕЦБ-а посетили су фебруара Народну банку Србије у склопу годишње евалуације економске политике на основу Претприступног економског програма Републике Србије. Теме састанака с представницима Народне банке Србије биле су посвећене монетарној политици и монетарним операцијама, као и финансијској стабилности и супервизији банака.

Први дијалог на високом нивоу између ЕЦБ-а и Народне банке Србије одржан је 14. и 15. јула у Франкфурту. С руководством Народне банке Србије обављени су разговори о најновијим економским и финансијским кретањима, као и о спровођењу монетарне политике и супервизије банкарског сектора. На маргинама првог дијалога гувернер Народне банке Србије и председник ЕЦБ-а потписали су споразум о сарадњи у спречавању фалсификовања и откривању фалсификованих новчаница евра у Србији. Иначе, једном годишње ЕЦБ организује дијалог, и то искључиво с централним банкама земаља кандидата за чланство у Европској унији.

Европска банка за обнову и развој

У периоду од 2001. до 2014. *EBRD* је Републици Србији одобрила кредите у укупном износу од 4,17 млрд евра, од чега је искоришћено 3,04 млрд евра. Средства су намењена за инфраструктурне пројекте, подршку финансијским институцијама, као и за подстицај привредне активности и пројекте у сектору енергетике.

Одбор директора *EBRD*-а усвојио је 8. априла нову стратегију за Републику Србију за период 2014–2016. Ова стратегија, као и претходне, највећи значај придаје привредном и финансијском сектору, као и инфраструктури. У наредном периоду *EBRD* ће радити на јачању улоге и конкурентности приватног сектора, унапређењу финансијског сектора, продубљивању финансијског посредовања, као и на развоју одрживих и ефикасних јавних предузећа. Најављено је и да ће *EBRD* наставити да подржава модернизацију сектора енергетике и инфраструктуре, као и да улаже у енергетску ефикасност и обновљиву енергију.

EBRD је 23. октобра одобрила стендбај кредитну линију Агенцији за осигурање депозита у износу до 200 млн евра, за који је Република Србија дала гаранцију. Средства су одобрена за подршку систему осигурања депозита, односно јачању финансијске способности Агенције за осигурање депозита да испуњава своје законом предвиђене обавезе.

Европска инвестициона банка

ЕИБ пружа финансијску подршку јавном и приватном сектору Републике Србије од 2001. До краја 2014. ЕИБ је одобрила укупно 3,87 млрд евра, од чега је искоришћена око 2,81 млрд евра. Средства су намењена за инфраструктурне пројекте, финансијски сектор, развој малих и средњих предузећа, сектор енергетике, здравство, образовање и аутомобилску индустрију.

Преко Народне банке Србије, као агента Републике Србије, реализују се кредитне линије за мала и средња предузећа, предузећа средње тржишне капитализације и локалну самоуправу у оквиру Апекс зајмова ЕИБ-а.

Средства прва три Апекс зајма, у укупном износу од 315 млн евра, у потпуности су искоришћена за финансирање 462 пројекта, при чему је планирано отварање 3.811 радних места.

У вези са четвртим Апекс зајмом од 250 млн евра, из прве транше од 150 млн евра до сада је кроз финансирање 98 пројеката реализовано 137,8 млн евра, а по том основу је планирано отварање 1.334 радна места. Средства друге транше од 100 млн евра у потпуности су искоришћена за финансирање 50 пројеката, при чему је планирано отварање 1.638 нових радних места. Средства зајма била су расположива крајњим корисницима преко 18 финансијских институција које је изабрала ЕИБ.

Ради реализације новог, петог Апекс зајма од 150 млн евра, усаглашено је и потписано (новембра 2014) Пратеће писмо (*Side Letter*), које представља критеријуме ЕИБ-а за доделу средстава. Истовремено је сачињен и Нацрт посредничког финансијског уговора, који би Народна банка Србије, као агент Републике Србије, закључила с банкама које изабере ЕИБ.

Банка за међународна поравнања

Народна банка Србије је акционар *BIS*-а са 2.920 акција и учествује на редовним годишњим скупштинама ове институције.

Односи с Париским клубом поверилаца

У оквиру Париског клуба поверилаца, настављене су активности у вези са закључењем нових билатералних споразума.

Успешно су реализоване активности Народне банке Србије, као агента државе за сервисирање дуга, на извршавању обавеза према Париском клубу поверилаца.

Билатерална финансијска сарадња

Народна банка Србије је марта потписала два банкарска аранжмана с *Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ, Tokyo* ради спровођења две непројектне донације Владе Јапана Влади Републике Србије у износу од 200 млн јапанских јена (око 1,40 млн евра) и 500 млн јапанских јена (око 3,54 млн евра).

Током Самита шефова влада Кине и 16 земаља централне и источне Европе, одржаном децембра 2014. у Београду, Народна банка Србије је с Кинеском развојном банком (*China Development Bank Corporation*) потписала Споразум о сарадњи.

Спроведене су активности на реализацији Споразума о зајму закљученог између Владе Републике Србије и Владе Емирата Абу Дабија (Уједињени Арапски Емирати) од 1,0 млрд америчких долара (око 722,14 млн евра) за финансирање одређених општих буџетских потреба дефинисаних Законом о буџету за 2014.

Реализоване су и активности на спровођењу Уговора о зајму закљученог између Владе Републике Србије и Фонда за развој Абу Дабија за финансирање развоја система за наводњавање – прва фаза у износу од 356.281.000 емиратских дирхама (око 70 млн евра).

Поводом одржавања мешовитих комитета за економску сарадњу припремљене су информације из надлежности Народне банке Србије, уз учешће представника Народне банке Србије на мешовитим комитетима с Републиком Азербејџаном, Републиком Пољском и Словачком Републиком.

У оквиру примене Споразума о питањима сукцесије наставило се с реализацијом активности на заједничкој пријави потраживања у ликвидационом поступку над агенцијама Југобанке и Београдске банке у Њујорку коју је Народна банка Србије поднела у име и за рачун држава сукцесора бивше СФРЈ.

У априлу је успешно окончан судски поступак који је Народна банка Србије покренула пред Трговинским судом у Паризу подношењем тужбе против *Banque Franco Yougoslave – BFY* и *Credit Lyonnais* за деблокаду средстава на рачунима Народне банке бивше СФРЈ код француске банке *Credit Lyonnais* у износу од 24,4 млн евра. На основу пресуде француског суда, Народној банци Србије пренет је припадајући део (35,7656%), у складу с процентима из Споразума о питањима сукцесије из 2001. и Споразума из 2006, којим је предвиђена подела средстава између Србије и Црне Горе.

Из средстава првог кредита Републике Италије од 33,25 млн евра, који се користи на бази револвинга, малим и средњим предузећима, закључно са 2014, пласирано је укупно 54,5 млн евра кроз финансирање 161 пројекта крајњих корисника, при чему је планирано отварање 708 радних места. Из другог кредита Републике Италије од 30 млн евра до сада је пласирано 18 кредита у износу од 3,6 млн евра и планирано је отварање 31 радног места. Управни одбор за кредите Републике Италије (представници италијанске и српске стране) спровео је током године активности на усаглашавању измена одређених услова на основу којих посредничке банке одобравају кредите крајњим корисницима.

У вези с реализацијом зајма Немачке развојне банке до 100 млн евра, потписани су анекси Уговора о појединачним промотивним зајмовима с три посредничке банке које је изабрала Немачка развојна банка.

Донација Краљевине Данске – Програм локалног економског развоја на Балкану (*LEDIB*) од 15 млн данских круна (око 2 млн евра) ефикасније се реализовала након спровођења измена и допуна Финансијског споразума закљученог између Краљевине Данске, Републике Србије и Народне банке Србије и укључења нових посредничких банака. Преко пет посредничких банака реализовано је 215 кредита, у укупном износу од 173,3 млн динара (око 11,6 млн данских круна), од чега из донације 157,3 млн динара (око 10,6 млн данских круна), а из репласмана банака 16 млн динара (око 1 млн данских круна).

Извештавање о кредитним пословима са иностранством

У складу са Одлуком о извештавању о кредитним пословима са иностранством („Службени гласник РС“, бр. 56/2013 и 4/2015), у Народној банци Србије је у 2014. оверено 899 извештаја о кредитним пословима са иностранством (749 нових кредитних задужења и 150 нових кредитних одобрења) и достављен 18.331 извештај о реализованом промету по кредитним пословима са иностранством. Такође је пријављено 8.110 извештаја о доцњама по спољнотрговинским пословима по којима реализација није окончана у року дужем од годину дана, од чега се 4.206 односи на потраживања, а 3.904 на обавезе по овим доцњама.

Извршавање кредитних обавеза према иностранству

У 2014. благовремено су сервисиране обавезе по свим страним кредитима и зајмовима по којима је Република Србија дужник или гарант, а Народна банка Србије агент, као и обавезе по кредитима по којима је Народна банка Србије дужник. Отплаћено је укупно 848,53 млн евра (388,04 млн евра главнице и 460,49 млн евра камате и других трошкова).

Посредством Народне банке Србије, као агента Републике Србије, коришћено је 1.125,70 млн евра кредита који су одобриле међународне финансијске организације (Међународна банка за обнову и развој, ЕИБ, *EBRD*, Развојна банка Савета Европе и *Eurofima*) и владе земаља Уједињених Арапских Емирата и Кувајта.

Спроведене су даље активности на успостављању система консолидованог рачуна трезора и електронске комуникације између Народне банке Србије, као агента Републике Србије, и Министарства финансија – Управе за трезор (интерфејс).

Планови за 2015. годину

Бројне активности у погледу анализе економских кретања, усаглашавања ставова праћења критеријума извршења и обавеза преузетих из програма очекују се у наредном периоду по основу закљученог стендбај аранжмана из предострожности с ММФ-ом.

С обзиром на то да актуелна Стратегија партнерства Светске банке са Србијом истиче у јуну 2015, у П2 биће формулисан нови стратешки документ за нашу земљу како би се успоставила сарадња у оквиру новог модела партнерства тзв. *Country Partnership Framework*, који ће покривати дужи временски период (од четири до шест година).

Након завршеног процеса скрининга Народну банку Србије очекује велики број активности у процесу приступања Европској унији, а најважније од њих односиће се на припрему додатних информација и материјала поводом израде Нацрта извештаја о скрининзима, који се за преговарачке области из надлежности Народне банке Србије очекују током 2015.

У сарадњи с надлежним институцијама Републике Србије, представници Народне банке Србије припремаће и нацрте преговарачких позиција за поглавља преговора за која Савет Европске уније усвоји тзв. Резултате скрининга. Крајем 2015. очекује се и отварање првих преговарачких поглавља, међу којима и поглавље 32 – Финансијски надзор.

У трећој години примене Споразума о стабилизацији и придруживању наставиће се активно учешће представника Народне банке Србије у телима за спровођење овог споразума, и то у Пододбору за унутрашње тржиште и заштиту конкуренције, Пододбору за економска и финансијска питања и статистику и Одбору за стабилизацију и придруживање.

Поред израде прилога за Национални програм за усвајање правних тековина Европске уније, који се ревидира сваке године, Народна банка Србије ће током 2015. наставити рад на припреми Националног програма економских реформи.

Имајући у виду да ће се напредак у остваривању обавеза преузетих током процеса европских интеграција и даље оцењивати путем редовних годишњих

извештаја Европске комисије о напретку Републике Србије, Народна банка Србије ће припремати материјале за овај документ и представити информације из своје надлежности.

Народна банка Србије ће у сарадњи с Немачком организацијом за међународну сарадњу (*Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit GmbH – GIZ*) организовати међународну конференцију под називом „Економско управљање у Европи и процес приступања Европској унији: Која је улога централних банака?“.

У току 2015. представници Народне банке Србије у секторским радним групама за реформу јавне управе и конкурентност учествоваће у активностима у вези с планирањем и коришћењем међународне развојне и претприступне помоћи Европске уније (*IPA II*) у периоду 2014–2020.

Ради примене Споразума о питањима сукцесије, наставиће се учешће представника Народне банке Србије на састанцима Комитета за расподелу финансијске активе и пасиве бивше СФРЈ из Анекса Ц и Сталног мешовитог комитета високих представника држава сукцесора.

Предстоји припрема информација из надлежности Народне банке Србије, уз учешће представника Народне банке Србије у саставу делегације Републике Србије на заседању мешовитог комитета с Чешком Републиком, у оквиру кога ће бити одржан трећи састанак Радне групе за разматрање финансијског и правног аспекта клириншког дуга Републике Србије према Чешкој Републици, као и на заседању мешовитог комитета с Црном Гором.

Интензивираће се поступак закључења билатералних споразума с повериоцима Париског клуба, а планиран је и наставак преговора о регулисању дуга с владама земаља које нису чланице Париског клуба.

У вези с непројектном донацијом Владе Јапана Влади Републике Србије у износу од 100 млн јапанских јена (око 0,68 млн евра), Народна банка Србије потписаће банкарски аранжман с *Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ, Tokyo*.

Предстоји закључење банкарског аранжмана између Народне банке Србије и Кинеске развојне банке ради реализације бесповратне помоћи владе Народне Републике Кине од 35 млн кинеских јуана (око 4,58 млн евра).

Средства новог, петог Апекс зајма ЕИБ-а од 150 млн евра постаће оперативна након закључења посредничких финансијских уговора између Народне банке Србије, као агента Републике Србије, и банака које је изабрала ЕИБ.

Када је реч о коришћењу зајма Немачке развојне банке до 100 млн евра за пољопривреду, енергетску ефикасност, обновљиве изворе енергије и општинску инфраструктуру, очекује се повлачење преосталих 20 млн евра, чиме би средства овог зајма била у целости реализована.

Очекује се да Управни одбор за кредите Републике Италије усвоји измене и допуне Оперативног приручника које су предложиле посредничке банке ради ефикаснијег одобравања кредита крајњим корисницима.

Током 2015. биће спроведена контрола наменског коришћења средстава 14 кредита из Фонда револвинг кредита у шест посредничких банака и три кредита код крајњих корисника, као и 22 кредита из Апекс зајмова ЕИБ-а у 11 посредничких банака и шест кредита код крајњих корисника.

Ради благовременог сагледавања девизних прилива и одлива по основу кредитних послова са иностранством, у предстојећем периоду ће се увести

израда дневних извештаја о планираним дневним коришћењима, отплатама и наплатама главнице и камате по кредитним пословима са иностранством. У плану је и израда месечних и годишњих информација о планираним отплатама обавеза које се сервисирају преко Народне банке Србије, а по којима је Република Србија дужник или гарант, а Народна банка Србије агент, као и по којима је Народна банка Србије дужник.

По одобреним зајмовима Светске банке очекује се повлачење средства зајма за потребе подршке спровођења структурних реформи државних и друштвених предузећа у износу од 100 млн америчких долара и зајма за потребе управљања некретностима (подршка Геодетском заводу у вези са обезбеђивањем електронских података и информација о некретностима) у износу од 44 млн америчких долара.

У 2015. очекује се учешће представника Народне банке Србије у Радној групи за извршење налога из пресуде Европског суда за људска права у предмету „Алишић и други против БиХ, Хрватске, Србије, Словеније и БЈР Македоније“ и решавање питања јавног дуга Аутономне Покрајине Косово и Метохија, чији је задатак да спроведе све мере, укључујући и измене закона, а ради извршавања наведене пресуде, као и да предложи начин решавања питања која се тичу јавног дуга Аутономне Покрајине Косово и Метохија и разграничења овог дуга с јавним дугом који се односи на преостали део територије Републике Србије.

III.4.3. Законодавно-правни послови

Текућа законодавна делатност

Народна банка Србије је у 2014. години учествовала у припреми следећих нацрта и предлога закона, односно давала мишљења на те нацрте и предлоге: Нацрт закона о изменама и допунама Закона о Народној банци Србије, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о банкама, Предлог закона о платним услугама, Предлог закона о изменама и допуни Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма, Предлог закона о изменама и допунама Закона о заштити корисника финансијских услуга, Предлог закона о изменама и допунама Закона о девизном пословању, Нацрт закона о осигурању, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о стечају, Нацрт закона о стечају и ликвидацији банака и друштава за осигурање, Нацрт закона о Агенцији за осигурање депозита, Нацрт закона о осигурању депозита, Нацрт закона о приватизацији, Нацрт закона о привредним друштвима, Нацрт закона о робним берзама, Нацрт закона о заштити потрошача, Нацрт закона о заштити корисника код уговора на даљину у области финансијских услуга, Нацрт закона о изменама и допуни Закона о јавним набавкама, Нацрт закона о измени Закона о пореском поступку и администрацији, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о инвестиционим фондовима, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о порезу на добит правних лица, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о буџету Републике Србије за 2014. годину, Нацрт закона о подстицајима за улагања, Нацрт закона о привременом уређењу основица за обрачун и исплату плата, односно зарада и других сталних примања код корисника јавних средстава, Нацрт закона о финансирању и обезбеђењу финансирања пољопривредне производње, Нацрт закона о промету непокретности, Нацрт закона о буџету Републике Србије за 2015. годину, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о буџетском систему, Нацрт закона о

изменама и допунама Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање, Нацрт закона о потврђивању Уговора о зајму за кредит за повлашћеног купца за другу фазу Пакет пројекта *KOSTOLAC-B POWER PLANT PROJECTS* између Владе Републике Србије, коју представља Министарство финансија као зајмопримца, и кинеске *Export-Import* банке као зајмодавца, Нацрт закона о потврђивању Уговора о гаранцији за кредитну линију за Агенцију за осигурање депозита између Републике Србије и *EBRD*-а, Нацрт закона о потврђивању Оквирног споразума између Републике Србије и Европске комисије о правилима за спровођење финансијске помоћи Европске уније Републици Србији у оквиру инструмента за претприступну помоћ (*IPA II*) и Нацрт закона о потврђивању Споразума о зајму (Пројекат подршке Агенцији за осигурање депозита) између Републике Србије и Међународне банке за обнову и развој.

Народна банка Србије је у 2014. години донела 60 подзаконских аката објављених у „Службеном гласнику РС“, и то 57 одлука и три упутства. Поменутим актима обухваћене су следеће функције и послови Народне банке Србије:

- послови из области монетарне политике (утврђивање Програма монетарне политике за 2015. годину, обавезна резерва банака код Народне банке Србије, услови и начин рада девизног тржишта, утврђивање каматних стопа које Народна банка Србије примењује у поступку спровођења монетарне политике, начин обрачуна, наплате и плаћања камате Народне банке Србије, врста девиза и ефективног страног новца који се купују и продају на девизном тржишту, достављање Народној банци Србије података банака ради праћења девизне штедне положене код банака и праћења одређених монетарних кретања);

- девизни послови и односи са иностранством (услови под којима и начин на који резиденти могу држати девизе код банке у иностранству, обављање послова између Народне банке Србије и Управе за трезор који се обављају преко система консолидованог рачуна трезора за девизна средства, случајеви и услови плаћања, наплаћивања, уплата и исплата у ефективном страном новцу);

- контрола пословања банака (класификација билансне aktive и ванбилансних ставки банке, адекватност капитала банке, извештавање банака, објављивање података и информација банке, спровођење одредаба Закона о банкама које се односе на давање прелиминарног одобрења за оснивање банке, дозволе за рад банке и појединих сагласности Народне банке Србије, као и на утврђивање критеријума за одређивање првокласне банке);

- послови с готовином (издавање и основна обележја новчаница апоена од 50 и 1000 динара, пуштање у оптицај кованог новца апоена од 1, 2, и 5 динара и новчаница апоена од 50 и 1000 динара);

- послови принудне наплате (начин вршења принудне наплате с рачуна клијента);

- послови платног промета (облик, садржина и начин коришћења јединствених инструмената платног промета);

- послови надзора финансијског лизинга (Контни оквир и садржина рачуна у Контном оквиру за даваоце финансијског лизинга, садржај и форма образаца финансијских извештаја за даваоце финансијског лизинга и облик и садржај статистичког извештаја за даваоце финансијског лизинга);

- послови надзора над обављањем делатности осигурања (утврђивање најниже суме осигурања на коју може бити уговорено осигурање власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима, Контни оквир и садржина рачуна у Контном оквиру за друштва за осигурање, садржај и форма образаца финансијских извештаја за друштва за осигурање, облик и садржај статистичког извештаја за друштва за осигурање);
- послови надзора добровољних пензијских фондова (садржај и форма образаца финансијских извештаја за добровољне пензијске фондове и друштва за управљање добровољним пензијским фондовима, Контни оквир и садржина рачуна у Контном оквиру за добровољне пензијске фондове и друштва за управљање добровољним пензијским фондовима, облик и садржај статистичког извештаја за добровољне пензијске фондове и друштва за управљање добровољним пензијским фондовима);
- статистика и извештавање (Контни оквир и садржина Контног оквира за Народну банку Србије и банке, прикупљање, обрада и достављање података о стању и структури рачуна из Контног оквира, облик и садржај статистичког извештаја за Народну банку Србије, садржај и форма образаца финансијских извештаја за Народну банку Србије, обрасци и садржина позиција у обрасцима финансијских извештаја за банке);
- јединствена тарифа по којој Народна банка Србије наплаћује накнаду за извршене услуге.

Заступање пред судовима

У току 2014. године пред Управним судом у току је било девет управних спорова. Пред привредним судовима водило се 20 парничних предмета, три поступка ликвидације, 39 поступака стечаја и десет поступака по основу привредних преступа и прекршаја. Пред Вишим судовима у току је било девет спорова. Пред судовима опште надлежности водило се 50 парница, као и десет ванпарничних, два извршна и један кривични поступак. Пред страним судовима водила су се четири парнична и један ванпарнични поступак.

Активности у вези са усклађеношћу пословања

У току 2014. године у Народној банци Србије донето је 39 унутрашњих општих аката из области радних односа, унутрашње организације и систематизације, организовања састанака и репрезентације, набавки, рачуноводства и финансија, канцеларијског пословања и осталог.

Извршена су испитивања усклађености пословања која се односе на поступак закључивања уговора, вођење евиденција о закљученим уговорима и праћење испуњења уговора из области имовинско-правних односа и контролу наменског коришћења средстава кредитних линија код посредничких банака и крајњих корисника.

Спроведене су потребне активности у вези с редовним годишњим извештавањем организационих јединица о препознатим и процењеним ризицима усклађености пословања, а усвојена је и нова Методологија за идентификовање и процену ризика усклађености пословања.

Континуирано су предузимане активности усмерене на унапређење етичких и професионалних стандарда понашања запослених, као и активности усмерене на испуњавање обавеза које за Народну банку Србије произлазе из Закона о Агенцији за борбу против корупције.

Активности у вези с применом Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја

У току 2014. године Народној банци Србије поднето је укупно 80 захтева за приступ информацијама од јавног значаја, од чега је 71 захтев усвојен или делимично усвојен, ниједан захтев није одбачен, а девет захтева је одбијено. Подносиоци највећег броја тих захтева били су грађани (55), затим медији (14), невладине организације и друга удружења грађана (7), политичке странке (1) и остали (3). У вези с поменутих захтевима изјављено је укупно девет жалби, од чега четири због непоступања по захтеву и пет због одбијања захтева.

Народна банка Србије је, у складу са чланом 43. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности доставила годишњи извештај о радњама и мерама предузетим током 2014. године ради примене тог закона.

Планови за 2015. годину

Народна банка Србије ће у току 2015. године припремити и доставити Народној скупштини Предлог закона о изменама и допунама Закона о Народној банци Србије и Предлог закона о изменама и допунама Закона о банкама, а након тога ће донети и подзаконске акте за спровођење ових измена и допуна²⁹. Један од основних циљева предлагања наведених законских измена и допуна јесте уређивање детаљног и свеобухватног правног оквира за реструктурирање банака и банкарских група с Народном банком Србије, која ће преузети улогу надлежног тела за реструктурирање.

У 2015. години Народна банка Србије донеће подзаконске акте како би се створиле све неопходне правне претпоставке за примену новог Закона о платним услугама, Закона о осигурању и Закона о изменама и допунама Закона о заштити корисника финансијских услуга.

Народна банка Србије наставиће рад на припреми законских решења којима би се уредили финансијско обезбеђење и финансијске услуге на даљину.

Предвиђено је и предузимање одговарајућих мера ради унапређења послова израде закона и других прописа из надлежности Народне банке Србије и праћења прописа Европске уније, као и развијање послова заступања Народне банке Србије пред судовима и усклађености пословања.

²⁹ Закон о изменама и допунама Закона о Народној банци Србије и Закон о изменама и допунама Закона о банкама усвојени су у Народној скупштини и објављени у „Службеном гласнику РС“, бр. 14/2015 од 4. фебруара 2015. године, а донети подзаконски акти за спровођење наведених измена и допуна објављени су у „Службеном гласнику РС“, бр. 30/2015 од 27. марта 2015. године.

III.4.4. Комуникација с јавношћу

Одговорно, континуирано и правовремено информисање шире јавности о пословању и активностима централне банке се и у 2014. години одвијало путем редовних активности с медијима, од којих су најважнији: саопштења за јавност, одговори на новинарска питања и организација интервјуа, телевизијских и радијских гостовања, прес-конференција и репортажа.

Објављена су 222 саопштења за јавност и дато је 237 одговора на новинарска питања. Организовано је 48 изјава и 25 интервјуа за штампане и електронске медије, као и 16 телевизијских и радијских наступа гувернера, вицегувернера и других запослених у Народној банци Србије.

Организоване су четири презентације Извештаја о инфлацији за стручну и медијску јавност. Обезбеђена је медијска подршка почетку разговора с мисијом ММФ-а током њихова два боравка у Србији, као и посети гувернера централне банке Кине Народној банци Србије. Такође, обезбеђена је и медијска подршка обележавању манифестације „Светска недеља новца“, у оквиру које је Народна банка Србије организовала више едукативних радионица за финансијско описмењавање деце и омладине, друштвено одговорним активностима Народне банке Србије, као и отварању многобројних изложби које су гостовале у изложбеном простору Народне банке Србије.

Током 2014. на веб-сајту Народне банке Србије објављени су Годишњи извештај о пословању и резултатима рада, Годишњи извештај о стабилности финансијског система, Годишњи извештај о монетарној политици за претходну годину, као и Полугодишњи извештај о монетарној политици за текућу годину. Објављена су и месечна издања Статистичког билтена, тромесечни извештаји о банкарском сектору, надзору финансијског лизинга, пословима надзора над обављањем делатности осигурања и надзора друштава за управљање добровољним пензијским фондовима, као и о активностима у области заштите корисника. Тромесечно су објављивани Извештај о инфлацији, Анализа дуга Републике Србије, Извештај о динаризацији финансијског система и Извештај о резултатима анкете о кредитној активности банака. Презентације извештаја о инфлацији у 2014. години емитоване су уживо преко званичног сајта Народне банке Србије (*live stream*).

Све активности Народне банке Србије од значаја за јавност пропраћене су објављеним саопштењима, информацијама и подацима на званичном веб-сајту и његовим поддоменима.

Сви штампани и електронски садржаји који се публикују за јавност припремају се на српском и енглеском језику.

Планови за 2015. годину

У 2015. години Народна банка Србије наставиће да одговорно и правовремено информише јавност о свом пословању и активностима путем активне сарадње с медијима. Планира се и даље унапређење интернет домена и поддомена, као и интензивнија промоција изложбених и едукативних активности Народне банке Србије у јавности.

III.4.5. Заштита и едукација корисника финансијских услуга

У 2014. години Народна банка Србије је корисницима финансијских услуга и клијентима активно пружала помоћ у остваривању њихових права поступањем по обавештењима/приговорима на рад финансијских институција, посредовањем у решавању спорних односа и информисањем и едукацијом корисника финансијских услуга. Током 2014. године припремљен је Закон о изменама и допунама Закона о заштити корисника финансијских услуга, који је усвојен 18. децембра 2014. године и чијом ће применом корисници финансијских услуга уживати већу заштиту својих права и интереса.

У 2014. години донето је Решење о новчаном кажњавању, којим је, у складу са чланом 50. Закона о заштити корисника финансијских услуга, наложено отклањање утврђених незаконитости, уз истовремено изрицање новчане казне једној банци.

Примљено је 2.141 обавештење и преурањено обавештење у вези с приговорима на рад финансијских институција, 1.245 питања и 20.501 позив и упит Инфо-центру. У истом периоду у Народној банци Србије је одржан 101 поступак посредовања.

Поступање по обавештењима

У 2014. су примљена 1.454 обавештења с приговорима на рад финансијских институција. Највећи број обавештења односио се на рад банака, или 81,2% укупног обраћања корисника и клијената.

Табела III.4.5.1. Број обавештења по даваоцима финансијских услуга у 2014.

Даваоци финанс. услуга	Јан.	Феб.	Март	Апр.	Мај	Јун	Јул	Авг.	Септ.	Окт.	Нов.	Дец.	Укупно	У %
Банке	116	123	116	107	92	81	111	89	107	84	84	70	1.180	81,16%
Друштва за осигурање	24	20	24	21	17	16	18	21	21	26	29	26	263	18,09%
Даваоци лизинга	1	1	0	1	1	0	0	1	2	0	0	1	8	0,55%
Друштва за управљање ДПФ	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	3	0,21%
Остало	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0%
УКУПНО	141	144	140	130	111	97	129	111	130	111	113	97	1.454	100%
Извор: НБС.														

Највећи број приговора на рад банака односио се на кредите (56,27%), текуће рачуне (17,8%) и платне картице (12,5%).

Највећи број приговора на рад друштава за осигурање односио се на аутоодговорност (38%), осигурање имовине (17,5%) животно осигурање (13,7%) и незгоде (11%).

Корисници су током 2014. године упутили 687 преурањених обавештења, без претходног обраћања одговарајућој финансијској институцији, што је Народна банка Србије, сагласно Одлуци о начину поступања банке и даваоца лизинга по приговору корисника финансијских услуга и начину поступања Народне банке Србије по обавештењу тих корисника и Одлуци о ближим условима и начину поступања банке по приговору клијента, проследила финансијским институцијама на даљу надлежност. Највећи проценат преурањених обавештења односио се на рад банака (92%), и то у сегменту кредита (48,89%), текућих рачуна (25,95%) и платних картица (10,76%).

Посредовања

Број поступака посредовања је за 3,8% мањи него у 2013. години. На основу тога може се закључити да се већи број обавештења завршава у првој фази поступања по обавештењу корисника, односно клијента.

Табела III.4.5.2. Број поступака посредовања по даваоцима финансијских услуга у 2014.

Даваоци финансијских услуга	У току	Поравнања	Обуставе	Одустанци	Укупно
Банке	20	17	29	1	67
Друштва за осигурање	2	10	17	0	29
Даваоци лизинга	2	0	2	0	4
Друштва за управљање ДПФ	0	0	1	0	1
УКУПНО	24	27	49	1	101
Извор: НБС.					

Од укупног броја спроведених поступака посредовања, поступак је окончан у 77 случајева, при чему је у 35,1% окончаних поступака постигнут споразум између финансијских институција и њихових клијената.

Највећи број поступака посредовања односио се на спорне односе између банака и њихових клијената, и то по основу кредитних послова (53,73%), платних картица (16,42%) и текућег рачуна (16,42%). Када је реч о спорним односима између друштава за осигурање и њихових клијената, најбројнији су у области аутоодговорности (44,83%) и животног осигурања (13,79%).

Информисање корисника финансијских услуга

У току 2014. године примљено је 1.245 питања корисника финансијских услуга у вези са финансијским услугама и њиховим правима по основу коришћења тих услуга.

Увођење нове рубрике „Питања и одговори“ на званичном веб-сајту утицало је на знатан скок броја примљених питања, па је број тих питања у односу на претходну годину удвостручен (повећан за 108,45%).

На сва питања је благовремено одговорено.

Највећи проценат питања односио се на рад банака (78,4%), и то у вези с кредитима (42,1%), текућим рачунима (14,8%) и платним картицама (6,4%).

У току 2014. године упућено је 15 тумачења и одговора на захтеве банака у вези с применом Закона о заштити корисника финансијских услуга.

Број позива је повећан за 8,1% у односу на претходну годину и износио је 20.501. Корисници су највећи број питања постављали у вези с банкарским услугама и осигурањем, као и о датуму када се може очекивати доношење Закона о изменама и допунама Закона о заштити корисника финансијских услуга и почетку његове примене, имајући у виду новину коју Закон доноси, а која се тиче отплате обавеза по кредитима по истом типу курса по којем је кредит и одобрен, што представља погодност за кориснике.

Финансијска едукација грађана

У 2014. години је одржано 39 едукативних трибина у 35 градова и села широм Србије, у којима су активно учествовале филијале Народне банке Србије у Београду, Новом Саду, Ужицу, Нишу и Крагујевцу. Такође, вршена је дистрибуција штампаног едукативног материјала.

Грађани су највеће интересовање показали за теме: права корисника финансијских услуга, штедња кроз добровољне пензијске фондове, кредити за рефинансирање, дозвољено прекорачење по текућем рачуну, животно осигурање, платне картице, пољопривредни кредити, електронско банкарство и о чему треба водити рачуна приликом задуживања.

Одговорено је и на 1.613 питања грађана који су посетили регионалне канцеларије за финансијску едукацију. Највећи број питања односио се на банкарске услуге (55,2%), и то посебно на стамбене кредите, штедњу, начин обрачуна анuitета, кредитне картице, рефинансирање кредита, кредитну евиденцију, јемство, превремену отплату, накнаде по текућем рачуну, поступак у вези с гашењем рачуна, промену каматне стопе и процедуру улагања приговора на рад банака.

Планови за 2015. годину

И у 2015. години наставиће се спровођење активности из домена заштите и информисања корисника финансијских услуга.

Поред тога, наставиће се усаглашавање прописа са законодавством Европске уније у области заштите корисника, као и с другим активностима ради унапређења права и интереса корисника.

Планом активности за 2015. годину предвиђен је наставак организовања и спровођења трибина и радионица у вези са финансијским производима и услугама за грађане, предузетнике, мала и средња предузећа и удружења, с посебним акцентом на становништво градова и села у којима до сада нису гостовали запослени на пословима едукације. Имајући у виду да је током 2014. године број питања корисника и упућених одговора био у сталном порасту, исти тренд очекује се и у 2015. години. Израда нових едукативних материјала за сајт намењен корисницима www.tvojnovac.nbs.rs, дистрибуција едукативних летака, у сарадњи с локалним и јавним установама, и сарадња с домаћим и међународним институцијама и удружењима која се баве финансијском едукацијом одвијаће се и у току наредне године.

III.4.6. Друштвена одговорност

Друштвена одговорност Народне банке Србије огледа се у бризи за добробит припадника шире друштвене заједнице. У 2014. години је Народна банка Србије реализовала 15 хуманитарних и волонтерских акција које су имале за циљ прикупљање помоћи за угрожено становништво и локалну заједницу. У тим акцијама је прикупљено више од 17.000.000 динара.

У Београду и Новом Саду организоване су новогодишња и ускршња хуманитарна изложба радова особа са инвалидитетом и старијих особа. Такође, донирани су пакетићи за децу с Косова и Метохије, децу корисника Народне кухиње, као и за кориснике Дома „Колевка“ у Суботици.

Народна банка Србије активно се укључила у акцију прикупљања хуманитарне помоћи за становништво погођено мајским и септембарским поплавама. Помоћ је упућена општинама Коцељева и Уб, Црвеном крсту Руме, Крагујевца и Ужица, као и дистрибутивном центру „Нишко сајмиште“ у Нишу. За становништво Текије организована је акција прикупљања пакета са средствима за хигијену, као и волонтерска акција чишћења терена.

Акције прикупљања хране за потребе социјално угрожених категорија становништва организоване су у Београду, Крагујевцу, Новом Саду, Нишу и Ужицу.

Поред тога, Народна банка Србије је донирала више од 2 млн динара у виду расходованог намештаја и више од пола млн динара у виду техничке опреме.

Као национална институција с пуном одговорношћу и свешћу, Народна банка Србије учествује у активностима које су усмерене на подстицање стваралаца који свој рад посвећују заштити националног и културног идентитета. У 2014. години Народна банка Србије је донирала плакету за Задужбину Доситеја Обрадовића. Такође је донирала и плакету у клириту за доделу награде „Тања Станковић Бошков“.

Народна банка Србије спроводи програм финансијске едукације деце и омладине. Изложбеним и едукативним активностима даје се допринос унапређењу и стицању основних знања из области финансијске писмености.

Као један од оснивача и активан члан „Глобалног договора“ Уједињених нација у Србији, Народна банка Србије у потпуности подржава десет принципа „Глобалног договора“.

Управљање заштитом животне средине интегрални је део свеобухватне пословне филозофије руководства Народне банке Србије. У том смислу, у току 2014. године Завод за израду новчаница и кованог новца – Топчидер започео је спровођење захтева стандарда *ISO 14001* – Система управљања заштитом животне средине. Сертификациона провера планирана је средином 2015. године.

Одлучна да унапреди животну средину у којој живимо и радимо, Народна банка Србије је формирала тим од 22 обучена члана за спровођење стандарда *ISO 14001* и донела Политику заштите животне средине. У складу са захтевима стандарда у 2014. години, утврђени су сви аспекти животне средине, што значи да су препознате све активности, производи и услуге Завода за израду новчаница и кованог новца – Топчидер који могу имати утицај на животну средину, укључујући и утицаје до којих би могло доћи при инцидентним ситуацијама. Након тога, урађена је листа значајних аспеката, тј. аспеката који имају највећи утицај на животну средину. Они су стављени под

контролу и редовно се прате. Одређени су општи и посебни циљеви који проистичу из Политике заштите животне средине. Да би се постигли и унапредили циљеви заштите животне средине, дефинисани су програми и задаци на основу којих се унапређује заштита животне средине.

Константна тенденција за унапређење учинка у заштити животне средине укључује, на првом месту, интегрисано управљање отпадом, уз посебан акценат на смањење стварања опасног и неопасног отпада и његово одлагање и збрињавање на безбедан и одговоран начин. Набављена је амбалажа за разврставање опасног и неопасног отпада, организовано је обележавање отпада и прописане су инструкције за прикупљање отпада, с јасним задацима и одговорностима. Утврђено је преко 30 врста отпада, у приближној количини од 200 тона годишње. У 2014. години збринуто је око 50 тона опасног отпада и продато око 160 тона отпада као секундарне сировине, чиме је приходовано укупно 1.585.521,79 динара.

Опасне хемикалије се употребљавају, складиште и обележавају у складу са прописима, а праћењем иновација на пољу заштите животне средине, Народна банка Србије тежи коришћењу еколошки прихватљивих материја. Редовно праћење потрошње опасних хемикалија на дневном и месечном нивоу у производним дирекцијама, сталне интерне провере спровођења мера заштите од пожара и адекватног складиштења сведоче о дугорочном опредељењу Народне банке Србије за одрживи развој и чистију животну средину.

Народна банка Србије непрекидно унапређује стање животне средине интерним прописима и одлукама, као и сталним обукама својих запослених и њиховим усмеравањем ка постизању дефинисаних циљева.

У 2014. години Народна банка Србије је извршила и активности које се односе на откуп ПЕТ амбалаже и отпадног материјала:

- по закљученом уговору о откупу ПЕТ амбалаже предато је укупно 2.514 килограма ове амбалаже и приходовано укупно 37.300,00 динара (без ПДВ-а);
- по закљученом уговору о откупу папира предато је 10.780 килограма мешаног и талас папира, као и 76.180 килограма несортираног белог папира, чиме је приходовано укупно 653.080,00 динара (без ПДВ-а).

Планови за 2015. годину

Народна банка Србије наставиће своје дугогодишње ангажовање на пољу друштвене одговорности, доприносећи тако решавању конкретних проблема и стварању позитивније климе у нашем друштву. У плану је реализација већег броја хуманитарних активности за најугроженије категорије становништва.

Наставиће се с даљим развојем вишегодишњих јавних партнерстава са институцијама и организацијама социјалне заштите, са акцентом на инклузију особа са хендикепом. Народна банка Србије учествоваће у волонтерским активностима, хуманитарним изложбама, хуманитарно-едукативним радионицама за децу и омладину и инклузивним спортским турнирима.

Народна банка Србије придружиће се националној еколошко-хуманитарној акцији „Чеп за хендикеп“, која има за циљ набавку неопходних ортопедских помагала за особе са хендикепом. Пун допринос Народна банка Србије пружиће укључивањем у друштвено одговорне иницијативе „Глобалног договора“ Уједињених нација у Србији.

Када су у питању активности усмерене на заштиту животне средине, Завод за израду новчаница и кованог новца – Топчидер наставиће и у 2015. години с праћењем показатеља утицаја својих активности на животну средину и показатеља ефикасности предузетих мера превенције настанка или смањења нивоа загађења.

За 2015. годину планирано је:

- мерење интензитета буке и емисије загађујућих материја у животној средини;
- израда елабората о зонама опасности – овим елаборатом се предвиђају све активности из области противпожарне заштите којима се спречавају будуће потенцијалне инцидентне ситуације које могу угрозити људе, објекте и животну средину;
- израда плана континуитета пословања – у времену када су организације изложене све већем броју ризика (поплаве, земљотреси, пожари и сл.) који директно могу угрозити испоруку производа или услуга на тржишту, приступа се изради овог плана како би се обезбедио континуитет у пословању;
- израда плана заштите од удеса – овим планом се предвиђају све активности којима би се држао под контролом утицај једне или више опасних материја, спречио евентуални удес и његов утицај на живот и здравље људи и околине.

III.5. Управљање

III.5.1. Управљање људским ресурсима

Организационе промене и број запослених у 2014. години

Правилник о унутрашњој организацији Народне банке Србије је у 2014. години измењен и допуњен на следећи начин:

У Сектору за девизне послове у Одељењу за управљање девизним резервама (*Front Office*) утврђена је Група за инструменте тржишта новца, злато и ефективни страни новац; у Сектору за послове с готовином, Одељење за централни трезор променило је назив у Одељење за послове централног трезора; у Кабинету гувернера укинута је Одељење за послове контролинга; у Људским ресурсима у оквиру Одељења за радне односе и запошљавање, Група за евиденције у области рада променила је назив у Одсек за евиденције у области рада; утврђена је нова основна организациона јединица под називом Центар за контролинг с два одељења: Одељење за стратешко планирање и контролу оправданости набавки и Одељење за контролу спровођења и извршења поступака набавки.

У Управи за надзор над финансијским институцијама, у Сектору за контролу пословања банака спроведене су следеће измене: у Одељењу за посредну контролу пословања банака утврђен је Одсек за извештавање, анализу банкарског сектора и подршку контроли пословања банака; у Одељењу за лиценцирање и мере промењен је назив Групе за корективне и принудне мере у Одсек за корективне и принудне мере; Одељење за анализу и регулативу банкарског сектора променило је назив у Одељење за регулативу банкарског сектора, без ужих организационих јединица; утврђена је нова организациона јединица под називом Одељење за развој.

У Сектору за надзор над обављањем делатности осигурања утврђена је Група за спровођење стручних испита за стицање звања у делатности осигурања и добровољних пензијских фондова; у Одељењу за посредни надзор над пословањем друштава за осигурање и других субјеката утврђена је Група за посредни надзор над другим субјектима у делатности осигурања; у Одељењу за правна питања утврђен је Одсек за лиценцирање; у Одељењу за надзор над делатношћу добровољних пензијских фондова укинута је Одсек за надзор над делатношћу добровољних пензијских фондова.

У филијалама у Нишу, Крагујевцу и Ужицу, у Одељењу за трезорско и благајничко пословање утврђена је нова организациона јединица под називом Група за послове машинске обраде новца.

Табела III.5.1.1. Упоредни преглед броја запослених

Организациони део	31. децембар 2013.			31. децембар 2014.			Промена (у %) (7 – 4) : 4
	Неодређено време	Одређено време	Укупно (2 + 3)	Неодређено време	Одређено време	Укупно (5 + 6)	
1	2	3	4	5	6	7	8
Основне организационе јединице	1.083	54	1.137	1.134	92	1.226	7,83
Управа за надзор над финансијским институцијама	189	2	191	183	1	184	-3,66
Филијала у Београду	109	1	110	98	1	99	-10,00
Филијала у Новом Саду	96	7	103	96	12	108	4,85
Филијала у Нишу	36	0	36	37	0	37	2,78
Филијала у Крагујевцу	48	0	48	44	1	45	-6,25
Филијала у Ужицу	31	0	31	31	3	34	9,68
ЗИН	565	59	624	546	64	610	-2,24
Укупно у НБС:	2.157	123	2.280	2.169	174	2.343	2,76
Извор: НБС.							

У Заводу за израду новчаница и кованог новца – Топчидер, у Одељењу за економске послове укинута је Одсек за планско-аналитичке послове.

У односу на претходну годину благо је повећан укупан број запослених, а пре свега запослених на одређено време, због ангажовања додатног броја извршилаца на појединим пословима подршке (одржавање хигијене, обављање послова обезбеђења и заштите, пружање угоститељских услуга) након истека уговора с трећим лицима која су раније обављала поменуте послове.

Квалификациона и старосна структура запослених

У погледу квалификационе структуре запослених, а у складу са одредбама Закона о високом образовању које се односе на врсту и степен образовања, на дан 31. децембра 2014. године у Народној банци Србије било је 13 запослених с трећим степеном високог образовања, 870 запослених с другим степеном високог образовања и 238 запослених с првим степеном високог образовања. Са средњим образовањем била су 982 запослена, а са основним 66 запослених.

Табела III.5.1.2. Број запослених по квалификационој структури						
31. децембар 2014.						
Организациони део	Високо образовање			Средње образовање	Основно образовање	Укупно
	III степ.	II степ.	I степ.			
1	2	3	4	5	6	7
Основне организационе јединице	10	550	147	399	28	1.134
Управа за надзор над финансијским институцијама	2	158	10	13	0	183
Филијала у Београду	0	13	7	75	3	98
Филијала у Новом Саду	0	18	8	68	2	96
Филијала у Нишу	0	10	6	20	1	37
Филијала у Крагујевцу	0	11	5	27	1	44
Филијала у Ужицу	0	7	4	17	3	31
ЗИН	1	103	51	363	28	546
Укупно у НБС:	13	870	238	982	66	2.169
Извор: НБС.						

Као и у претходних неколико година, у погледу старосне структуре, две најзаступљеније категорије запослених у 2014. години су запослени старости између 50 и 60 година (38,96%) и између 40 и 50 година (31,44%). Просечна старост запослених је 47,55 година, што је на нивоу просечне старости у 2013. и 2012. години.

Када је у питању полна структура, као и претходних година, и даље је већи број запослених женског пола (54,37%).

Табела III.5.1.3. Старосна структура запослених

Организациони део	31. децембар 2014.							Просек година старости
	До 20	20 до 30	30 до 40	40 до 50	50 до 60	Преко 60	Укупно	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Основне организационе јединице	1	53	254	358	403	65	1.134	47,18
Управа за надзор над финансијским институцијама	0	32	72	34	38	7	183	41,02
Филијала у Београду	0	0	11	24	58	5	98	51,02
Филијала у Новом Саду	0	3	9	32	47	5	96	50,09
Филијала у Нишу	0	0	2	12	17	6	37	52,41
Филијала у Крагујевцу	0	0	5	7	26	6	44	52,93
Филијала у Ужицу	0	1	1	7	20	2	31	52,65
ЗИН	0	17	75	208	236	10	546	48,38
Укупно у НБС:	1	106	429	682	845	106	2.169	47,55
У %	0,05	4,89	19,78	31,44	38,96	4,89	100,00	

Извор: НБС.

Образовање, стручно оспособљавање и усавршавање запослених у Народној банци Србије

Ради унапређења стручних капацитета запослених за потребе обављања постојећих и планираних послова, Народна банка Србије омогућила је похађање академских и струковних студија, као и обуку за стицање различитих професионалних звања и сертификата. Запослени су похађали семинаре, конференције, курсеве и радионице у земљи и иностранству, а путем међународне стручно-техничке сарадње с другим централним банкама и финансијским и образовним институцијама имали су могућност да се упознају са савременим решењима и пословним праксама у централном банкарству.

За потребе запослених ангажованих на пословима који се односе на приступање Европској унији, у сарадњи с предавачима из Канцеларије за европске интеграције Владе Републике Србије организована су три семинара на следеће теме: преговори о приступању Републике Србије Европској унији, хармонизација националних прописа с тековинама европског права (табеле усклађености) и писање прилога за Европску унију (усклађивање форме и садржаја).

У сарадњи с централном банком Румуније, за запослене у Народној банци Србије организован је семинар на тему финансијске стабилности и методологије стрес-тестова ЕЦБ-а, док је у сарадњи с ЕЦБ-ом организован регионални статистички семинар, на коме је, осим запослених у Народној банци Србије, учествовало и 19 страних учесника из десет централних банака. У 2014. години је настављена традиција одржавања годишњег међународног скупа за стручњаке у области информационих технологија у централним банкама под називом „Београдски ИТ форум“, уз учешће представника 19 централних банака европских земаља.

III.5.1.4. Образовање, усавршавање и стручно оспособљавање запослених	
2014. година	
Вид образовања, усавршавања и стручног оспособљавања	Број запослених
Образовање	
Студије првог степена	3
Студије другог степена – мастер и специјалистичке студије	11
Студије трећег степена – докторске студије	7
Стручна обука, лиценце, сертификати	9
Усавршавање	
Семинари, радионице, саветовања и конференције у земљи	98
Семинари, радионице, саветовања, студијске посете и конференције у иностранству	250
Семинари у НБС организовани у оквиру билатералне сарадње са страним централним банкама	210
Семинари у НБС организовани у сарадњи с Канцеларијом за европске интеграције	136
Обуке у НБС организоване у оквиру програма ТАЕКС	36
Интерне радионице	32
Настава страних језика	147
Стручно оспособљавање	
Обука за приправнике	4
Летња пракса	
Пракса студената универзитета из земље и иностранства у периоду јул–август	39
Извор: НБС.	

У оквиру претприступне помоћи за европске интеграције, кроз програм ТАЕКС, организоване су четири експертске посете, уз учешће предавача из централних банака Хрватске и Немачке, италијанске Комисије за супервизију пензијских фондова и словеначке Агенције за надзор осигурања.

У оквиру билатералне сарадње с централним банкама европских земаља организовано је пет експертских посета стручњака из централних банака Чешке, Словеније, Пољске, Холандије и Босне и Херцеговине.

Интерни тренери Народне банке Србије одржали су у 2014. години запосленима обуке из области тимског рада и емоционалне интелигенције, које су имале за циљ развој и унапређење личних компетенција. У складу с потребама посла, за запослене је организована настава страних језика (енглеског, руског, немачког и француског). Поред стандардних, омогућено је и похађање специјализованих курсева из области банкарства и европских интеграција.

У Народној банци Србије се за обављање послова у различитим организационим јединицама, уз надзор ментора, током дванаестомесечног приправничког стажа стручно оспособљавају четири приправника. Народна банка Србије је у периоду јул–август организовала летњу праксу за 39 студената завршних година факултета универзитета у Србији, као и за држављане Републике Србије који студирају на факултетима у иностранству.

Планови за 2015. годину

Ради даљег јачања институционалних и професионалних капацитета Народне банке Србије, континуирано образовање и усавршавање остаје и даље један од приоритетних задатака у области управљања људским ресурсима.

С обзиром на улогу Народне банке Србије у процесу преговора за чланство у Европској унији, већи број обука за запослене биће посвећен стицању стручног знања у појединим областима правних тековина Европске уније и примени усаглашеног законодавства.

Народна банка Србије планира да по тринаести пут организује летњу праксу за студенте завршних година факултета универзитета у Србији, као и за држављане Републике Србије који студирају на факултетима у иностранству.

III.5.2. Интерна ревизија и управљање ризицима

Положај, циљеви и предмети интерне ревизије у Народној банци Србије и начин њеног обављања, обавезе и одговорности других основних организационих јединица, Завода за израду новчаница и кованог новца – Топчидер и филијала Народне банке Србије у вези са обављањем интерне ревизије дефинисани су Правилником о интерној ревизији Народне банке Србије. Овим документом усклађена је организација рада Интерне ревизије с међународним стандардима професионалне праксе интерних ревизора и Етичким кодексом професије интерне ревизије. Због потребе прецизнијег уређења начина рада донето је интерно Упутство за рад, процедуре и смернице, који се континуирано унапређују.

С обзиром на то да је пракса интерне ревизије релативно млада у нашој земљи и недовољно развијена, стратешко опредељење Интерне ревизије у Народној банци Србије јесте да, осим с домаћом прописима, њен рад буде усклађен и са захтевима међународних стандарда професионалне праксе интерних ревизора међународно признатог Института интерних ревизора и Етичким кодексом професије интерне ревизије.

Интерна ревизија у Народној банци Србије независна је у обављању својих послова и за свој рад одговорна је гувернеру и Савету гувернера Народне банке Србије.

Основна улога Интерне ревизије је да својом активношћу допринесе што ефикаснијем пословању Народне банке Србије, да препозна ризике којима је изложена Народна банка Србије било у материјалном или у нематеријалном смислу, као и да вреднује адекватност система интерних контрола, односно да процени адекватност управљања ризицима, контроле и руковођења у Народној банци Србије.

Послови интерне ревизије обављају се у складу с годишњим планом о обављању интерне ревизије, који усваја Савет гувернера Народне банке Србије. Одређивање послова који ће бити предмет ревизије врши се на основу утврђене методологије, која се заснива на утврђивању и процени ризика, прикупљеним мишљењима руководилаца свих организационих јединица Народне банке Србије о ризицима и интерним контролама у пословним процесима из њиховог делокруга, као и на другим релевантним информацијама о ризичним подручјима.

Ради унапређења пословања Народне банке Србије, обавља се ревизија финансијског извештавања, усклађености пословања, оперативног обављања послова, информационих система и даје се независно мишљење о питањима која су била предмет ревизије. Поред тога, прате се активности у примени препорука датих у извештајима о обављеној ревизији, које имају за циљ да допринесу унапређењу система интерних контрола и квалитета пословања у оквиру Народне банке Србије.

О обављеним ревизијама и сагледавању примене препорука у области интерне ревизије извештавају се руководиоци организационих јединица у којима је вршена ревизија, гувернер, директор Управе за надзор над финансијским институцијама, надлежни вицегувернер, генерални секретар и периодично Савет гувернера.

У току 2014. године у области интерне ревизије издат је 21 извештај о обављеним редовним ревизијама, 24 извештаја/информације о извршеном накнадном сагледавању примене препорука, пет извештаја о праћењу реализације пројеката и других активности и пет информација о извршеном сагледавању усаглашености књиговодствених података и података из извештаја који се достављају ММФ-у, чиме су испуњене све обавезе предвиђене годишњим планом.

Приликом обављања редовних ревизија у току 2014. су сачињене и са организационим јединицама усаглашене 152 препоруке, а извршеним сагледавањем примене препорука утврђен је статус за 124 препоруке које су дате у претходном периоду, а за које су рокови за примену истекли.

Захваљујући обављеним активностима у области интерне ревизије, руководство Народне банке Србије располаже додатним информацијама о недостацима процеса, ризицима којима су ти процеси изложени и мерама које се предузимају за њихово отклањање.

Планови за 2015. годину

Годишњим планом о обављању интерне ревизије у Народној банци Србије за 2015. годину, који је усвојио Савет гувернера, дефинисани су обим и предмети ревизија и других активности које ће бити обављене у организационим јединицама Народне банке Србије. Посебна пажња биће посвећена анализи управљања ризицима и начину контроле пословних процеса и функционисања система интерних контрола у вези с монетарним операцијама, међународном сарадњом, контролом пословања банака и осигуравајућих друштава, информационим системима, пословањем с готовином, Заводом за израду новчаница и кованог новца – Топчидер, набавкама, пословима везаним за људске ресурсе и опште послове.

Активности ће, као и до сада, бити усмерене на одржавање усклађености с међународно признатим стандардима професије интерне ревизије и најбољом праксом других централних банака, чиме се унапређује и квалитет интерне ревизије и процеса управљања ризиком у Народној банци Србије.

III.5.3. Информациона технологија

Народна банка Србије је у 2014. години у домену апликативног развоја израдила нова и допунила постојећа апликативна решења за подршку:

- примени новог контног оквира и припреми измена и обради података о стању и структури рачуна из контног оквира (ССКР);
- статистици финансијских рачуна и ХоВ;
- изради сета нових статистичких извештаја о роби и услугама по делатностима у области информационих технологија и земљама; о вредности међународног промета по појединачним банкама; о приливима и одливима за конкретне основе према класификацији делатности; о инопартнерима;

- измени Монетарног информационог система у делу преузимања података о стању одређених динарских и девизних монетарних агрегата због усклађивања с новим Упутством о достављању података банака ради праћења одређених монетарних кретања, уз обезбеђење континуитета података; преузимању серија података о позајмицама банака на МНТ за преконоћну рачун; формирању серија податка о обавезној резерви банака, у складу са изменама Упутства за спровођење Одлуке о обавезној резерви банака код Народне банке Србије;

- измени у апликативном систему Трговање ХоВ увођењем додатне контроле пословних процеса у оквиру процедуре формирања краја дана; измени у складу са Инструкцијом за евидентирање репо трансакција (куповина и продаја) и Инструкцијом за евидентирање трајних трансакција са благајничким записима Народне банке Србије; измени у вези с допуном података о емисији ХоВ подацима о земљи и секторској структури издаваоца ХоВ;

- изменама у апликативним системима Трговање ХоВ, Кредитне олакшице и Краткорочни динарски кредити које се односе на начин израчунавања преостале рачуности ХоВ, као и израчунавање вредности залогe амортизационих хартија које се залажу као покриће траженом кредиту; измени услед креирања података о стању и структури рачуна из контног оквира (ССКР) са стањем на последњи дан у месецу за претходни месец за све рачуне главне књиге, у складу са Инструкцијом Народне банке Србије за евидентирање краткорочних кредита за ликвидност на основу залогe ХоВ;

- тестирању размене података са Управом за трезор (дКРТ), са изменама апликација у вези са *SDR* и функције за обрачун расположивих средстава на рачуну;

- прилагођавању апликативне подршке текућим потребама девизних послова – формирању захтева и учитавању фајла с ценама с Блумберга, са опцијом за групно скидање података о финансијским инструментима; сету измена за депозите пословних банака који доспевају у преконоћном периоду; прегледима каматних стопа на депозите, обради ХоВ за потребе управљања девизним резервама; измени функција за обрачун приноса због увођења ребаланса бенчмарка у дане викенда;

- повраћају главнице од клијената и обавезама репласираних средстава по Програму локалног економског развоја на Балкану (*LEDIB*);

- измени у формирању плана за кредите *KVA-KFW*, Фонда револвинг кредита, кредита *IBRD-8061-001-YF*, измени извештаја за Париски клуб, за Салдо репласираних средстава;

- допуни извештаја о кредитима Светске банке, укључивањем корекције камате и главнице у извештај;

- пословању с готовином, увођењем модула за рад са агентима за обраду новца;

- мењачком пословању комплетном реимплементацијом система Центра за мењачко пословање;

- систему анализе пословања Завода за израду новчаница и кованог новца – Топчидер и покретању пројекта Продукциони информациони систем Завода за израду новчаница и кованог новца – Топчидер;

- увођењу аутоматизација обраде решења претходног стечаја, решења за његово укидање и решења обуставе, као и наставку извршења одложеног

решења с промењеним контролама повериоца и додатном опцијом уноса правог дужника за рачуне на терет Управе за трезор и одговарајућом изменом поруке 719 и додатком информације о правом дужнику у апликативном систему принудне наплате;

- изради нове апликације на веб-сајту Народне банке Србије за преглед података (Међубанкарска спот трговина девизама) и доради апликације за претрагу меница и овлашћења.

Народна банка Србије обезбеђује пријем и обраду електронских извештаја од банака и других финансијских институција. У оквиру апликативног система екстерне размене података извршено је следеће:

- имплементирани су нови пакети за пријем и контролу података о обавезама по основу средстава које банке примају од међународних финансијских организација, влада и финансијских институција чији су оснивачи стране државе, обрачуна динарске и девизне обавезне резерве, девизној штедњи положеној код пословних банака; затим података ради праћења одређених монетарних кретања; података о девизној позицији банака, увођењу кинеске валуте на девизно тржиште и измена у подацима које банке достављају о минималним износима динара које банка плаћа приликом откупа ефективе и износима које банка наплаћује приликом продаје ефективе;

- израђен је и тестиран систем електронске доставе података из области контроле пословања банака, за банке и банкарске групе, дневних, месечних и тромесечних, у складу са изменама Контног оквира (ССКР);

- израђен је и тестиран систем електронске доставе података Народној банци Србије на основу Одлуке о прикупљању, обради и достављању података о стању и структури из контног оквира (ССКР);

- израђен је и тестиран систем електронске доставе података о каматним стопама на кредите и депозите банака;

- израђен је и тестиран систем електронске размене података агената који с банкама имају потписане уговоре о обради новца;

- измењен је систем достављања и обраде података о пасивним уговорима у реосигурању и о резерви за изравнање ризика;

- размењени су подаци са Агенцијом за привредне регистре на дневном нивоу, с процедурама ажурирања свих релевантних регистра правних лица у локалним базама и апликацијом за мониторинг и администрацију процеса размене података са Агенцијом за привредне регистре и апликацијом за секторизацију правних лица на основу података примљених од Агенције за привредне регистре и Министарства финансија;

- реализован је систем за преузимање података од Централног регистра за хартије од вредности и Комисије за хартије од вредности.

У оквиру послова пријема и обраде електронских извештаја у прописаним форматима (310 типова извештаја), банке и друге финансијске институције су у 2014. години послале око 410.000 електронских извештаја, с нешто мање од 100 млн ставки. Настављено је одржавање Регистра ималаца динарских рачуна у платном промету и на крају 2014. године у Регистру је било 1.623.860 рачуна, од чега 604.527 активних. У Регистру девизних рачуна резидената је на крају године било 311.057 рачуна, од тога 192.540 активних. У Регистру меница и овлашћења на крају године је било 3.958.470 меница и 510.280 овлашћења. У току 2014. године размењени су подаци између овлашћених приватних

извршитеља и Народне банке Србије у области принудне наплате, као и подаци у ексел формату између Централног регистра за хартије од вредности и Народне банке Србије путем нове апликације „Центар за размену података“. Такође, реализовано је апликативно решење за конверзију и генерисање извештаја у *SDMX-EDI(GESMES)* формату према Евростату.

Народна банка Србије је у 2014. години организовала међународни скуп под називом „ИТ форум“, који је намењен стручњацима за информационе и комуникационе технологије у централним банкама ради размене искустава и информација о актуелним дешавањима и развоју у овим областима. Рад на овом форуму одвијао се кроз низ презентација и дискусија на теме које су, између осталог, обухватиле области управљања безбедношћу информација у централним банкама, размену података, која укључује и нефинансијски сектор и апликативна *Business intelligence* решења.

Народна банка Србије је кроз јединствени систем за бележење захтева корисника (апликација *Service Desk*) телефонским позивом на број контакт-центра или имејлом реализовала 6.618 једноставнијих захтева, 6.856 сложенијих захтева и 2.558 инцидената интерних корисника, као и екстерних корисника, кроз техничку подршку у вези са инсталацијом, коришћењем и одржавањем софтвера за обављање мењачких послова.

Реализовано је 408 накнада за инсталирање десктоп и мрежне верзије софтвера за мењачке послове, издавање смарт картица и коришћење и одржавање апликативног софтвера мењача за прву годину пословања (нови овлашћени мењачи), као и 2.380 накнада за коришћење и одржавање десктоп и мрежне верзије апликативног софтвера мењача и откључавање картица (стари овлашћени мењачи).

Планови за 2015. годину

Најзначајнији послови које Народна банка Србије у области информационе технологије у 2015. години планира су: реализација апликативних решења за девизне резерве, продукциони информациони систем Завода за израду новчаница и кованог новца – Топчидер, израда апликативног решења за финансијски план и план набавке, развој иницијалних апликативних *Business intelligence* решења као подршка процесима одлучивања за послове контроле банака, подршка размени података с нефинансијским сектором кроз нове форме комуникације. Планирана је организација међународног скупа под називом „ИТ форум 2015“, који је намењен стручњацима за информационе и комуникационе технологије у централним банкама и представницима из ИТ сектора пословних банака и осталих финансијских институција с којима Народна банка Србије сарађује.

IV. ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈИ

IV.1. Финансијски положај и резултат Народне банке Србије

Народна банка Србије по својој функцији није профитна институција, већ институција која мора да обезбеди остваривање законом постављених циљева обезбеђења ценовне и финансијске стабилности на одржив начин, уз што мање трошкове за све економске субјекте. Због тога се и наша успешност, као и свих других централних банака у свету, не цени према томе какав је финансијски резултат остварен у једној години, већ колико смо успешни у остваривању својих законом дефинисаних циљева и обезбеђењу стабилних услова пословања и инвестирања.

У извештају о финансијском положају Народне банке Србије на дан 31. децембра 2014. године (Билансу стања) исказана је актива – имовина Републике Србије коју, ради остварења циљева и обављања својих функција, користи Народна банка Србије, односно пасива – укупне обавезе и капитал Народне банке Србије, у укупном износу од 1.307,5 млрд динара.

У структури активе, највећи део укупних средстава, преко 90%, односи се на девизне резерве којима управља Народна банка Србије. Девизне резерве су, поред мањег износа динарских средстава, у зависности од облика у коме се налазе, приказане на следећим билансним позицијама: готовина и текући рачуни код банака (46,2 млрд динара), депозити код банака (280,0 млрд динара), злато и остали племенити метали (68,1 млрд динара), финансијска средства по фер вредности кроз биланс успеха намењена трговању (798,7 млрд динара) и средства у *SDR* (6,4 млрд динара).

Поред девизних резерви, у активи Биланса стања налази се и чланска квота Републике Србије у ММФ-у у износу од 67,4 млрд динара. Вредност некретнина, постројења, опреме, инвестиционих некретнина и нематеријалних улагања које Народна банка Србије користи у свом пословању износи 23,7 млрд динара, или за 45,2% више у односу на 2013. годину, у највећој мери као резултат извршене процене вредности непокретности.

Укупна актива Народне банке Србије је у 2014. години умањена за 5,3%, или за 73,4 млрд динара.

У структури пасиве, исказане обавезе Народне банке Србије износе 1.000,7 млрд динара, а исказани капитал 306,8 млрд динара.

Обавезе Народне банке Србије односе се пре свега на:

- обавезе према банкама и другим финансијским организацијама, које су пре свега настале по основу спровођења монетарне политике (утврђивања обавезне резерве банака и спровођења операција на отвореном тржишту) у износу од 482,8 млрд динара, што је за 22,0% мање у односу на претходну годину;
- обавезе према држави и другим депонентима по основу трансакционих и осталих депозита у динарима и страној валути у износу 291,1 млрд динара, што је за 7,1% више у односу на претходну годину;
- обавезе према ММФ-у у износу од 94,0 млрд динара, што је за 36,1% мање у односу на 2013. годину. У току 2014. године извршена је отплата стендбај аранжмана у износу од 496,8 млн *SDR*;
- обавезе према трансакторима за готов новац у оптицају у износу од 130,5 млрд динара.

Табела IV.1.1. **Биланс стања**

(у хиљадама RSD, на дан 31. децембра 2014)

	2014.	31.12. 2013. кориговано*	1. 1. 2013. кориговано*
АКТИВА			
Готовина и текући рачуни код банака	48.277.580	103.427.562	187.713.368
Злато и остали племенити метали	68.082.719	52.986.619	71.605.359
Депозити	279.975.777	237.246.725	143.048.191
Финансијска средства по фер вредности кроз биланс успеха намењена трговању	798.670.029	882.631.712	830.549.911
Финансијска средства расположива за продају	9.717.496	8.288.991	9.410.736
Кредити и пласмани	1.223.715	755.484	1.268.115
Чланска квота у ММФ-у и средства у <i>SDR</i>	73.770.910	75.209.412	85.667.790
Нематеријална улагања	142.049	90.283	361.010
Некретнине, постројења и опрема	22.652.403	15.387.737	16.553.860
Инвестиционе некретнине	899.730	844.695	844.695
Остала средства	4.068.744	3.983.815	4.331.153
УКУПНО АКТИВА	1.307.481.152	1.380.853.035	1.351.354.188

ПАСИВА			
Обавезе			
Депозити и остале обавезе према банкама и другим финансијским организацијама	482.818.801	619.273.006	554.163.653
Депозити и остале обавезе према држави и другим депонентима	291.131.078	271.757.475	191.285.269
Обавезе према ММФ-у	93.987.065	147.219.872	227.662.852
Резервисања	1.071.023	1.346.737	1.135.876
Текуће пореске обавезе	180.649	-	-
Готов новац у опцијају	130.468.547	122.439.771	110.548.870
Остале обавезе	1.011.365	969.726	1.410.211
Укупно обавезе	1.000.668.528	1.163.006.587	1.086.206.731
Капитал			
Државни капитал	119.049.539	119.049.539	100.803.340
Резерве	105.290.256	140.637.394	104.826.848
Добитак	82.472.829	1.753.688	59.517.269
Губитак	-	-43.594.173	-
Укупно капитал	306.812.624	217.846.448	265.147.457
УКУПНО ПАСИВА	1.307.481.152	1.380.853.035	1.351.354.188
* Одређени износи приказани као упоредни податак за претходни период не одговарају износима у финансијским извештајима за 2013. годину, а разлике се односе на извршене рекласификације и корекције упоредних података приказане у складу са МРС 8 – Рачуноводствене политике, промене рачуноводствених процена и грешке. Извор: НБС.			

У Билансу успеха Народне банке Србије за 2014. годину исказан је добитак у износу од 80,7 млрд динара, што је пре свега резултат нето прихода од обрачунатих курсних разлика.

Најзначајнији приходи и расходи које је Народна банка Србије остварила у 2014. години обављањем функција утврђених Законом о Народној банци Србије јесу приходи и расходи по основу камата. Приходи од камата износили су 12,7 млрд динара, а расходи 13,6 млрд динара. Остварен нето расход по основу камата у 2014. је износио 0,9 млрд динара, или за 2,9 мање млрд динара него у 2013. години.

Народна банка Србије је остварила и приходе по основу накнада и провизија у укупном износу од 3,8 млрд динара, који се највећим делом односе на накнаде и провизије предвиђене Одлуком о јединственој тарифи по којој Народна банка Србије наплаћује накнаду за извршене услуге.

Друге пословне приходе Народне банке Србије, у износу од 7,0 млрд динара, првенствено чине приходи из оперативног пословања Завода за израду новчаница и кованог новца – Топчидер (4,6 млрд динара).

Други пословни расходи које је Народна банка Србије имала у свом пословању су: трошкови зарада и остали лични расходи (4,5 млрд динара), трошкови амортизације (1,0 млрд динара) и остали пословни расходи (4,0 млрд динара), а највећим делом их чине трошкови производње Завода за израду новчаница и кованог новца – Топчидер.

Народна банка Србије је у 2014. забележила нето приход од курсних разлика и ефеката уговорене валутне клаузуле (83,2 млрд динара), нето приход по основу умањења обезвређења финансијских средстава (1,3 млрд динара), као и нето губитак по основу финансијских средстава намењених трговању (3,4 млрд динара).

Табела IV.1.2. Биланс успеха (у хиљадама RSD, за период од 1. јануара до 31. децембра 2014)		
	2014.	2013.
Приходи од камата	12.683.818	13.367.916
Расходи камата	-13.621.862	-17.184.594
Нето расход по основу камата	-938.044	-3.816.678
Приходи од накнада и провизија	3.817.914	3.867.901
Расходи накнада и провизија	-399.998	-431.253
Нето приход по основу накнада и провизија	3.417.916	3.436.648
Нето губитак по основу финансијских средстава намењених трговању	-3.381.329	-12.287.466
Нето добитак по основу заштите од ризика	4	-
Нето приход/(расход) од курсних разлика и ефеката уговорене валутне клаузуле	83.154.135	-25.662.464
Остали пословни приходи	6.950.598	4.754.394
Нето приход по основу умањења обезвређења финансијских средстава и кредитно ризичних ванбилансних ставки	1.297.585	53.238
Трошкови зарада, накнада зарада и остали лични расходи	-4.490.529	-4.823.007
Трошкови амортизације	-1.031.489	-1.749.151
Остали расходи	-4.003.539	-3.499.687
ДОБИТАК/(ГУБИТАК) ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА	80.975.308	-43.594.173
Порез на добитак	-274.398	-
ДОБИТАК/(ГУБИТАК) НАКОН ОПОРЕЗИВАЊА	80.700.910	-43.594.173
Извор: НБС.		

IV.2. Рачуноводствени принципи и стандарди

Рачуноводствене политике Народне банке Србије

Рачуноводствени принципи и стандарди које Народна банка Србије примењује у припремању, презентацији и обелодањивању финансијских извештаја дефинисани су рачуноводственим политикама Народне банке Србије, које су у складу с Међународним рачуноводственим стандардима и Међународним стандардима финансијског извештавања.

Циљ рачуноводствених политика Народне банке Србије јесте да финансијски извештаји објективно и поштено приказују имовински положај, успешност пословања и промену финансијског положаја Народне банке Србије.

Рачуноводствене политике односе се на процењивање средстава, обавеза и капитала, као и на утврђивање резултата пословања и исказивање ових позиција у финансијским извештајима.

Рачуноводствене политике примењене приликом признавања, вредновања и приказивања најзначајнијих позиција биланса стања и биланса успеха дате су у наставку.

Приходи и расходи по основу камата, накнада и провизија

Приходи и расходи по основу камата, укључујући затезну камату, остале приходе и остале расходе везане за каматоносну активу, односно каматоносну пасиву обрачунати су по начелу узрочности прихода и расхода применом ефективне каматне стопе. Приходи и расходи по основу накнада за банкарске услуге и расходи по основу накнада и провизија утврђују се у тренутку доспећа за наплату, односно када су остварени.

Прерачунавање девизних износа

Пословне промене настале у страним валутама чији се курсеви објављују на званичној курсној листи Народне банке Србије прерачунате су у динаре применом званичног средњег курса који важи на дан трансакције, док се за валуте чији се курсеви не објављују на званичној курсној листи Народне банке Србије прерачун врши применом одговарајућег курса Народне банке Србије који важи на дан трансакције.

Монетарна средства и обавезе у иностраној валути на дан биланса стања прерачуната су у динаре по званичном средњем курсу динара који је важио на тај дан (за стране валуте чији се курс објављује на званичној курсној листи Народне банке Србије), односно по одговарајућем курсу Народне банке Србије (за стране валуте чији се курс не објављује на овој листи).

Позитивне или негативне курсне разлике настале приликом прерачуна пословних трансакција у иностраној валути и приликом прерачуна монетарних позиција биланса стања исказаних у иностраној валути евидентирани су у корист или на терет биланса успеха као добици или губици по основу курсних разлика.

Финансијски инструменти

Народна банка Србије класификује своју финансијску имовину и обавезе у следеће категорије: финансијска имовина по фер вредности кроз биланс успеха, кредити и потраживања, инвестиције које се држе до доспећа и финансијска имовина расположива за продају. Класификација зависи од сврхе стицања финансијске имовине и обавеза. Руководство утврђује класификацију имовине и обавеза приликом почетног признавања, а евентуалне накнадне рекласификације врше се само ако су задовољени одређени специфични услови за одређену категорију финансијског инструмента.

Финансијска имовина по фер вредности кроз биланс успеха

Финансијска имовина по фер вредности кроз биланс успеха односи се на ХоВ дефинисане као хартије по фер вредности кроз биланс успеха приликом почетног признавања и ХоВ којима се тргује.

Кредити и потраживања

Кредити и потраживања су недериватна финансијска имовина са фиксним или одредивим отплатама која нису котирана на активном тржишту. Кредити и потраживања се вреднују по амортизованом трошку умањеном за трошкове обезвређења. Кредити се посебно исказују, док се потраживања исказују у оквиру осталих средстава.

Хартије од вредности које се држе до доспећа

ХоВ које се држе до доспећа су улагања у дужничке хартије где Народна банка Србије има чврсту намеру и могућност да ове хартије држи до њиховог доспећа. Ове хартије се вреднују по амортизованом трошку умањеном за трошкове обезвређења.

Народна банка Србије је у 2014. и 2013. години имала ХоВ које се држе до доспећа, али су оне индиректно отписане у целости.

Финансијска имовина расположива за продају

Финансијска имовина расположива за продају је недериватна имовина која је или класификована директно у ову категорију или не спада ни у једну другу категорију. Учешћа у капиталу међународних финансијских институција исказана су по фер вредности, која је деноминована у страној валути. Ефекти промена девизних курсева су укључени у биланс успеха у оквиру прихода и расхода од курсних разлика. Учешћа у капиталу правних субјеката у земљи исказана су по фер вредности ако су утврдива или по набавној вредности умањеној за исправку вредности по основу обезвређења ако фер вредност није утврдива.

ХоВ расположиве за продају, а за које постоји активно берзанско тржиште, усклађују се с тржишном ценом на крају сваког месеца. Промене у тржишној вредности учешћа у капиталу и ХоВ расположивих за продају исказују се у оквиру капитала, као резерва по основу ХоВ расположивих за продају. Добити и губици по основу продаје ових ХоВ евидентирају су у билансу успеха.

Финансијске обавезе по амортизованом трошку

Финансијске обавезе по амортизованом трошку састоје се од благајничких записа које је издала Народна банка Србије са фиксним роком доспећа. По амортизованом трошку се вреднују и обавезе по репо трансакцијама. Разлика између трошка и откупне вредности је призната у билансу успеха у периоду позајмице на бази методе ефективне каматне стопе.

Датум признавања и фер вредност

Редовне куповине и продаје пласмана се признају на дан трансакције – датум на који Народна банка Србије плаћа за куповину или прима средства по основу

продаје имовине. Сви пласмани, изузев финансијске имовине по фер вредности кроз биланс успеха, почетно се признају по фер вредности увећаној за трошкове трансакције. Финансијска имовина по фер вредности кроз биланс успеха почетно се признаје по фер вредности, а трошкови трансакције се евидентирају у билансу успеха. Пласмани се искњижавају када права по основу којих се стичу приливи по основу инвестиција истекну или су пренета и када Народна банка Србије суштински пренесе све ризике и користи по основу власништва. Финансијска имовина расположива за продају и финансијска имовина по фер вредности кроз биланс успеха накнадно се вреднују по фер вредности. Кредити и потраживања и инвестиције које се држе до доспећа вреднују се по амортизованом трошку на бази методе ефективне каматне стопе.

Добици и губици који настају по основу промене фер вредности финансијске имовине по фер вредности кроз биланс успеха, укључујући и приходе по основу камата, евидентирају се у билансу успеха у периоду у коме настају. Дивиденде по основу акција расположивих за продају евидентирају се у билансу успеха у тренутку када се оствари право Народне банке Србије на дивиденду.

Фер вредност финансијских инструмената који се котирају на берзи утврђује се на основу важећих тржишних цена. Уколико је реч о инструментима за које не постоји активно тржиште (не котирају се на берзи), Народна банка Србије утврђује њихову фер вредност на основу процене коришћењем информација о скоријим трансакцијама на тржишту овим инструментима, коришћењем методе дисконтованих новчаних токова или коришћењем *option pricing* модела.

Умањење вредности финансијске имовине

Процена вредности финансијске имовине, осим имовине исказане по фер вредности кроз биланс успеха, врши се на сваки датум биланса стања уколико постоје индиције за умањење. Процена умањења вредности финансијске имовине врши се појединачно за сваку ставку ако је доказано да су процењени будући новчани токови инвестиције измењени као резултат једног или више догађаја који су се десили након почетног признавања финансијске имовине.

Индиција за умањење може укључити:

- знатне финансијске тешкоће издаваоца или корисника;
- кашњење или немогућност отплате камате или главнице;
- могућност да ће дужник пасти под стечај, ликвидацију или финансијску реорганизацију.

При процени умањења вредности финансијске имовине, осим финансијског положаја дужника, разматра се и нето продајна вредност евентуалних средстава обезбеђења.

За акције које се не котирају на берзи, а класификоване су као расположиве за продају – знатан или продужен пад у фер вредности вредносног папира испод његовог трошка сматра се валидном основом за умањење.

За финансијску имовину исказану по амортизованом трошку – износ умањења представља разлику између књиговодствене вредности имовине и садашње вредности процењених будућих новчаних токова (за дисконтовање се користи оригинална ефективна каматна стопа финансијског средства).

Књиговодствена вредност финансијске имовине се коригује за процењена умањења директно за сву финансијску имовину, осим за потраживања где се умањење вредности врши кроз исправке вредности. Када није могуће наплатити потраживања, онда су она отписана на терет исправке вредности. Накнадно наплаћени отписани износи се приходују. Промене у књиговодственој вредности исправке вредности евидентирају се у билансу успеха.

Са изузетком инструмената капитала расположивих за продају, ако се након што је признат смањи износ губитка од умањења вредности, ово смањење губитка може се кроз биланс успеха признати као приход, али само до износа који књиговодствену вредност не увећава изнад његове књиговодствене вредности (амортизованог трошка) која би била утврђена пре признавања губитка од умањења вредности тог средства у претходним периодима.

Што се тиче инструмената капитала расположивих за продају – учешћа у капиталу, губитак од умањења претходно признат кроз биланс успеха се не поништава кроз биланс успеха. Било које увећање у фер вредности након губитка умањења је признато директно у капитал.

Престанак признавања

Финансијска средства престају да се признају када Народна банка Србије изгуби контролу над уговореним правима над тим инструментима, што се дешава када су права коришћења инструмената реализована, истекла, напуштена или уступљена. Финансијска обавеза престаје да се признаје када обавеза престане да постоји.

IV.3. Изложеност и управљање ризицима

Основни финансијски ризици којима се Народна банка Србије излаже у свакодневном пословању су:

- кредитни ризик,
- ризик ликвидности,
- каматни ризик, и
- девизни ризик.

Као и у случају већине других централних банака, сама природа пословања Народне банке Србије и њене функције излажу је и низу оперативних и репутационих ризика.

С обзиром на то да Народна банка Србије за основни циљ има одржавање стабилности цена и очување финансијске стабилности, њен оквир за управљање финансијским ризицима се разликује у односу на друге комерцијалне финансијске институције. Већина финансијских ризика Народне банке Србије настаје по основу управљања девизним резервама и операција на финансијском тржишту.

Управљање девизним резервама се врши на основу Стратешких смерница за управљање девизним резервама, које утврђује Извршни одбор. Смерницама се дефинишу критеријуми за пласирање девизних резерви, циљеви коришћења девизних резерви, глобални оквири за пласмане и др. На основу

ових смерница, Инвестициони комитет припрема предлог Тактичких смерница за управљање девизним резервама и доставља их на усвајање Извршном одбору.

Кредитни ризик

Основна изложеност Народне банке Србије кредитном ризику настаје пре свега по основу управљања девизним резервама. При пласирању девизних резерви Народна банка Србије се руководи начелима ликвидности и сигурности.

Анализа и мерење кредитног ризика портфолија Народне банке Србије врши се у складу са општеприхваћеним методама, укључујући захтеве за минимални кредитни рејтинг.

ХоВ у које се улаже морају имати минимални кредитни рејтинг Аа3 за државне и Аа2 за обвезнице јавног сектора и обвезнице покривене средствима обезбеђења према агенцији *Moody's*, односно рејтинг АА– за државне и АА за обвезнице јавног сектора и обвезнице покривене средствима обезбеђења према агенцији *Standard & Poor's*.

Банке код којих Народна банка Србије пласира депозите, уколико нису покривени колатералом, морају имати минимални композитни кредитни рејтинг АА–. За сваку банку одређује се индивидуални кредитни лимит на основу кредитног рејтинга банке, искуства у раду с тим банкама и анализе њиховог пословања. Индивидуални кредитни лимити одређују се у Листи издавалаца ХоВ и банака код којих је дозвољено пласирати средства девизних резерви Народне банке Србије, коју усваја Извршни одбор.

Банке код којих Народна банка Србије пласира депозите који су покривени средствима обезбеђења (репо депозити) морају имати: минимални дугорочни кредитни рејтинг А2 према агенцији *Moody's*, односно рејтинг А према агенцији *Standard & Poor's* и колатерал одговарајућег квалитета, односно мора се састојати од хартија које су обухваћене глобалним оквиром Народне банке Србије за улагање.

Табела IV.3.1. Концентрација кредитног ризика финансијских средстава по регионима
(у хиљадама RSD)

	Србија	Европска унија	Америка и Канада	Остало	Укупно
Готовина и текући рачуни код банака	34.186.442	13.665.283	359.838	66.017	48.277.580
Депозити код банака	55.476	138.534.000	80.555.975	60.830.326	279.975.777
Финансијска средства по фер вредности кроз биланс успеха	-	634.280.898	164.389.131	-	798.670.029
Финансијска средства расположива за продају	230.052	416	-	9.487.028	9.717.496
Кредити	1.223.715	-	-	-	1.223.715
Остала средства	347.373	5.472	11	2.839	355.695
Укупно 31. децембар 2014.	36.043.058	786.486.069	245.304.955	70.386.210	1.138.220.292
Укупно 31. децембар 2013.	45.907.085	856.299.666	269.248.232	61.412.189	1.232.867.172
Извор: НБС.					

Пласмани код централних банака, *BIS*-а и међународних финансијских институција нису ограничени.

Изузетак од претходних ставова чине средства на редовним текућим рачунима Народне банке Србије код банака које немају наведени рејтинг, а користе се за потребе обављања платног промета са иностранством.

Ризик ликвидности

Ризик ликвидности се односи на могућност одржавања уредности у плаћању и наплаћивању према уговореним роковима.

Народна банка Србије процењује ризик ликвидности тако што прати могућности финансирања. Поред тога, као део стратегије управљања ризиком ликвидности, Народна банка Србије поседује портфолио ликвидне aktive, као што су средства на рачунима код иностраних банака и обвезнице влада држава чланица Организације за економску сарадњу и развој, а у складу са смерницама за управљање девизним резервама.

Табела IV.3.2. Изложеност ризику ликвидности (у хиљадама RSD)							
	До једног месеца	Од 1 до 3 месеца	Од 3 месеца до 1 године	Од 1 до 5 година	Преко 5 година	Без рока	Укупно
Готовина и текући рачуни код банака	48.277.580	-	-	-	-	-	48.277.580
Депозити	137.218.225	123.758.157	18.977.959	-	21.436	-	279.975.777
Финансијска средства по фер вредности кроз биланс успеха намењена трговању	7.023.813	22.909.841	189.432.212	577.418.819	1.885.344	-	798.670.029
Финансијска средства расположива за продају	-	-	-	-	-	9.717.496	9.717.496
Кредити	503.681	-	432	2.409	717.193	-	1.223.715
Чланска квота у ММФ-у и средства у <i>SDR</i>	6.373.188	-	-	-	-	67.397.722	73.770.910
Остала средства	355.553	-	-	142	-	-	355.695
	199.752.040	146.667.998	208.410.603	577.421.370	2.623.973	77.115.218	1.211.991.202
Депозити и остале обавезе према банкама и другим финансијским организацијама	196.993.997	-	-	-	6.102.990	279.721.814	482.818.801
Депозити и друге обавезе према држави и другим депонентима	211.232.311	49.732.051	13.001.281	-	2.638.775	14.526.660	291.131.078
Обавезе према ММФ-у	3.719.655	2.570.304	10.449.340	1.682.421	-	75.565.345	93.987.065
Готов новац у оптицају	-	-	-	-	-	130.468.547	130.468.547
Остале обавезе	452.332	-	-	-	-	501.960	954.292
	412.398.295	52.302.355	23.450.621	1.682.421	8.741.765	500.784.326	999.359.783
Рочна неусклађеност на дан:							
31. децембра 2014.	-212.646.255	94.365.643	184.959.982	575.738.949	-6.117.792	-423.669.108	212.631.419
31. децембра 2013.	-165.670.841	90.924.112	177.444.458	514.202.957	-2.736.746	-467.715.927	146.448.013
Извор: НБС.							

Каматни ризик

Народна банка Србије утврђује каматне стопе на репо послове и (динарску и девизну) обавезну резерву како би постигла своје законом дефинисане циљеве – ценовну и финансијску стабилност и пружала подршку економској политици Владе Републике Србије, не доводећи у питање своје

законом дефинисане циљеве. Поред тога, држава и државне институција држе своје депозите у динарима и страном валути код Народне банке Србије. С друге стране, каматносна актива, углавном у иностранству, изложена је знатним ризицима по основу промена тржишних каматних стопа. То све може да утиче на промену финансијске позиције, те стога Народна банка Србије правилима пласирања, пре свега девизних резерви, тежи да ограничи евентуалне губитке по основу тржишних ризика.

Табела IV.3.3. Изложеност ризику од промене каматних стопа (у хиљадама RSD)			
	Каматносна позиције	Некаматносна позиције	Укупно
Финансијска средства			
Готовина и текући рачуни код банака	8.959.451	39.318.129	48.277.580
Депозити	279.941.738	34.039	279.975.777
Финансијска средства по фер вредности кроз биланс успеха намењена трговању	798.670.029	-	798.670.029
Финансијска средства расположива за продају	-	9.717.496	9.717.496
Кредити	722.326	501.389	1.223.715
Чланска квота у ММФ-у и средства у SDR	6.373.188	67.397.722	73.770.910
Остала средства	-	355.695	355.695
	1.094.666.732	117.324.470	1.211.991.202
Финансијске обавезе			
Депозити и остале обавезе према банкама и другим финансијским организацијама	190.856.734	291.962.067	482.818.801
Депозити и остале обавезе према држави и другим депонентима	212.168.777	78.962.301	291.131.078
Обавезе према ММФ-у	23.838.000	70.149.065	93.987.065
Готов новац у оптицају	-	130.468.547	130.468.547
Остале обавезе	-	954.292	954.292
	426.863.511	572.496.272	999.359.783
Нето изложеност на дан:			
31. децембра 2014.	667.803.221	-455.171.803	212.631.419
31. децембра 2013.	658.655.653	-512.207.641	146.448.013
Извор: НБС.			

Девизни ризик

Народна банка Србије је изложена девизном ризику због промена у девизним курсевима. Претежни део активе и пасиве биланса Народне банке Србије деноминован је у страном валути, што омогућава Народној банци Србије да, у случају потребе, одговори захтевима у погледу одржања екстерне ликвидности земље и ублажи краткорочне осцилације курса динара. Да би минимизирала девизне ризике на средњи рок, Народна банка Србије настоји да валутну структуру активе усклади са очекиваним девизним обавезама. У кратком року то може да доведе до позитивних и негативних курсних разлика, које се евидентирају у билансу успеха.

Табела IV.3.4. Изложеност девизном ризику финансијских средстава и обавеза
(у хиљадама RSD, на дан 31. децембра 2014)

	EUR	USD	SDR	Остале валуте	Укупно стране валуте	RSD	Укупно
Финансијска средства							
Готовина и текући рачуни код банака	36.482.527	4.909.397	-	4.770.440	46.162.364	2.115.216	48.277.580
Депозити	106.100.172	166.582.375	-	7.271.779	279.954.326	21.451	279.975.777
Финансијска средства по фер вредности кроз биланс успеха намењена трговању	539.902.938	220.949.865	-	37.817.226	798.670.029	-	798.670.029
Финансијска средства расположива за продају	415	-	9.487.028	-	9.487.443	230.053	9.717.496
Кредити и пласмани	-	501.366	-	-	501.366	722.349	1.223.715
Чланска квота у ММФ-у и средства у SDR	-	-	73.770.910	-	73.770.910	-	73.770.910
Остала средства	17.221	36	-	905	18.162	337.535	355.695
	682.503.273	392.943.039	83.257.938	49.860.350	1.208.564.600	3.426.602	1.211.991.202
Финансијске обавезе							
Депозити и остале обавезе према банкама и другим финансијским организацијама	253.359.364	8.048.258	-	3.134	261.410.756	221.408.044	482.818.801
Депозити и друге обавезе према држави и другим депонентима	57.863.120	97.862.578	330	853.596	156.579.624	134.551.454	291.131.078
Обавезе према ММФ-у	-	-	46.672	-	46.672	93.940.393	93.987.065
Готов новац у оптицају	1.947	6.419	-	11.481	19.847	130.448.700	130.468.547
Остале обавезе	243.555	118.102	-	40.645	402.302	551.990	954.292
	311.467.986	106.035.357	47.002	908.856	418.459.201	580.900.582	999.359.783
Нето изложеност на дан:							
31. децембра 2014.	371.035.287	286.907.682	83.210.936	48.951.494	790.105.399	-577.473.980	212.631.419
31. децембра 2013.	475.535.594	227.183.893	83.268.025	50.952.516	836.940.028	-690.492.015	146.448.013
Извор: НБС.							

IV.4. Извештај независног ревизора

ИЗВЕШТАЈ НЕЗАВИСНОГ РЕВИЗОРА

Гувернеру и Савету Народне банке Србије

Обавили смо ревизију приложених финансијских извештаја (страна 2 до 79) Народне банке Србије (у даљем тексту “Банка”), који обухватају биланс стања на дан 31. децембра 2014. године и одговарајући биланс успеха, извештај о осталом резултату, извештај о променама на капиталу и извештај о токовима готовине за годину која се завршава на тај дан, као и преглед значајних рачуноводствених политика и напомене уз финансијске извештаје.

Одговорност руководства за финансијске извештаје

Руководство Банке је одговорно за састављање и објективно приказивање ових финансијских извештаја у складу са Међународним стандардима финансијског извештавања, као и за интерне контроле које сматра неопходним за састављање финансијских извештаја који не садрже погрешне информације од материјалног значаја, настале услед криминалне радње или грешке.

Одговорност ревизора

Наша одговорност је да изразимо мишљење о приложеним финансијским извештајима на основу обављене ревизије. Ревизију смо обавили у складу са Међународним стандардима ревизије. Ови стандарди налажу усаглашеност са етичким принципима и да ревизију планирамо и обавимо на начин који омогућава да се, у разумној мери, уверимо да финансијски извештаји не садрже погрешне информације од материјалног значаја.

Ревизија укључује спровођење поступака у циљу прибављања ревизијских доказа о износима и информацијама обелодањеним у финансијским извештајима. Одабрани поступци су засновани на просуђивању ревизора, укључујући процену ризика материјално значајних грешака садржаних у финансијским извештајима, насталих услед криминалне радње или грешке. Приликом процене ових ризика, ревизор разматра интерне контроле које су релевантне за састављање и објективну презентацију финансијских извештаја, у циљу осмишљавања најбољих могућих ревизорских процедура, али не у циљу изражавања мишљења о ефикасности система интерних контрола Банке. Ревизија, такође, укључује оцену примењених рачуноводствених политика и вредновање значајних процена које је извршило руководство, као и оцену опште презентације финансијских извештаја.

Сматрамо да су ревизијски докази које смо прибавили довољни и одговарајући и да обезбеђују солидну основу за изражавање нашег мишљења.

Мишљење

По нашем мишљењу, приложени финансијски извештаји приказују истинито и објективно, по свим материјално значајним питањима, финансијски положај Народне банке Србије на дан 31. децембра 2014. године, као и резултате њеног пословања и токове готовине за годину која се завршава на тај дан, у складу са Међународним стандардима финансијског извештавања.

Београд, 4. мај 2015. године

Нада Субић
Овлашћени ревизор

Deloitte се односи на Deloitte Touche Tohmatsu Limited, правно лице основано у складу са правом Уједињеног Краљевства Велике Британије и Северне Ирске и мрежу његових чланова, од којих је сваки засебан и самосталан правни субјект. Молимо Вас да посетите www.deloitte.com/rs/o-nama за детаљнији опис правне структуре Deloitte Touche Tohmatsu Limited и његових друштва чланова.

Member of Deloitte Touche Tohmatsu Limited

IV.5. Годишњи финансијски извештаји³⁰

Биланс стања

БИЛАНС СТАЊА

На дан 31. децембра 2014. године

(У хиљадама динара)

	Напомена	31. децембар 2014.	31. децембар 2013.	1. јануар 2013.
АКТИВА				
Готовина и текући рачуни код банака	13	48.277.580	кориговано 103.427.562	кориговано 187.713.368
Злато и остали племенити метали	14	68.082.719	52.986.619	71.605.359
Депозити	15	279.975.777	237.246.725	143.048.191
Финансијска средства по фер вредности кроз биланс успеха намењена трговању	16	798.670.029	882.631.712	830.549.911
Финансијска средства расположива за продају	17	9.717.496	8.288.991	9.410.736
Кредити и пласмани	19	1.223.715	755.484	1.268.115
Чланска квота у Међународном монетарном фонду и средства у специјалним правима вучења	20	73.770.910	75.209.412	85.667.790
Нематеријална улагања	21	142.049	90.283	361.010
Некретнине, постројења и опрема	21	22.652.403	15.387.737	16.553.860
Инвестиционе некретнине	21	899.730	844.695	844.695
Остала средства	22	4.068.744	3.983.815	4.331.153
УКУПНО АКТИВА		1.307.481.152	1.380.853.035	1.351.354.188
ПАСИВА				
Обавезе				
Депозити и остале обавезе према банкама и другим финансијским организацијама	23	482.818.801	619.273.006	554.163.653
Депозити и остале обавезе према држави и другим депонентима	24	291.131.078	271.757.475	191.285.269
Обавезе према Међународном монетарном фонду	25	93.987.065	147.219.872	227.662.852
Резервисања	26	1.071.023	1.346.737	1.135.876
Текуће пореске обавезе	27	180.649	-	-
Готов новац у оптицају	28	130.468.547	122.439.771	110.548.870
Остале обавезе	29	1.011.365	969.726	1.410.211
Укупно обавезе		1.000.668.528	1.163.006.587	1.086.206.731
Капитал				
Државни капитал		119.049.539	119.049.539	100.803.340
Резерве		105.290.256	140.637.394	104.826.848
Добитак		82.472.829	1.753.688	59.517.269
Губитак		-	(43.594.173)	-
Укупно капитал	30	306.812.624	217.846.448	265.147.457
УКУПНО ПАСИВА		1.307.481.152	1.380.853.035	1.351.354.188

Напомене на наредним странама чине саставни део ових финансијских извештаја.

Ови финансијски извештаји су одобрени од стране Гувернера:

Др Јоргованка Табаковић
Гувернер
Г.бр.3945
18.6.2015

³⁰ Финансијски извештаји за 2014. годину с напоменама, које чине њихов саставни део, достављају се Народној скупштини до 30. јуна 2015. и објављују на веб-сајту Народне банке Србије.

Биланс успеха

БИЛАНС УСПЕХА

У периоду од 1. јануара до 31. децембра 2014. године

(У хиљадама динара)

	Напомена	2014.	2013. кориговано*
Приходи од камата		12.683.818	13.367.916
Расходи камата		(13.621.862)	(17.184.594)
Нето расход по основу камата	5	(938.044)	(3.816.678)
Приходи од накнада и провизија		3.817.914	3.867.901
Расходи накнада и провизија		(399.998)	(431.253)
Нето приход по основу накнада и провизија	6	3.417.916	3.436.648
Нето губитак по основу финансијских средстава намењених трговању	7	(3.381.329)	(12.287.466)
Нето добитак по основу заштите од ризика		4	-
Нето приход/(расход) од курсних разлика и ефеката уговорене валутне клаузуле		83.154.135	(25.662.464)
Остали пословни приходи	8	6.950.598	4.754.394
Нето приход по основу умањења обезвређења финансијских средстава и кредитно ризичних ванбилансних ставки	9	1.297.585	53.238
Трошкови зарада, накнада зарада и остали лични расходи	10	(4.490.529)	(4.823.007)
Трошкови амортизације	11	(1.031.489)	(1.749.151)
Остали расходи	12	(4.003.539)	(3.499.687)
ДОБИТАК/(ГУБИТАК) ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА		80.975.308	(43.594.173)
Порез на добитак	27	(274.398)	-
ДОБИТАК/(ГУБИТАК) НАКОН ОПОРЕЗИВАЊА	30	80.700.910	(43.594.173)

Напомене на наредним странама чине саставни део ових финансијских извештаја.

Ови финансијски извештаји су одобрени од стране Гувернера:

 Др Јоргованка Табаковић
 Гувернер
 Т.бр 3945
 12.6.2015

* Одређени износи приказани као упоредни податак за претходни период не одговарају износима у финансијским извештајима за 2013. годину, а разлике се односе на извршене рекласификације и корекције упоредних података приказане у Напомени 4.

Извештај о укупном резултату

ИЗВЕШТАЈ О ОСТАЛОМ РЕЗУЛТАТУ

У периоду од 1. јануара до 31. децембра 2014. године
(У хиљадама динара)

	2014.	2013.
Добитак/(губитак) периода	80.700.910	кориговано (43.594.173)
Компоненте осталог резултата које не могу бити реклаификоване у губитак или добитак:		
Повећање ревалоризационих резерви по основу нематеријалних улагања и основних средстава	7.716.015	82.878
Смањење ревалоризационих резерви по основу нематеријалних улагања и основних средстава	(25.009)	-
Актуарски добици	171.457	-
Компоненте осталог резултата које могу бити рекласификоване у добитак или губитак:		
Позитивни ефекти промене вредности по основу финансијских средстава расположивих за продају/ (нереализовани губици по основу хартија од вредности расположивих за продају)	384.572	(818.249)
Укупан остали резултат периода	8.247.035	(735.371)
УКУПАН РЕЗУЛТАТ ПЕРИОДА	88.947.945	(44.329.544)

Напомене на наредним странама чине саставни
део ових финансијских извештаја.

Ови финансијски извештаји су одобрени од стране Гувернера:

Др Јоргованка Табаковић
Гувернер

Г.бр. 3945
18.6.2015

Извештај о променама на капиталу

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

ИЗВЕШТАЈ О ПРОМЕНАМА НА КАПИТАЛУ
У периоду од 1. јануара до 31. децембра 2014. године
(У хиљадама динара)

	Државни капитал	Посебне резерве	Резерве по основу ХОВ расположивих за продају	Актуарски добитак-резервисање за отпремнине	Нераспоређени добитак/губитак (акумулирани)	Укупно
Стање на дан 1. јануара 2013. године						
Стање на почетку године	100.803.340	90.594.522	6.469.354	-	57.763.581	264.199.891
Корекција стања на почетку године	-	-	-	-	1.753.688	947.566
Кориговано стање на почетку године	100.803.340	90.594.522	6.469.354	-	59.517.269	265.147.457
Расподела добитка претходне године (напомена 30)	18.246.199	36.545.917	-	-	(54.792.116)	-
Пренос буџету Републике Србије	-	-	-	-	(2.971.465)	(2.971.465)
Укупан негативан остали резултат периода	-	-	(818.249)	-	-	(735.371)
Нето губитак текуће године	-	-	-	-	(43.594.173)	(43.594.173)
Стање на дан 31. децембра 2013. године	119.049.539	127.140.439	5.651.105	-	(41.840.485)	217.846.448
Стање на дан 1. јануара 2014. године						
Стање на почетку године	119.049.539	127.140.439	5.651.105	-	(41.840.485)	217.846.448
Покриће губитка из претходне године (напомена 30)	-	(43.594.173)	-	-	43.594.173	-
Укупан позитиван остали резултат периода	-	-	384.572	171.457	-	8.247.035
Пренос са резерви на резултат услед укидања резерви	-	-	-	-	18.231	18.231
Нето добитак текуће године	-	-	-	-	80.700.910	80.700.910
Стање на дан 31. децембра 2014. године	119.049.539	83.546.266	6.035.677	171.457	82.472.829	306.812.624

Напомене на наредним странама чине саставни део ових финансијских извештаја.

Ови финансијски извештаји су одобрени од стране Губернера:

 Др Ђорђеванка Табаковић
 Губернер
 Т.бр. 3945
 18.6.2015

Извештај о токовима готовине

ИЗВЕШТАЈ О ТОКОВИМА ГОТОВИНЕ

У периоду од 1. јануара до 31. децембра 2014. године

(У хиљадама динара)

	Напомена	2014.	2013.
ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ ПОСЛОВНИХ АКТИВНОСТИ			
Приливи од камата		14.234.294	16.596.238
Приливи од накнада		2.836.449	3.060.561
Приливи од осталих пословних активности		11.492.289	11.251.368
Приливи од дивиденди и учешћа у добитку		82.266	121.361
Приливи готовине из пословних активности		28.645.298	31.029.528
Одливи по основу камата		(14.877.747)	(19.071.935)
Одливи по основу накнада		(403.329)	(435.439)
Одливи по основу трошкова пословања		(18.052.527)	(14.591.529)
Одливи готовине из пословних активности		(33.333.603)	(34.098.903)
Смањење узетих депозита		(54.554.306)	(2.609.242)
Повећање кредита и пласмана		(65.557.910)	(72.614.098)
Смањење /(повећање) хартија од вредности намењених трговању и осталих хартија од вредности које нису намењене инвестирању		81.050.742	(54.709.993)
Повећање пласмана и смањење узетих депозита		(39.061.474)	(129.933.333)
Пренос буџету Републике Србије		-	(2.971.465)
Плаћени порез на добит		(196.020)	-
Нето одлив готовине из пословних активности		(43.945.799)	(135.974.173)
ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ АКТИВНОСТИ ИНВЕСТИРАЊА			
Приливи од продаје нематеријалних улагања и основних средстава		178	313
Одливи за куповину нематеријалних улагања и основних средстава		(1.029.918)	(139.470)
Нето одлив готовине из активности Инвестирања		(1.029.740)	(139.157)
ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ АКТИВНОСТИ ФИНАНСИРАЊА			
Нето (одливи)/приливи по основу узетих краткорочних кредита		(102.292.354)	69.145.522
Нето (одлив)/прилив готовине из активности финансирања		(102.292.354)	69.145.522
Нето смањење готовине		(147.267.893)	(66.967.808)
Готовина на почетку године		118.763.236	211.391.822
Курсне разлике, нето		83.155.426	(25.660.778)
ГОТОВИНА НА КРАЈУ ПЕРИОДА	2 (ж)	54.650.769	118.763.236

Напомене на наредним странама чине саставни део ових финансијских извештаја.

Ови финансијски извештаји су одобрени од стране Гувернера:

Др Јоргованка Табаковић,
Гувернер

Г.ФР 3945
12.6.2015⁶

IV.6. Пословање Завода за израду новчаница и кованог новца – Топчидер

Приходи и расходи

Укупни приходи остварени у Заводу за израду новчаница и кованог новца – Топчидер у 2014. години износили су 5.552,1 млн динара, или 14,2% више него у 2013. години, а укупни расходи 3.972,3 млн динара, или 12,3% мање него у 2013. години.

Табела IV.6.1. Укупни приходи и расходи ЗИН-а (у млн RSD)			
	2013.	2014.	Индекс 2014/2013.
Укупни приходи ЗИН-а	4.859,8	5.552,1	114,2
Приходи по радном налогу:			
Производи за НБС	972,5	743,2	76,4
Производи за домаће тржиште	3.575,6	4.452,5	124,5
Производи за извоз	72,3	34,9	48,3
Остали приходи:	239,5	321,4	134,2
Укупни расходи ЗИН-а	4.530,8	3.972,3	87,7
Степен покривености укупних расхода приходима	107,3	139,8	-
Извор: НБС – ЗИН.			

Позитиван финансијски резултат (1.579,8 млн динара) остварен је захваљујући тржишној оријентацији Завода за израду новчаница и кованог новца – Топчидер и континуираном праћењу и управљању залихама, с једне стране, и оптимизацији и смањењу трошкова у односу на претходну годину (за преко 558 млн динара, или 12,3%), с друге стране. Финансијски резултат је позитиван (у износу од 836,6 млн динара) и када се изузму приходи од интерне реализације производа за Народну банку Србије (производња новчаница и оптицајног кованог новца, извештаја, каталога, плаката, визиткарти, интерних платних картица и сл.).

Структура прихода

Највећи приход (4.452,5 млн динара, или 80,2% укупних прихода) Завод за израду новчаница и кованог новца – Топчидер остварио је на домаћем тржишту. Приходи од производа за домаће тржиште већи су за 24,5% у односу на претходну годину.

У самој структури ових прихода доминирају вредносни и заштићени производи, као и израда и персонализација платних картица.

Табела IV.6.2. Структура укупних прихода
(у млн RSD)

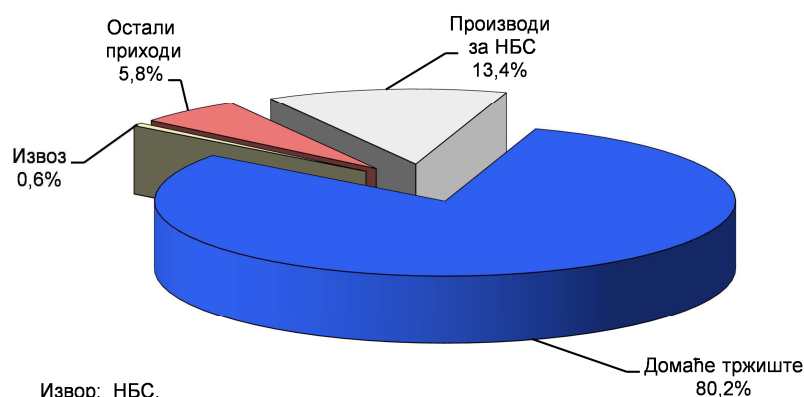
	2013.	2014.	Индекс 2014/2013.
Производи за НБС	972,5	743,3	76,4
Новчанице	483,8	594,4	122,9
Оптицајни ковани новац	465,4	130,0	27,9
Пригодни ковани новац	-	-	-
Остали штампани и ковани производи и услуге	23,3	18,8	80,7
Домаће тржиште	3.575,6	4.452,5	124,5
Услуге припреме	0,0	0,0	0,0
Ковани производи	259,7	325,3	125,3
Вредносни папири	550,2	461,4	83,9
Марке	1,5	3,9	260,0
Заштићени папири	23,4	32,5	138,9
Посебан програм	6,0	3,6	60,0
Остали производи	927,5	1.108,7	119,5
Персонализација	1.807,3	2.517,1	139,3
Извоз	72,3	34,9	48,3
Остали приходи	239,5	321,4	134,2
Укупни приходи	4.859,9	5.552,1	114,2

Извор: НБС – ЗИН.

Битно је истаћи и да је проценат наплате изузетно висок, те ненаплаћена потраживања представљају мање од 1% укупно фактурисане вредности у 2014. години.

Приходи од извозних послова износили су 34,9 млн динара, или 0,6% укупно остварених прихода. На пад извоза првенствено је утицао пад тражње и економска кретања на страним тржиштима.

Интерни приходи, тј. приходи од производа за Народну банку Србије, мањи су у односу на претходну годину и износе 743,3 млн динара, или 13,4% укупно остварених прихода, што је последица плана и програма израде и издавања новчаница и кованог новца Народне банке Србије.

Графикон IV.6.1. Структура укупних прихода ЗИН-а
у 2014.

Извор: НБС.

Структура расхода

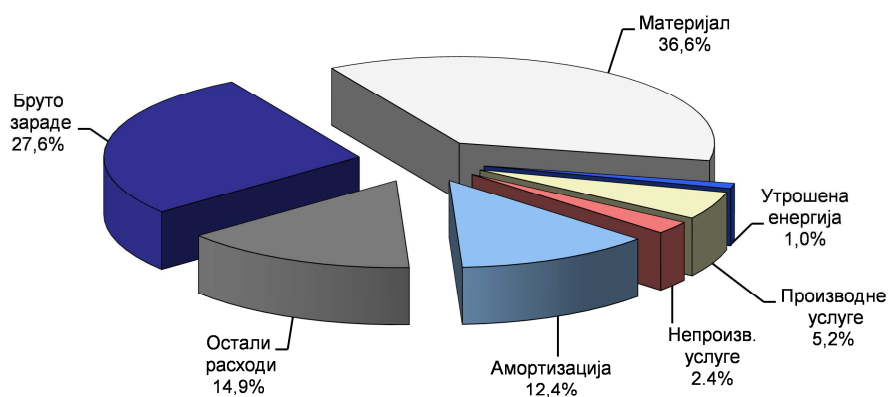
У структури укупних расхода, највеће је учешће расхода из оперативног пословања, и то материјала (36,5%), бруто зарада (27,6%) и амортизације (12,4%). Наведени расходи знатно су смањени у односу на претходну годину, што омогућава конкурентнији наступ Заводу за израду новчаница и кованог новца – Топчидер на тржишту.

Табела IV.6.3. Структура укупних расхода
(у млн RSD)

	2013.	2014.	Индекс 2014/2013.
Материјал	1.628,6	1.451,7	89,1
Утрошена енергија	41,3	39,8	96,4
Производне услуге	177,7	207,4	116,7
Непроизв. услуге	117,4	94,1	80,2
Амортизација	1.168,7	491,7	42,1
Остали расходи	272,0	590,4	217,1
Бруто зараде	1.125,1	1.097,2	97,5
Укупни расходи	4.530,8	3.972,3	87,7

Извор: НБС – ЗИН.

Графикон IV.6.2. Структура укупних расхода ЗИН-а
у 2014.

Извор: НБС.

ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

Публикације Народне банке Србије

Годишњи извештај о пословању и резултатима рада Народне банке Србије
Извештај о монетарној политици
Годишњи извештај о стабилности финансијског система
Извештај о инфлацији
Статистички билтен

Анализе и извештаји

Анализа дуга Републике Србије
Извештај о динаризацији финансијског система Србије
Извештај о резултатима анкете о кредитној активности банака
Анализа исплативости динарске и девизне штедње

Извештаји из области контроле и надзора

Банкарски сектор у Србији
Сектор финансијског лизинга у Србији
Сектор осигурања у Србији
Сектор добровољних пензијских фондова у Србији
Извештај о раду Центра за заштиту и едукацију корисника финансијских услуга

Повремене публикације

Стручни радови РС
Методолошки материјали
Посебна издања – *SEEMHN*

Списак графика и табела

Графикони

II.1.1. Референтна каматна стопа и коридор каматних стопа	25
II.1.2. Репо продаја и стање продатих ХоВ	26
II.1.3. Обим стерилизације инструментима монетарне политике	27
II.1.4. Кретање цена	30
II.1.5. Доприноси компоненти ИПЦ-а мг. инфлацији	31
II.2.2.1. Кретање укупне премије кумулативно по тромесечјима	48
II.2.2.2. Укупна премија према врстама осигурања	48
II.2.2.3. Реално кретање техничких резерви и премије	49
II.2.3.1. Структура имовине добровољних пензијских фондова	55
II.2.4.1. Структура активе давалаца финансијског лизинга	57
II.2.4.2. Структура пасиве давалаца финансијског лизинга	58
II.2.4.3. Структура пласмана према примаоцу лизинга	59
II.2.4.4. Структура пласмана према предмету лизинга	59
II.2.4.5. Секторска структура пласмана по основу финансијског лизинга	59
II.2.6.1. Кључни макроекономски ризици	64
II.2.6.2. Адекватност капитала банкарског сектора	64
II.2.6.3. Покриће бруто <i>NPL</i> резервама за процењене губитке, земље региона	65
II.2.6.4. Комбиновани показатељ у осигурању	66
II.3.2.1. Финансијска стабилност банкарског сектора Србије у поређењу с просеком региона	68
II.3.2.2. Индекс финансијског стреса (<i>FSIX</i>) и раст БДП-а	69
III.1.1. Покривеност увоза девизним резервама	74
III.1.2. Индекс приноса државних обвезница у оригиналној валути рочности 1–5 година	76
III.1.3. Структура укупног приноса на америчке државне обвезнице	77
III.1.4. Структура укупног приноса на немачке државне обвезнице	77
III.1.5. Принос портфеља у оригиналној валути	77
III.1.6. Принос портфеља и “бенчмарка” у оригиналној валути у 2014. години	78
III.1.7. Укупан принос портфеља и “бенчмарка” прерачунат у динаре, по тромесечјима	78
III.1.8. Структура инвестиционог портфеља	79
III.3.1.1. Вредност промета у међународном клирингу	94
IV.6.1. Структура укупних прихода ЗИН-а у 2014.	154
IV.6.2. Структура укупних расхода ЗИН-а у 2014.	155

Табеле

II.2.1.1. Структура финансијског система	33
II.2.1.2. Власничка структура банкарског сектора	34
II.2.1.3. Распоред банака по вредности билансне суме	34
II.2.1.4. Концентрација – учешћа водећих банака у билансној суми, кредитима и депозитима банкарског сектора	35
II.2.1.5. Степен концентрације (<i>HHI</i>)	35
II.2.1.6. Структура пасиве банака	36
II.2.1.7. Структура капитала банака	36
II.2.1.8. Структура активе банака	37
II.2.1.9. Распоред банака по висини ванбилансне суме	38
II.2.1.10. Валутна структура биланса банака	39
II.2.1.11. Девизни ризик банака	39
II.2.1.12. Класификација активе банака	40
II.2.1.13. Показатељи пословања банака	40
II.2.1.14. Финансијски резултат банака	41
II.2.1.15. Показатељи профитабилности банкарског сектора	41
III.1.1. Вредност изложена ризику (<i>VaR</i>)	79
III.1.2. Стрес-тест на дан 31.12.2014.	80
III.2.1.1. Преглед апоенске структуре новчаница у оптицају	82
III.2.1.2. Преглед фалсификованих новчаница готовог новца	83
III.2.1.3. Преглед фалсификованих новчаница готовог новца	83
III.2.3.1. Послови управљања токовима готовине и послови са ефективним страним новцем – Филијала у Београду	86
III.2.3.1. Послови обраде готовог новца и ефективног страног новца – Филијала у Београду	87
III.2.3.3. Послови управљања токовима готовине и послови са ефективним страним новцем – Филијала у Новом Саду	88
III.2.3.4. Послови управљања токовима готовине и послови са ефективним страним новцем – Филијала у Нишу	89
III.2.3.5. Послови управљања токовима готовине и послови са ефективним страним новцем – Филијала у Крагујевцу	90
III.2.3.6. Послови управљања токовима готовине и послови са ефективним страним новцем – Филијала у Ужицу	91
III.3.1.1. Вредност промета и број плаћања у <i>RTGS</i> систему	92
III.3.1.2. Вредност промета и број плаћања у клиринг систему	93
III.4.5.1. Број обавештења по даваоцима финансијских услуга у 2014.	119
III.4.5.2. Број поступака посредовања по даваоцима финансијских услуга у 2014.	120
III.5.1.1. Упоредни преглед броја запослених	125
III.5.1.2. Број запослених по квалификационој структури	126
III.5.1.3. Старосна структура запослених	127

III.5.1.4. Образовање, усавршавање и стручно оспособљавање запослених	128
IV.1.1. Биланс стања, Актива	136
IV.1.1. Биланс стања, Пасива	137
IV.1.2. Биланс успеха	138
IV.3.1. Концентрација кредитног ризика финансијских средстава по регионима	143
IV.3.2. Изложеност ризику ликвидности	144
IV.3.3. Изложеност ризику од промене каматних стопа	145
IV.3.4. Изложеност девизном ризику финансијских средстава и обавеза	146
IV.6.1. Укупни приходи и расходи ЗИН-а	153
IV.6.2. Структура укупних прихода	154
IV.6.3. Структура укупних расхода	155

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

336.71

**ГОДИШЊИ извештај о пословању и
результатима рада** / Народна банка Србије. -
2010- . - Београд (Улица краља Петра 12)
: Народна банка Србије, 2010 (Београд : Завод
за израду новчаница и кованог новца) . - 30 cm

Годишње
ISSN 2217-6284 = Годишњи извештај о
пословању и резултатима рада
COBISS.SR-ID 185196556